

Møteinnkalling

Formannskapet 2023 - 2027

Dato: 29.10.2026 kl. 13:00

Sted: Bystyresalen

Forfall meldes til formannskapssekretær Ida Wigdel på telefon 995 93 632 eller e-post ikwi@sarpsborg.com.

Varamedlemmer møter kun etter nærmere beskjed.

Gruppemøter: Partiene organiserer selv sine gruppemøter og reserverer møterom v/gruppeleder.

Dagsorden:

Formannskapsmøte kl. 13.00

Budsjettpresentasjon kl. 17.00 – 18.15

SAKSKART			Side
Saker til behandling			
123/26	23/40354-208	Navestad barneskole, etterbruk av skolebygget	3
124/26	24/21724-10	Etablering av fast forsterket skoletilbud	9
125/26	26/10100-24	Forskrift om satser for beregning av grunntilskudd til private barnehager i Sarpsborg kommune for 2027	20
126/26	26/04610-1	Styrerressurs i kommunale barnehager	25
127/26	26/15120-1	Etablering av nye barnehageplasser	34
128/26	26/15119-2	Utvidelse av løpende opptak i barnehage	39
129/26	25/02269-36	Tilstandsrapport 2. tertial 2026	44
130/26	26/10348-5	Finans- og gjeldsporteføljerapport 31.08.2026	50
131/26	26/15357-1	Hjemmeavlastning for personer med demens	53
132/26	26/16967-1	Egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester i institusjon	60

133/26	26/17475-1	Alvim Renseanlegg - Status og økonomisk ramme - Høst 2026	65
134/26	26/09422-4	Lokal forskrift for renovasjon, Sarpsborg kommune	71
135/26	26/18209-1	Etablering av Sarpsborg frivilligsentral som stiftelse	78
136/26	26/12438-4	Tildeling fra klimafondet - sirkulært møbelprosjekt – henger og containere	84
137/26	26/18260-1	Status for gjennomførte, igangsatte og planlagte gang- og sykkelveiprosjekter i regi av Bypakke Nedre Glomma	88
138/26	26/10646-16	Fastsette planprogram - Hensynssone for grunneierfinansiert infrastruktur - Endring av sentrumsplanen	93
139/26	26/00236-24	Mindre endring av kommunedelplan sentrum 2019-2031 - sluttbehandling	99
140/26	25/08859-19	Tilskuddsordning for byforskjønnelse i Østre bydel 2026 - bruk av resterende midler	111
141/26	26/17844-3	Søknad fra iSarpsborg AS – Lyssetting av sentrum, Tilskudd til «Et trygt, attraktivt og inkluderende sentrum»	115
142/26	26/17936-2	Kjøp av Marker kommunes aksjer i Østfold Energi	118
143/26	26/15743-2	Høring - Forslag til ny forskrift om tilfluktssteder	120
Referatsaker			
29/26	23/24131-146	Protokoll Formannskapet 24.09.2026	124
30/26	26/18779-1	Orientering om fellingsavgift for elg og hjort	124
31/26	26/17747-14	Status etter konkurs i Idrettslaget Sparta Ishockey Elite	124

Sarpsborg, 20.10.2026

Magnus Arnesen
Ordfører

Ida Kristine Steffensen Wigdel
Formannskapssekretær

Saker til behandling

123/26 Navestad barneskole, etterbruk av skolebygget

Arkivsak-dok. 23/40354-208

Saksbehandler Terje Roar Aldar

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedutvalg for kultur og oppvekst 2023 - 2027	20.10.2026	29/26
2 Formannskapet 2023 - 2027	29.10.2026	123/26
3 Bystyret 2023 - 2027	12.11.2026	

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Bjørn Kristian Bjercke, Elisabeth Haglund, Anne Karine Frigaard, Anette Fjeld

Kommunedirektørens innstilling:

1. Det utredes ikke videre etablering av barnehage eller alternativ opplæringsarena i lokalene til Navestad barneskole etter avvikling av skolen fra august 2027.
2. Kommunedirektøren fremmer en ny sak til politisk behandling hvor andre bruksområder for skoleanlegget, evt salg utredes.

Vedlegg:

Navestad barneskole, etterbruk. Juridisk vurdering

Sammendrag:

Kommunedirektøren fremmer med dette sak om etterbruk av skoleanlegget på Navestad etter avvikling av skolen fra august 2027.

Kommunedirektøren har i denne saken vurdert etablering av barnehage eller alternativ opplæringsarena for grunnskolen som mulig etterbruk av skoleanlegget.

Kommunedirektøren mener at eiendommen ikke er egnet til etablering av barnehage eller alternativ opplæringsarena for grunnskole.

Kommunedirektøren anbefaler at kommunen ikke benytter skoleanlegget på Navestad til etablering av barnehage eller alternativ opplæringsarena etter avvikling av skolen fra august 2027, men at det ses på muligheter for andre bruksområder i kommunal regi for bygninger og tomteareal, evt salg.

Utredning:

Bakgrunn

Bystyret behandlet 16.04.2026 sak om Kommunedelplan barnehage- og skolekapasitet 2026-2037.

Det ble gjort følgende vedtak om Navestad skole;

- Driften ved Navestad barneskole avvikles fra høsten 2027. Elevene overføres til Hafslund barneskole.
- Det fremmes egen sak om etterbruk av skolebygget på Navestad.

I saksframstillingen til Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet 2026-2037 anbefalte kommunedirektøren at etterbruk etter avvikling skulle legges fram som en egen utredning og sak til politisk behandling.

Denne saken utreder og omhandler alternativt bruk av Navestad barneskole som kommunal barnehage, eller alternativ opplæringsarena.

Navestad skole

Den opprinnelige skolebygningen på Navestad ble oppført i 1908. I dag er Navestad barneskole en del av virksomheten Hafslund og Navestad barneskoler. Den fungerer som en grendeskole for 1.–4. trinn, mens elevene fortsetter på Hafslund barneskole fra 5. trinn.

Skoleanlegget på Navestad rommer totalt fire ordinære klasserom. Klasserommene er fordelt på tre ulike nivå. Det er ett grupperom til hvert trinn. Basert på kapasitet i klasserom og tilgjengelige grupperom, har skolen en teoretisk makskapasitet på 80 elever.

Det er ingen egne garderober i skoleanlegget, og denne funksjonen må løses i korridor. Toalettene ligger sentralt innenfor hovedinngangsparti og mellom klasserommene. Det er en hovedinngang til bygget og en bi-inngang til personalfunksjonene i 2. etasje.

Skolen har ikke gymsal. Det største klasserommet/SFO arealet - som også har kjøkken - benyttes til samlinger og fellesareal.

Arealet til personalet er samlet på ett rom i 2. etasje. Dette rommet sambrukes til gruppeaktiviteter for elevene og som møterom og kontorarbeidsplasser til lærerne. Det er ikke egne kontorer til administrasjon, eller helsesykepleier.

Skoleanlegget er ikke universelt utformet. Samlet er skoleanlegget i liten grad hensiktsmessig når det gjelder fremkommelighet og sikkerhet. Trappegang er smale og bratte. Det er ingen heis i bygget. Mange små rom med dører og trange trapperom gir et lukket preg i bygget.

Bygningsmessig tilstand viser et behov for vedlikehold og utbedring.

Skoleanlegget har et oversiktlig uteområde. På nedsiden av skolen er det en lokal vei med moderat trafikk. Det er knappe arealer for av- og påstigningsfunksjon for større kjøretøy, og det er lite parkeringsareal på utsiden av selve skoleplassen. Det er mulig å kjøre opp på skoleplassen – noe som kan medføre trafikkfarlig blanding av harde og myke trafikanter. Hente- og bringesituasjonen er utfordrende i dag.

Anlegget brukes av nærmiljøet, men da anlegget mangler gymsal er bruken sporadisk.

Skoletomt

Sarpsborg kommune eier eiendommen gnr. 1046 bnr. 19, Navestad skole. Eiendommen ble i 1908 fradelt fra gården gnr. 1046 bnr. 1 av eier Anders Johansen Berg, og gitt til Skjeberg Herreds Skolekasse i 1909. Overdragelsen skjedde under forutsetning av at eiendommen skulle brukes til skole, med vilkår som er angitt i skjøtet.

Det er utarbeidet en juridisk vurdering om eiendommen som følger saksframstillingen til politisk behandling, som eget notat unntatt offentlighet.

Behovet for nye barnehageplasser i Øst

I saksframstillingen til Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet 2026-2037 pekte kommunedirektøren på at det er behov for økt barnehagekapasitet øst for Glomma.

Fram mot 2030 er det, ifølge kommunens framskrivninger, forventet en vekst i sone øst på 126 barn. De samme framskrivningene viser at det forventes hele 415 flere barn 1-5 år i øst i 2040 enn det er i dag. Den store forventede utviklingen skyldes særlig de store utbyggings- og transformasjonsprosjektene i Hafslund- og Borgenområdet.

Oppdaterte vurderinger av befolkningsutviklingen viser at behovet for barnehageplasser kan bli større enn det som ble lagt til grunn i Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet 2026-2037. Samtidig er det betydelig usikkerhet ved utviklingen de kommende årene.

Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet 2026-2037 inneholder tiltak for økning av barnehagekapasitet både i øst og vest, på kort og lang sikt. Etablering av ny barnehage i øst er angitt som et mulig tiltak på noe lengre sikt.

Det vises også til egen sak/utredning om barnehagekapasitet/etablering av nye barnehageplasser til behandling i hovedutvalg for kultur og oppvekst 20.10.2026.

Boligutvikling og befolkningsframskriving for området Navestad

Sarpsborg kommune har beregnet befolkningsframskriving etter boligplan-modellen, som vurderer framtidige utbyggingsområder opp mot SSBs alternativ om høy nettoinnvandring. For grunnkrets Navestad ser vi følgende i de to framskrivingsalternativene i aldersgruppen 0-5 år:

Alder	Antall pr 31.12.2025	Trendflytting 2040	Boligplan 2040
0 år	16	17	23
1-2 år	36	36	47
3-5 år	49	55	70

Tallene skiller seg noe fra vedleggene til kommunedelplanen, da beregningen gjøres med nyere tall.

Vurdering av Navestad skole som barnehage

Geografisk beliggenhet

Søkertall viser et tydelig trykk for søkere/plasser i øst rundt Hafslund- og Klavestadhaugen-området, ikke området på Navestad.

Skogro barnehage ligger allerede i nærområdet og dekker opp behov for plasser lokalt i Navestadområdet. Dette vises av søkertall og ledige plasser gjennom året.

Det erfares også at familier som får plass ved Skogro barnehage, som ligger nærmest Navestad, takker nei til plass da dette er en "ugunstig" vei for foreldrene frem og tilbake til jobb.

Navestad skole ligger i et område hvor det ikke er naturlig gjennomkjøring/tilgang for å komme til foreldres arbeidsplasser eller andre behov.

Reguleringsplan for utbygging av boligområde i Navestadområdet har vært godkjent i mange år, men det har ikke blitt noe av. Det er ikke kjent at det vil starte opp noen utbygging i nær fremtid.

Adkomst

Kollektivtilbudet i området er svært begrenset. I praksis vil foreldre og ansatte som ikke har gang- eller sykkelavstand være avhengige av bil-transport til og fra barnehagen. Etablering av barnehage gi økt gjennomgangstrafikk for nærområdet gjennom større deler av dagen når foreldre skal kjøre og hente barna.

Veistandard på Haugeveien er dårlig, noe som er spesielt utfordrende vinterstid.

Bygningsstandard og rehabiliteringsbehov

Skoleanlegget på Navestad vil ha behov for omfattende rehabilitering og betydelige investeringer for å tilfredsstille krav til barnehagedrift, særlig med tanke på sikkerhet og tilrettelegging for små barn.

Det er ikke utarbeidet kostnadsestimat for etterbruk og etablering av barnehage i Navestad skole.

Forhold ved tomten

I saksframstilling til behandling av Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet 2026-2037, ble det utarbeidet et vedlegg med vurdering av mulige barnehagetomter.

Vurderingen fra Sarpsborg kommune som planmyndighet var at tiltaksanalysen viser treff på delvis aktsomhetsområde for kvikkleireskred, viktig friluftslivsområde (Navestad skole), kulturminner (Berg nordre og Navestad skole), høy aktsomhetsgrad for radon og et lite område med svært stor mulighet for marin leire.

Området er støyuutsatt. Tiltak vil derfor forutsette at støyuutfordringer løses.

Tomten ligger i nærheten av skogsområdet Hanserabben, som kan benyttes som et turområde. Det er oppført gang- og sykkelvei langs hele veistrekket. Eksisterende skogsareal innenfor tomten bør bevares som uteområde.

Eiendommen ligger i utkanten av boligområdet på Navestad. Dette gjør at mange foreldre vil ha behov for å benytte transportmidler/bil for å hente/levere i barnehagen.

Tomtearealet er på 6 643 m². Store deler av eiendommen er allerede bebygd.

Ved bruksendring av eksisterende skolebygg vil det kreve ny reguleringsplan, ettersom bygget består av mer enn 600kvm BRA.

Alternativ opplæringsarena

Målet med en alternativ opplæringsarena er at eleven i en periode får opplæringen sin på en annen arena enn nærskolen. Hensikten er å styrke elevens forutsetninger for å kunne vende tilbake til nærskolen og fullføre opplæringen der.

Hvis enkeltelever tas ut av opplæringen i klassen for å motta opplæring på en annen arena enn skolen, må hen ha et vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring. Opplæringen eleven får på slike arenaer må sees i sammenheng med den ordinære opplæringen, og skal knyttes opp mot læreplanene og kompetansemålene eleven skal nå.

Det er per i dag 7 elever som har alternativ opplæringsarena som sitt eneste skoletilbud og 26 elever som har et kombinert tilbud med nærskole og alternativ opplæringsarena.

I sak om Alternative opplæringsarenaer - kapasitet og tilbud (behandlet i hovedutvalg for kultur og oppvekst 18.03.2025) beskriver kommunedirektør at kommunen ikke har et permanent alternativt skoletilbud for elever med behov for skjermet tilbud grunnet alvorlige psykiske lidelser. Skoletilbud gis som enetiltak på eksisterende arenaer, som hjemmeundervisning eller ved kjøp av private tjenester.

Kostnadene knyttet til private tjenester og leie av lokaler er høye. Kommunedirektøren mener det bør tas sikte på å etablere et permanent, spesialisert tilbud i kommunal regi. Dette vil kunne bidra til å redusere langvarig skolefravær og forhindre ytterligere negativ utvikling hos elever med store utfordringer.

Vurdering av Navestad skole som alternativ opplæringsarena

En alternativ opplæringsarena stiller ofte krav til fleksible læringsarealer, skjermede soner, gode fasiliteter for individuell oppfølging og tilstrekkelige rom for samarbeid mellom skole, foresatte og hjelpeinstanser. Navestad skole har begrenset tilgang på slike arealer. Skolen mangler egne spesialrom, samtalerom, møterom og hvilerom. Skolen mangler i tillegg gymsal.

Byggets planløsning representerer også utfordringer. Skoleanlegget er fordelt på flere nivåer med smale og bratte trapper, og bygget mangler heis. Dette medfører at bygget ikke er universelt utformet og kan være lite tilgjengelig for personer med nedsatt funksjonsevne eller andre særskilte behov. Det er økt risiko for situasjoner med utagerende atferd og konflikt ved alternativ opplæringsarena, og byggets utforming gjør det vanskelig å skille elever raskt fra hverandre eller trekke andre elever unna situasjoner som oppstår.

For at Navestad skole skal kunne fungere som en godt tilrettelagt alternativ opplæringsarena, vil det være behov for betydelige oppgraderinger. Andelen elever med behov for forsterket skoletilbud blant denne elevgruppen er forholdsvis lav, og det vil ikke være hensiktsmessig å opprette en relativt stor arena som Navestad skole i tillegg til de

arenaene kommunen har. Det vurderes derfor at Navestad eventuelt måtte ha erstattet Tunhaug skole som en alternativ opplæringsarena. Dette vil kunne skape utfordringer med hensyn til elevsammensetning i de ulike gruppene, og med å ha atskilte grupper på Navestad skole slik byggets utforming er i dag.

Det vises til egen sak/utredning om alternative opplæringsarenaer til behandling i hovedutvalg for kultur og oppvekst 20.10.2026.

Kommunedirektørens vurdering

Kommunedirektøren viser til kriterier for etablering av nye barnehageplasser som ble vedtatt i Kommunedelplan barnehage- og skolekapasitet 2026-2037, som blant annet sier at; *«Barnehagen må ligge i et område der det er definert et behov for barnehageplasser»*.

Kommunedirektøren mener at Navestad ikke er hensiktsmessig beliggenhet for en ny barnehage. Samlet sett vurderer kommunedirektøren at framtidige investeringer i barnehagekapasitet bør prioriteres andre områder enn Navestad.

Kommunedirektøren peker i den forbindelse på at kommunen eier en tomt ved Kala. Dette området har bedre tilgjengelighet, større boligvekst og et dokumentert behov for flere barnehageplasser.

Kommunedirektøren mener at Navestad skole heller ikke er egnet som alternativ opplæringsarena for grunnskole.

Kommunedirektøren vurderer at skoleanlegget på Navestad er uforholdsmessig stort for et relativt sett lite antall elever i grunnskolen som har behov for en alternativ opplæringsarena. Det vil også være nødvendig med betydelige oppgraderinger for at bygningen skal være egnet for elevgruppen.

Kommunedirektøren anbefaler at det ikke utredes etablering av barnehage eller alternativ opplæringsarena på Navestad barneskole etter avvikling av skolen fra august 2027, men at det ses på muligheter for andre bruksområder i kommunal regi for bygninger og tomtareal, evt salg.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Det er ikke gjennomført kostnadsberegninger for eventuell investering og drift av barnehage eller alternativ opplæringsarena på Navestad skole.

Miljø:

Lokalisering av nye barnehager bør vurderes opp mot eksisterende boligområder, kollektivtilbud og transportbehov.

Folkehelse:

Barnehage har stor betydning for barns oppvekstsvilkår og barnehageplass er en forutsetning for foreldrenes yrkesdeltagelse. Tilgang på barnehageplass i områdene der folk ønsker å bo bidrar til å gjøre kommunen attraktivt.

Behandlingen fra hovedutvalget vil bli tilgjengelig på våre nettsider så snart den er klar.

124/26 Etablering av fast forsterket skoletilbud

Arkivsak-dok. 24/21724-10

Saksbehandler Karoline Hiller Johansen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Råd for personer med funksjonsnedsettelse 2023 - 2027	15.10.2026	25/26
2 Hovedutvalg for kultur og oppvekst 2023 - 2027	20.10.2026	28/26
3 Formannskapet 2023 - 2027	29.10.2026	124/26
4 Bystyret 2023 - 2027	12.11.2026	

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Anette Fjeld, Terje Aldar

Kommunedirektørens innstilling:

1. Det etableres et fast forsterket skoletilbud for elever med langvarig behov for tilrettelagt opplæring, underlagt virksomhet Sarpsfossen. Vurdering av aktuelle lokaler og drifts- og investeringsutgifter inngår i en mulighetsstudie for ny lokalisering av Sarpsfossen skole.
2. Arbeidspraksis i næringslivet og kommunale virksomheter for grunnskoleelever opprettes fortløpende gjennom direkte henvendelser på bakgrunn av individuell vurdering av behov.
3. Driften av Ullerøy leirskole videreføres på nåværende nivå.

Vedlegg:

Sammendrag:

Kommunedirektøren fremmer med dette sak om alternative opplæringsarenaer i Sarpsborg kommune. Saken er en oppfølging av sak om alternative opplæringsarenaer- kapasitet og tilbud, behandlet i hovedutvalg kultur og oppvekst 18.03.2025.

Elever med langvarig behov for tilrettelagt opplæring, men som ikke faller innenfor elevgruppen i dagens Sarpsfossen, har i dag ikke et fast skoletilbud. Elevene ivaretas i nærscole, på alternativ opplæringsarena eller i Sarpsfossen.

Kommunedirektøren har vurdert tre mulige arenaer for elever med langvarige behov: Navestad skole, Agnalt grendehus og Fjeld gård. Navestad skole fremstår som uegnet på grunn av manglende spesialrom og manglende universell utforming. Agnalt grendehus har egnede lokaler, men vil medføre betydelige oppgraderingskostnader og har uforholdsmessig stor kapasitet for en liten elevgruppe. Skoletilbud på gård (Fjeld gård) egner seg kun som et deltidstilbud på grunn av utfordringer med å dekke alle læreplanmål og en forhøyet risiko for

utagerende atferd. Kommunedirektøren vurderer at den faglige og organisatoriske beste løsningen er å organisere skoletilbudet som en avdeling underlagt Sarpsfossen skole, i forbindelse med ny lokalisering.

Per i dag har ti elever i Sarpsborg arbeidspraksis i bedrift, og kommunen har et samarbeid med Fellesverket (Røde Kors). Kommunen har undersøkt tilbud fra eksterne, men erfarer at de ofte bærer mer preg av å være fritidstilbud enn skoletilbud. Når arbeidspraksis inngår som en fast del av opplæringen, krever dette en sakkyndig vurdering og enkeltvedtak, og er et tiltak for en marginal gruppe. Praksisordninger er svært ressurskrevende da målgruppen ofte krever tetthet i oppfølgingen (én-til-én), og erfaring viser at elever med høyt skolefravær ofte har tilsvarende oppmøteutfordringer i arbeidspraksis. Kommunedirektøren anbefaler ikke å utvide tilbudet om arbeidspraksis for større elevgrupper, men ønsker å videreføre individuelle avtaler om deltidstilbud for enkeltelever.

Ullerøy leirskole har ordinær leirskoledrift fra påske til uke 42, mens alternativ opplæringsarena benytter verkstedet gjennom hele skoleåret. Flere skoler ser potensial i å benytte leirskolen som en praktisk læringsarena om vinteren, men lang reisevei, høye skysskostnader og manglende økonomiske rammer utgjør vesentlige barrierer. Opplæringsloven gir ikke rom for å ta enkeltelever ut til praktisk opplæring uten vedtak om alternativ opplæringsarena. Helårsdrift for klasser vil kreve økte personalkostnader for leirskolens personale. Kommunedirektøren anbefaler at skoler kan benytte leirskolen til klasseaktiviteter innenfor egne budsjettammer om vinteren, men at leirskolens drift videreføres som i dag.

Utredning

Bakgrunn

Hovedutvalg for kultur og oppvekst behandlet 18.03.2025 sak om Alternative opplæringsarenaer- kapasitet og tilbud.

Det ble i saken gjort følgende vedtak.

1. Det tas sikte på å opprette en alternativ opplæringsarena for elever med langvarige behov for tilrettelagt opplæring i skjermede omgivelser. Det fremmes sak til bystyret om etablering av tilbudet, herunder lokalisering, drifts- og investeringsutgifter.
2. Det utredes mulighet for å opprette flere kommunale praksisplasser, og samarbeid med frivillige organisasjoner og næringslivet for elever med behov for tilrettelagt praksis.
3. Ullerøy leirskole har fasiliteter som står ubenyttet vinterhalvåret. Det jobbes videre med å se på hvordan dette kan benyttes som en alternativ skolearena eller som utvidede fasiliteter for skolene.

Begrepet alternativ opplæringsarena brukes i dette saksframlegget om et tilbud til elever som har midlertidig behov for en annen skolehverdag, men med mål om tilbakeføring til nærskolene. Begrepet fast forsterket skoletilbud er rettet mot elever som har et varig behov for omfattende tilrettelegging.

Dagens situasjon

Det er per i dag 7 elever som har alternativ opplæringsarena som sitt eneste skoletilbud og 26 elever som har et kombinert tilbud med nærscole og alternativ opplæringsarena.

Av de 33 elevene er det fem som tilhører barnetrinn, mens 28 elever tilhører ungdomstrinn. 64% av elevene er gutter. I tillegg har enkeltelever deltid i arbeidspraksis. Elevtallet varierer i løpet av et skoleår, og det er til enhver tid mellom 7 og 15 elever med fullt skoletilbud i alternativ opplæringsarena.

Tilbudet fordeles på følgende arenaer:

- Tunhaug
- Verkstedet ved Ullerøy leirskole
- Fjeld gård
- Spillskolen ved ungdommens kulturhus
- Røde kors Fellesverket
- Arbeidspraksis i bedrift for enkeltelever

Målet er at alle elevene skal tilbake til nærskolen sin etter en periode ved alternativ opplæringsarena, men det er realistisk å planlegge for at flere vil ha en tilknytning til alternativ opplæringsarena i kombinasjon med et tilbud på nærskolen, ut skoleløpene sine. Enkelte av elevene har så omfattende vansker at det ikke er realistisk å kunne tilbakeføres til et nærskoletilbud. Kommunedirektøren ser derfor et behov for å organisere et fast forsterket skoletilbud.

Etablering av forsterket skoletilbud for elever med langvarig behov for tilrettelagt opplæring i skjermede omgivelser

Hvis enkeltelever tas ut av opplæringen i klassen for å motta opplæring på en annen arena enn skolen, må hen ha et vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring organisert på alternativ opplæringsarena. Dette gjelder også opplæring ved en arbeidsplass. Den sakkyndige vurderingen og vedtaket må begrunne hvorfor en slik organisering er nødvendig for å gi eleven tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Opplæringen eleven får på slike arenaer må sees i sammenheng med den ordinære opplæringen, og skal knyttes opp mot læreplanene og kompetansemålene eleven skal nå.

Kommunen kan omdisponere inntil 25 % av timetallet i et fag for enkeltelever dersom det gir bedre måloppnåelse, men denne bestemmelsen kan ikke brukes som grunnlag for å flytte en elev ut av klassen og til en alternativ opplæringsarena, da det ville bryte med elevens rett til sosial tilhørighet til klassen sin.

Alternativ opplæringsarena er et midlertidig tilbud med mål om tilbakeføring til nærskolen, mens elever som får individuelt tilrettelagt opplæring i fast avdeling eller egen skole som regel har et varig behov for omfattende tilrettelegging.

Statistikk fra utdanningsdirektoratet for skoleåret 2025/26 viser at 11 prosent av elever med individuelt tilrettelagt opplæring er tilknyttet en fast avdeling (egne klasser) eller en egen skole for individuelt tilrettelagt opplæring. Dette tilsvarer 0,9% av alle elever. I kommuner med over 20 000 innbyggere går i gjennomsnitt 15 prosent av elevene med individuelt tilrettelagt opplæring i slike tilbud. I Sarpsborg mottar 13% av elevene individuelt tilrettelagt opplæring ved egen skole (Sarpsfossen). Dette tilsvarer 0,7% av alle elever. I sak om fremtidig lokalisering av Sarpsfossen, legger kommunedirektøren til grunn et elevtall på 1% av elevene.

Det er i denne saksframstillingen vurdert to konkrete bygg som er i kommunens eie (Navestad barneskole og Agnalt grendehus, tidligere Agnalt skole), samt lokalene og fasilitetene ved Fjeld Gård (privat eie) for etablering av skoletilbud for elever med langvarig behov for tilrettelagt opplæring i skjermede omgivelser. I tillegg vurderes organisatorisk tilhørighet for et slikt tilbud.

Navestad skole

En forsterket opplæringsarena stiller krav til fleksible læringsarealer, skjermede soner, gode fasiliteter for individuell oppfølging og tilstrekkelige rom for samarbeid mellom skole, foresatte og hjelpeinstanser. Navestad skole har begrenset tilgang på slike arealer. Skoleanlegget mangler egne spesialrom, samtalerom, møterom og hvilerom. Det mangler i tillegg gymsal. Byggets planløsning representerer også utfordringer. Skoleanlegget er fordelt på flere nivåer med smale og bratte trapper, og bygget mangler heis. Dette medfører at bygget ikke er universelt utformet og kan være lite tilgjengelig for personer med nedsatt funksjonsevne eller

andre særskilte behov. Det er økt risiko for situasjoner med utagerende atferd og konflikt blant denne elevgruppen, og byggets utforming gjør det vanskelig å skille elever raskt fra hverandre eller trekke andre elever unna situasjoner som oppstår.

For at Navestad skole skal kunne fungere som et forsterket skoletilbud, vil det være behov for betydelige oppgraderinger.

Agnalt grendehus

Agnalt grendehus er en tidligere skole, og bygningen er godkjent for pedagogisk virksomhet. Eiendommen har egnede klasse- og grupperom, gymsal og skjermede uteområder med gode muligheter for fysisk aktivitet. Ikke alle områder av bygget vil være mulig å gi universell utforming etter dagens krav. Kostnad for å istandsette Agnalt skole i henhold til byggmessige krav ble i 2025 foreløpig anslått til 4,3 millioner kroner. Det er senere avdekket ytterligere restaureringsbehov. Årlige driftsutgifter for eiendommen ble foreløpig anslått til om lag 900.000 kr. Kostnaden og bygningsmassens kapasitet vurderes som uforholdsmessig høy i forhold til det begrensede antallet elever som vil ha behov for forsterket tilbud. For at Agnalt grendehus skal kunne fungere som et skolebygg, vil det være behov for betydelige oppgraderinger. For forsvarlig utnyttelse av kapasitet, vil det være nødvendig å slå sammen tilbud for flere elever.

Skoletilbud på gård

To elever med langvarig behov for tilrettelagt opplæring i skjermede omgivelser, har i 2025/26 fått skoleplass ved Sarpsfossen skole, med et eget skoletilbud ved Fjeld gård. Rammene på gård gir gode og skjermede utearealer, men setter også noen begrensninger. Utgangspunktet for et opplæringstilbud på gård er å være ute og gjennomføre aktiviteter tilknyttet gårdsdriften, og det er ikke mulig å knytte praktiske gårdsaktiviteter til alle kompetansemål i læreplanen. Tilbudet egner seg derfor som deltidstilbud fremfor fullt skoletilbud. Det er også vanskelig å tilpasse miljøet tilstrekkelig til å forebygge alvorlige uønskede hendelser, gitt den forhøyede risikoen for utagerende atferd og muligheten til å få tak i verktøy og redskap som potensielt kan brukes til å skade seg selv eller andre. Skoletilbud på gård egner seg derfor best som deltidstilbud for elever som ikke anses i høy risiko for voldelig atferd.

Organisering av tilbudet

Målet med en alternativ opplæringsarena er at eleven i en periode får opplæring på en annen arena enn nærskolen. Hensikten er å styrke elevens forutsetninger for å kunne vende tilbake til nærskolen og fullføre opplæringen der.

Målet med et fast forsterket skoletilbud er å sikre at elevene får et helhetlig opplæringstilbud med riktig og tilstrekkelig kompetanse. Tilbudet er rettet mot elever som vurderes å ha større utbytte av opplæring på en forsterket arena enn på nærskolen, og hvor tilbakeføring til nærskolen ikke er et mål. Det er vanskelig å sette et absolutt skille mellom de ulike målgruppene. Historisk har elever med langvarige behov blitt forsøkt ivaretatt i Sarpsfossen/tidligere forsterkede avdelinger, enetiltak i nærskole, hjemmeundervisning, kjøp av private tjenester eller alternativ opplæringsarena. Enkelte elever er blitt vurdert som for syke til å motta et opplæringstilbud.

Kommunedirektørens vurdering

Kommunedirektøren har vurdert lokalene på Navestad og Agnalt, samt prøvd ut skoletilbud på gård for målgruppen. Navestad fremstår som uegnet på bakgrunn av bygningens utforming. Agnalt er mer egnet for en forsterket eller alternativ skolearena, men det vil påløpe betydelige kostnader for å istandsette bygget. Eiendommen har dessuten langt større kapasitet enn nødvendig for å ivareta en elevgruppe med svært begrenset antall. Kapasitet kan utnyttes bedre dersom kommunen ivaretar flere elever i et kombinert tilbud.

I tidligere sak fremmet kommunedirektøren forslag om å avslutte tilbudet ved Fjeld gård, for å opprette et skoletilbud til elever med langvarig skolefravær og elever med behov for langvarig forsterket skoletilbud. Hovedutvalget vedtok ikke dette. Ved å opprettholde skoletilbud på gård, er alternativet at Agnalt erstatter Tunhaug, samt utvider for elever med langvarig behov. Dette ville skape utfordringer med hensyn til elevsammensetning og ulike behov i gruppene, som dannet utgangspunktet for å vurdere å etablere en ny arena. Kommunedirektøren erfarer at Tunhaug er en godt etablert alternativ arena, som fungerer godt for sin målgruppe. Andelen elever med behov for fast forsterket skoletilbud er lavt, og det vil ikke være hensiktsmessig å etablere et skoletilbud ved Agnalt i tillegg til eksisterende arenaer.

Utprøving av skoletilbud på gård viser seg lite egnet for elever med langvarig behov. Det er vanskelig å oppnå forsvarlig utbytte av et fullt skoletilbud knyttet til aktiviteter på gård, samt at risiko for alvorlige uønskede hendelser er større enn i et skjermet skoletilbud.

Verkstedet ved Ullerøy leirskole brukes i dag i kombinasjon med opplæring på Tunhaug og for elever som har deltidstilbud ved alternativ opplæringsarena. Verkstedet består av et undervisningsrom, og kombineres med bruk av sjø og natur i nærområdet som læringsarenaer. I vinterhalvåret er leirskolens lokaler tilgjengelige, men med kun ett rom tilgjengelig store deler av året, vil det ikke være mulig å gi et forsvarlig heltids skoletilbud til elevgruppen med langvarig behov.

Kommunedirektøren ser behovet for å etablere et sentralisert kommuneovergripende tilbud som vil gi bedre forutsigbarhet for målgruppen, slik at man unngår å lete etter mer eller mindre egnede individuelle løsninger i hvert enkelt tilfelle. Kommunedirektøren har så langt ikke lyktes i å finne forslag til egnet skolearena for målgruppen, men ønsker likevel å vurdere organisatorisk tilhørighet av et fremtidig tilbud.

Alternativ 1

Per i dag er forsterket skoletilbud driftet i virksomhet Sarpsfossen. I forbindelse med ny organisering av og nye lokaler for Sarpsfossen, fremstår det som en mulighet å organisere tilbudet under Sarpsfossen skole. Etablering av egnede lokaler kan da vurderes i forbindelse med ny lokalisering.

Sarpsfossen skole er et frivillig og spesialisert tilbud for et lite mindretall elever med store og sammensatte behov, der ordinær skole ikke kan gi et tilstrekkelig tilbud, selv etter omfattende tilrettelegging. Tilbudet er i dag definert for elever med moderat til alvorlig utviklingshemming. Organisering av fast avdeling underlagt Sarpsfossen skole vil kreve søknad om skolebytte. I så fall må kommunen utvide dagens inntakskriterier til å omfatte to ulike målgrupper, og det vil være et tydelig skille mellom tilbudene. Avdelingen for denne målgruppen kan lokaliseres med klasserom i tilknytning til Sarpsfossen skole og nærskolen Sarpsfossen etableres ved, eller i alternative lokaler dersom det viser seg uegnet med sambruk. Organisering i Sarpsfossen vil gi mulighet til å dra veksler på eksisterende kompetansemiljø. I dagens skolestruktur er forsterket skoletilbud organisert under Sarpsfossen, og en avdeling for målgruppen med langvarige behov ville innlemmes i eksisterende struktur, men dog som separate målgrupper.

Alternativ 2

Alternativ opplæringsarena er i dag organisert under Fagsenter oppvekst. Organisering av et forsterket skoletilbud ville kreve vedtak om alternativ opplæringsarena og fornyes for hvert skoleår. Elevene ville formelt tilhøre nærskolen, men motta hele tilbudet ved alternativ opplæringsarena. Kommunen vil måtte fortsette å lete etter egnede lokaler for en liten enhet. Avdelingen vil kunne dra veksler på eksisterende kompetansemiljø.

Alternativ 3

I stedet for å legge tilbudet til en egen skole som Sarpsfossen, er det en mulighet å organisere en fast kommuneovergripende avdeling til en nærscole. Det burde fortrinnsvis være en 1-10-skole for å kunne ivareta elever på ulike trinn. En slik organisering vil kreve søknad om skolebytte til den aktuelle nærscole. Skolen vil måtte bygge opp et kompetansemiljø og finne egnede lokaler i eksisterende skolebygg eller etablere tilbygg. Det vil ikke være mulig å benytte lokaler utenfor skolens område, da dette ville regnes som alternativ opplæringsarena.

Kommunedirektøren vurderer at det faglige og organisatorisk beste tilbudet til elever og ansatte blir gitt ved å organisere et skoletilbud som en avdeling underlagt eksisterende struktur for forsterket skoletilbud, og legge premisset inn i en eventuell mulighetsstudie for ny lokalisering av Sarpsfossen. Økonomiske konsekvenser av mulig organisering i Sarpsfossen må inngå i mulighetsstudiet. Løsningen åpner for et samarbeid med nærscole som Sarpsfossen er lokalisert ved, samtidig som det er mulig å benytte avdelinger utenfor skolens område dersom det viser seg nødvendig med skjerming fra mangfoldet av elever. Løsningen forutsetter at skolebyggene planlegges med tilstrekkelig kapasitet, hensiktsmessig fysisk utforming og mulighet for både skjerming og fellesskap på tvers av alderstrinn. Dette alternativet vurderes å gi en god balanse mellom faglig kvalitet, likeverdighet, fleksibilitet, ressursutnyttelse og elevenes behov for trygghet og forutsigbarhet.

Kommunedirektøren anbefaler å etablere et fast tilrettelagt skoletilbud organisert som en avdeling underlagt Sarpsfossen skole, og at lokalisering og driftskostnader vurderes i forbindelse med en mulighetsstudie for ny lokalisering av Sarpsfossen.

Mulighet for å opprette flere kommunale praksisplasser, og samarbeid med frivillige organisasjoner og næringslivet for elever med behov for tilrettelagt praksis.

Arbeidspraksis kan fremstå som et hensiktsmessig tiltak for elever som opplever skolevegring, skoletrøtthet eller har atferdsutfordringer. Forebyggende og inkluderende tiltak i skolen er imidlertid den beste løsningen for de aller fleste. Når arbeidspraksis inngår som en fast del av elevens opplæringstilbud, skal det være forankret i en sakkyndig vurdering og vedtak. Vurderingen må beskrive elevens behov og begrunne hvorfor arbeidspraksis er nødvendig for å gi eleven tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

I Sarpsborg er det per i dag 10 elever som har arbeidspraksis i bedrift som en del av sitt opplæringstilbud. I disse tilfellene er det som regel skolen, eventuelt i samarbeid med foresatte og øvrig nettverk rundt eleven, som skaffer praksisplassen. I tillegg har kommunen i dag et samarbeid med Fellesverket (Røde Kors) om et tilrettelagt arbeidspraksistilbud for elever med høyt skolefravær. Erfaringene viser imidlertid at tilbudet kan være utfordrende å gjennomføre i praksis, blant annet fordi elever av ulike årsaker takker nei til tilbudet eller ikke møter opp som avtalt. Dette kan handle om at de ikke opplever at innholdet i tilbudet er interessant, eller at de generelt strever med sosiale settinger og aktivitet.

Det er også gjennomført dialogmøter med Nabolagshuset (Kirkens Bymisjon) og Stolt Sarping (Sarpsborg 08) for å utforske mulighetene for tilsvarende tilbud. For at et tilbud skal kunne defineres som et skoletilbud, kreves det tilgang på kvalifisert personale, individuelle opplæringsplaner og et innhold som er i tråd med læreplanverket. Tilbudene nevnt her bærer imidlertid preg av å være fritidstilbud heller enn skoletilbud. I tillegg har kommunen blitt kontaktet av ulike aktører, med ønske om å tilby et skoletilbud innenfor gårdsbruk eller kulturelle aktiviteter. Alle tilbud krever kommunal finansiering.

Kommunen har også hatt dialog med oppfølgingstjenesten, som følger opp elever som ikke går på videregående (ikke startet eller dropper ut underveis). Tilbakemelding fra

oppfølgingstjenesten er at praksisplass på arbeidsssteder som gir innsikt og erfaring på områder for aktuelle linjer ved videregående opplæring, kan virke positivt på muligheten til å fullføre.

Sarpsborg har lavere fullføringsgrad i videregående skole enn landet for øvrig. Det er ofte komplekse årsaker til manglende fullføring av videregående, senere arbeidsledighet eller uførhet. Særlig ved opphopning av problemer innenfor helse, økonomi og sosial bakgrunn øker sannsynligheten for utenforskap. Relevant arbeidspraksis i grunnskolen kan for noen øke mulighet for å fullføre videregående opplæring, men for de fleste elever gir tilpasset opplæring i nærskolene, i kombinasjon med oppfølging av helse og tiltak i fritid, beste grunnlag for videre utdanning og arbeid.

Kommunedirektørens vurdering

Erfaring viser at elever med atferdsutfordringer ofte har behov for tett oppfølging ved oppstart av en arbeidspraksis. For mange vil det være nødvendig at kjent personale følger dem i en periode for å skape trygghet og bidra til en stabil gjennomføring. Samtidig er det ikke alle praksisplasser som er egnet for denne elevgruppen. Erfaringene viser også at elever med høyt skolefravær kan ha de samme utfordringene med oppmøte til arbeidspraksis som de har til ordinær skolegang. For å sikre deltakelse og kontinuitet vil det derfor i mange tilfeller være behov for én-til-én oppfølging i hele eller deler av tilbudet. Dette gjør ordningen ressurskrevende og kan medføre betydelige kostnader.

Kommunedirektøren vurderer at arbeidspraksis kan være et godt deltidstilbud forbeholdt noen få enkeltelever. I disse tilfellene gjøres det i dag individuelle avtaler med kommunale og private arbeidsplasser.

Elever som primært er skoletrøtte vurderes generelt ikke som en aktuell målgruppe for arbeidspraksis som en del av opplæringstilbudet. Dette må ses i sammenheng med de krav og rammer som gjelder for organisering, innhold og måloppnåelse etter læreplanverket, og det opplæringslovens begrensede handlingsrom for avvik fra dette. Aktivitetstilbud hos ideelle organisasjoner, lag og foreninger egner seg som fritidstilbud heller enn skoletilbud.

Kommunedirektøren vurderer at behovet for arbeidspraksis for enkeltelever er dekket gjennom individuelle avtaler med private bedrifter og kommunale virksomheter, og anbefaler at avtaler om arbeidspraksis opprettes gjennom direkte henvendelser på bakgrunn av individuell vurdering av behov.

Bruk av Ullerøy leirskole i vinterhalvåret

Alternativ opplæringsarena har drift ved leirskolen hele skoleåret, mens leirskoleopphold for 6. trinn og marinbiologisk dag for 9. trinn for nærskolene og Sarpsfossen skole, gis i tidsrommet fra påske til uke 42. I tillegg har det vært arrangert samlinger for elever ved voksenopplæringen ved St. Marie læringssenter og overnattingsturer for utvalgte klasser for å styrke læringsmiljøet. Skolene har med følgepersonell, men undervisningsopplegget for leirskole og marinbiologisk dag gjennomføres av ansatte ved leirskolen, tilknyttet Hornnes og Ullerøy barneskole:

- Lærer 3 x 40% stilling
- Fagarbeider 50% stilling
- Kjøkkenansvarlig/kokk 22% stilling
- Teamleder 100% stilling

Lærere/fagarbeider/kjøkkenansvarlig jobber ut sine stillinger i definert driftsperiode. I vinterhalvåret er de tilknyttet andre skoler.

Innspill fra skolene viser at leirskolens fasiliteter kan fungere som en praktisk læringsarena, også i vinterhalvåret. Stedet kan brukes til praktisk læring og tverrfaglige prosjekter for klasser, samt for elevgrupper som trenger varierte og tilpassede skoledager. Det er mulig å tilby et pedagogisk innhold til skoleklasser om vinteren, dersom personalets stillinger økes til 100% ved Ullerøy. Lang reisevei, høye transportkostnader og logistikkutfordringer utgjør imidlertid en betydelig barriere, som gjør tilbudet mindre tilgjengelig for mange skoler.

Kommunedirektørens vurdering

Opplæringsloven gir ikke rom for å tilby enkeltelever opplæring utenfor ordinært tilbud, uten at det er fattet vedtak om alternativ opplæringsarena. Kommunedirektøren vurderer derfor at det ikke er aktuelt å bruke Ullerøy som praktisk arena for enkeltelever eller smågrupper fra nærskolene.

Elever med vedtak om alternativ opplæringsarena har sjelden kortere opphold enn 6 måneder, og oftere ett til flere år. Det vil derfor være behov for samme antall plasser gjennom året, og kommunedirektør vurderer at utvidelse kun i vinterhalvåret ikke vil la seg gjennomføre.

Helårsdrift for skoleklasser med utvidelse av leirskolepersonalets stillinger vil være kostbart, samtidig som skolene vil få økte utgifter til skyss ved å bruke det. Kommunedirektør anbefaler ikke å prioritere utvidelse av leirskoledrift fremfor driftsutgifter til skolens lovpålagte oppgaver.

Kommunedirektør anbefaler at skoler etter avtale kan bruke Ullerøy leirsted for klasseaktiviteter med eget personale, i den utstrekning det er mulig innenfor den enkelte skoles budsjettrammer.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse

Økonomi:

Kostnad for å istandsette Agnalt skole ihht byggmessige krav er foreløpig anslått til 4,3 millioner kroner. Årlige driftsutgifter er foreløpig anslått til om lag 900.000 kr.

Kostnad for å istandsette Navestad er ikke vurdert, da eiendommen ikke vil egne seg for den aktuelle elevgruppen.

Investerings- og driftsutgifter for et fast skoletilbud organisert i Sarpsfossen skole, kan inkluderes i en mulighetsstudie av ny lokalisering av Sarpsfossen.

Kostnad for utvidelse av drift ved Ullerøy leirskole estimeres til 3,1 millioner kroner årlig, med samlede lønns- og driftsutgifter på 6,3 millioner kroner. I tillegg påløper utgifter til skyss og følgepersonal fra nærskolene.

Miljø:

Ingen vesentlige konsekvenser.

Folkehelse:

Opplevelse av utenforskap og ikke fullført utdanning i kombinasjon med andre risikofaktorer, kan føre til betydelige negative samfunnsmessige konsekvenser, slik som arbeidsledighet, rus, kriminalitet og psykiske lidelser. Tilrettelagt opplæring kan bidra til å redusere risiko for utenforskap, manglende fullføring videregående opplæring, rusproblemer og kriminalitet.

Råd for personer med funksjonsnedsettelse 2023 - 2027 har behandlet saken i møte 15.10.2026 sak 25/26

Møtebehandling i Råd for personer med funksjonsnedsettelse 15.10.2026:

Virksomhetsleder Karoline Hiller Johansen deltok under behandlingen.

Følgende hadde ordet ved behandling av saken:

Anna Solberg (KrF), virksomhetsleder Karoline Hiller Johansen, Chatrine Amundsen (Autismeforeningen), Runar Tønnesen (HBF), kommunedirektørens representant Anne Woodruff

Leder Chatrine Amundsen fremmet følgende forslag til uttalelse:

Rådet er positive til kommunedirektørens innstilling punkt 2 og 3, men synes det er vanskelig og stille seg bak punkt 1 uten ytterligere spesifiseringer om hvem som inkluderes i målgruppen og de langsiktige gevinstene for disse individene. Der saken omhandler alternative arenaer, med midlertidig varighet, og hovedtilknytning til nærskolen er rådet positive til at det etableres gode tilbud i kortere perioder med økt innsats for å gi rom for mestring i det ordinære skolemiljøet til elevene på nærskolen. Rådet mener at målet om at elevene skal kunne vende tilbake til nærskolen og fullføre opplæringen sin der må være fokusområde.

Når det kommer til vedtakspunkt 1 synes rådet at saken er vanskelig å få grep om, og omhandler flere ulike utredninger? Begrepsforklaringer om forskjellen på alternativ opplæringsarena og forsterket opplæring kommer litt sent i saken for å få tak på hva som skal vurderes fra starten av. Det er vanskelig å se koblingene mellom elever som er for syke til et opplæringsløp, men som er i stand til å delta på praksisrettede tiltak. Rådet mener at langvarige behov for tilrettelegging ikke i seg selv begrunner et permanent tilbud atskilt fra ordinært skolefellesskap. Formuleringen om at «tilbakeføring til nærskolen ikke er et mål» bør derfor endres. Muligheten for tilbakeføring eller økt deltakelse i ordinært skolefellesskap må vurderes regelmessig, i samråd med eleven og foresatte og med elevens beste som grunnleggende hensyn.

Rådet anbefaler ikke at innstillingens punkt 1 vedtas i foreliggende form.

Videre mener rådet at det er uheldig at diskusjonen om et forsterket skoletilbud blandes inn i saken om alternativ opplæringsarena utover vedtakspunkt i hovedutvalg for kultur og oppvekst gjør at dette er en endring fra tidligere saker, hvor det har vært mangelfull påkobling av rådet. Et tilbud til disse elevene hadde vært tjenst med egen saksprosess for å sikre bred forankring. Før organiseringen fastsettes, ber rådet om en supplerende utredning som vurderer forslaget opp mot CRPD artikkel 24, sammenligner det med styrket tilrettelegging i nærskolene og beskriver hvordan medvirkning, reell frivillighet, individuell vurdering og faglig og sosial inkludering skal sikres.

Det er i denne saken om et varig forsterket tilbud er det derimot vanskelig å få grep om hvilke elever som er i behov av dette, beskrivelsen av at noen av de er for syke til å motta et opplæringstilbud er for vag for at rådet skal kunne gi gode innspill på hvem dette omhandler. Det lite info om hva type utfordringer elevene har, sammenblandingen med Sarpsfossen skole gjør at det er krevende og forstå om dette gjelder helserelaterte utfordringer eller atferdsutfordringer, og hvilke type utfordringer som hører spesifikt til de ulike tiltakene/utredningene. Det er derfor og vanskelig og kunne si noe om hvilken kompetanse denne målgruppen trenger og si noe om hva av denne kompetanse som skal kunne ivaretas på den ordinære nærskolen. Rådet mener at føringene fra opplæringsloven her må veie høyt, kombinert med CRPD og individets rettigheter til deltagelse i nærskolen på lik linje med andre barn og unge.

Om dette skal være inkludert som en del av mulighetsstudien om Sarpsfossen skole ønsker rådet at det gis tydelige forklaringer på hvilke utfordringsbilder disse elevene har, og det må ses på om gevinstene for en slik prioritering i skoletiden gir effekter på individes deltagelse på arbeid og i sosiale settinger i voksen alder. Økonomiske rammer mener rådet her ikke kan

brukes som argumentasjon, om tiltaket gir økt evne til innenforskap i voksenalder. Her bør derfor effekter av skoletilbud veies opp mot fremtidige støttebehov fra kommunen for å se på det totale kostnadsbildet. Rådet merker seg at det å inkludere behov for lokaler til denne elevgruppen likevel er viktig og utrede for å kunne gi tilbud mer sentralt enn ved eksisterende lokasjoner, og styrke samarbeide med nærskolen om disse elevene uten at det går unødvendig mye tid til transport.

Vedlagt til protokoll i selve møte for rådet den 15.10.2026 ligger noen viktige innspill om «etablering av fast forsterket skoletilbud. (Se vedlegg sak.25-26, Forsterket opplæring)

Votering

Forslag til uttalelse ble enstemmig vedtatt.

Uttalelse fra Råd for personer med funksjonsnedsettelse

Rådet er positive til kommunedirektørens innstilling punkt 2 og 3, men synes det er vanskelig og stille seg bak punkt 1 uten ytterligere spesifiseringer om hvem som inkluderes i målgruppen og de langsiktige gevinstene for disse individene. Der saken omhandler alternative arenaer, med midlertidig varighet, og hovedtilknytning til nærskolen er rådet positive til at det etableres gode tilbud i kortere perioder med økt innsats for å gi rom for mestring i det ordinære skolemiljøet til elevene på nærskolen. Rådet mener at målet om at elevene skal kunne vende tilbake til nærskolen og fullføre opplæringen sin der må være fokusområde.

Når det kommer til vedtakspunkt 1 synes rådet at saken er vanskelig å få grep om, og omhandler flere ulike utredninger? Begrepsforklaringer om forskjellen på alternativ opplæringsarena og forsterket opplæring kommer litt sent i saken for å få tak på hva som skal vurderes fra starten av. Det er vanskelig å se koblingene mellom elever som er for syke til et opplæringsløp, men som er i stand til å delta på praksisrettede tiltak. Rådet mener at langvarige behov for tilrettelegging ikke i seg selv begrunner et permanent tilbud atskilt fra ordinært skolefelleskap. Formuleringen om at «tilbakeføring til nærskolen ikke er et mål» bør derfor endres. Muligheten for tilbakeføring eller økt deltakelse i ordinært skolefelleskap må vurderes regelmessig, i samråd med eleven og foresatte og med elevens beste som grunnleggende hensyn.

Rådet anbefaler ikke at innstillingens punkt 1 vedtas i foreliggende form.

Videre mener rådet at det er uheldig at diskusjonen om et forsterket skoletilbud blandes inn i saken om alternativ opplæringsarena utover vedtakspunkt i hovedutvalg for kultur og oppvekst gjør at dette er en endring fra tidligere saker, hvor det har vært mangelfull påkobling av rådet. Et tilbud til disse elevene hadde vært tjenst med egen saksprosess for å sikre bred forankring. Før organiseringen fastsettes, ber rådet om en supplerende utredning som vurderer forslaget opp mot CRPD artikkel 24, sammenligner det med styrket tilrettelegging i nærskolene og beskriver hvordan medvirkning, reell frivillighet, individuell vurdering og faglig og sosial inkludering skal sikres.

Det er i denne saken om et varig forsterket tilbud er det derimot vanskelig å få grep om hvilke elever som er i behov av dette, beskrivelsen av at noen av de er for syke til å motta et opplæringstilbud er for vag for at rådet skal kunne gi gode innspill på hvem dette omhandler. Det lite info om hva type utfordringer elevene har, sammenblandingen med Sarpsfossen skole gjør at det er krevende og forstå om dette gjelder helserelaterte utfordringer eller atferdsutfordringer, og hvilke type utfordringer som hører spesifikt til de ulike tiltakene/utredningene. Det er derfor og vanskelig og kunne si noe om hvilken kompetanse denne målgruppen trenger og si noe om hva av denne kompetanse som skal kunne ivaretas på den ordinære nærskolen. Rådet mener at føringene fra opplæringsloven her må veie

høyt, kombinert med CRPD og individets rettigheter til deltagelse i nærskolen på lik linje med andre barn og unge.

Om dette skal være inkludert som en del av mulighetsstudien om Sarpsfossen skole ønsker rådet at det gis tydelige forklaringer på hvilke utfordringsbilder disse elevene har, og det må ses på om gevinstene for en slik prioritering i skoletiden gir effekter på individes deltagelse på arbeid og i sosiale settinger i voksen alder. Økonomiske rammer mener rådet her ikke kan brukes som argumentasjon, om tiltaket gir økt evne til innenforskap i voksenalder. Her bør derfor effekter av skoletilbud veies opp mot fremtidige støttebehov fra kommunen for å se på det totale kostnadsbildet. Rådet merker seg at det å inkludere behov for lokaler til denne elevgruppen likevel er viktig og utrede for å kunne gi tilbud mer sentralt enn ved eksisterende lokasjoner, og styrke samarbeide med nærskolen om disse elevene uten at det går unødvendig mye tid til transport.

Vedlagt til protokoll i selve møte for rådet den 15.10.2026 ligger noen viktige innspill om «etablering av fast forsterket skoletilbud. (Se vedlegg sak.25-26, Forsterket opplæring)

Behandlingen fra hovedutvalget vil bli tilgjengelig på våre nettsider så snart den er klar.

125/26 Forskrift om satser for beregning av grunntilskudd til private barnehager i Sarpsborg kommune for 2027

Arkivsak-dok. 26/10100-24

Saksbehandler Monica Catrine Egeland Kristensen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedutvalg for kultur og oppvekst 2023 - 2027	20.10.2026	24/26
2 Formannskapet 2023 - 2027	29.10.2026	125/26
3 Bystyret 2023 - 2027	12.11.2026	

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Nina Hoang Nha Nguyen og Ann Karin Reiersen

Kommunedirektørens innstilling:

Forskrift om satser for beregning av grunntilskudd til private barnehager i Sarpsborg kommune for tilskuddsåret 2027 vedtas.

Vedlegg:

Endelig forslag til forskrift om satser for beregning av grunntilskudd til private barnehager i Sarpsborg kommune for 2027

Høringsbrev

Høringsnotat

Forslag til forskrift sendt på offentlig høring

Oversikt over beregning sendt på offentlig høring

Informasjon om korleksjon sendt på offentlig høring

Oppsummering og vurdering av høringsinnspill

Investeringsregnskap 2025

Oppstilling klassifisering drift-investering, endelig

Korleksjoner beregningsgrunnlag

Tilskuddsmal private barnehager 2027 korrigert

Tildeling språkmidler 2025

Uttalelse om kommunale barnehagers bruk av vikar og lærlinger

Østre Viken kommunerevisjon IKS - innspill til høring

PBL - innspill til høring

Askeladden Barnehage Borg Albert Moeskausvei AS - innspill til høring

Askeladden Barnehage Borg Fladebyveien AS - innspill til høring

Askeladden Barnehage Borg Revyveien AS - innspill til høring

Askeladden Barnehage Borg St. Nikolasgate AS - innspill til høring

Askeladden Barnehage Borg Turnusbarnehage Færdersgt. AS - innspill til høring

Grotterødløkka AS - innspill til høring

Barnehagenett AS - innspill til høring

Norlandia - innspill mottatt før høring - 19.07.2026

Svar til Norlandia - 12.08.2026

Vedlegg til svar til Norlandia 1 - 12.08.2026
Vedlegg til svar til Norlandia 2 - 12.08.2026
Norlandia - innspill til høring
Veileder fra KS og PBL - tilskudd til private barnehager fra 2027

Sammendrag:

Sarpsborg kommune er pålagt å fastsette en lokal forskrift om satser for beregning av grunntilskudd til private barnehager for tilskuddsåret 2027 innen 30. november 2026.

Satsene beregnes på grunnlag av kommunens egne kostnader til ordinær barnehagedrift i regnskapsåret 2025, videre omtalt som beregningsgrunnlaget.

Forslag til forskrift har vært på offentlig høring. Det er mottatt åtte høringsuttalelser, herunder uttalelser fra Private barnehagers landsforbund (PBL), Barnehagenett på vegne av ni private barnehager, Norlandia og fem private barnehager.

Høringsinnspillene gjelder i hovedsak etterprøvnbarhet og dokumentasjon, funksjon 211 (styrket tilbud til barn i barnehage), klassifisering av kostnader som drift eller investering, bruk av lærlinger og vikar samt håndteringen av midler mottatt gjennom nasjonale tilskuddsordninger. Høringen har bidratt til ytterligere kvalitetssikring av beregningsgrunnlaget, og enkelte korreksjoner er innarbeidet før endelig fastsettelse av satsene. Nye satser for grunntilskudd for 2027 er 278 079 kroner for heltidsplass 0-2 år og 147 111 kroner for heltidsplass 3-6 år.

Utredning:

1. august 2026 trådte nye regler om driftstilskudd til private barnehager i kraft.

Formålet med de nye reglene er å sikre likebehandling av private barnehager, mer presise tilskudd og bedre sammenheng mellom nye krav i regelverket og kommunale prioriteringer¹.

Kommunen skal etter forskrift om finansiering av private barnehager (finansieringsforskriften) § 1² fastsette lokal forskrift om grunntilskudd for private barnehager for 2027.

Kommunens beregninger av satser bygger på kommunens regnskap for 2025 og er gjort ved bruk av en modell utarbeidet av KS og PBL³.

Forslaget til forskrift har vært på høring i samsvar med gjeldende regelverk. Det er mottatt høringsuttalelser fra:

- PBL
- Grotterødløkka AS
- Askeladden Barnehage Borg Turnusbarnehage Færdersgt. AS
- Askeladden Barnehage Borg Albert Moeskausvei AS
- Askeladden Barnehage Borg Revyveien AS
- Askeladden Barnehage Borg Fladebyveien AS
- Barnehagenett på vegne av ni private barnehager i Sarpsborg kommune (heretter omtalt som Barnehagenett)
- Norlandia.

¹ [Nye regler om driftstilskudd til private barnehager | udir.no](https://udir.no)

² <https://lovdata.no/forskrift/2026-03-23-454/§1>

³ [Beregningsmodell for tilskudd 2027 \(KS og PBL\)](#)

Alle barnehagene som har sendt inn egne høringsuttalelser, er tilsluttet PBL og har fremmet de samme innspillene som PBL. I den videre framstillingen vises det derfor kun til PBL.

Kommunedirektøren har for enkelte problemstillinger knyttet til investeringsregnskapet bedt om bistand fra Østre Viken kommunerevisjon IKS og har mottatt høringsinnspill derfra.

Alle høringsinnspillene er gjennomgått og vurdert, og innspillene er oppsummert tematisk nedenfor.

Tilskuddsutvikling og finansieringsnivå

PBL og Barneheten har etterlyst en nærmere redegjørelse for utviklingen i tilskuddssatsene og hvilke konsekvenser utviklingen kan få for private barnehagers drift. Det er også vist til at bystyret bør foreta en helhetlig vurdering av om satsene gir et bærekraftig finansieringsnivå for de private barnehagene.

Kommunedirektøren har forståelse for ønsket om mer informasjon om utviklingen i tilskuddene. Formålet med forskriften er imidlertid å fastsette satser beregnet etter barnehageloven og finansieringsforskriften. Beregningen av grunntilskuddet er regelstyrt og bygger på kommunens faktiske driftsutgifter. Kommunen har derfor ikke adgang til å fastsette et høyere tilskuddsnivå ut fra en skjønnsmessig vurdering av hva som er et ønskelig eller bærekraftig nivå.

Bemanning, sykefravær, læringer og statlige bemanningsmidler

Både PBL og Barneheten har stilt spørsmål ved kommunens håndtering av sykefravær, bruk av vikarer, bruk av læringer og hvordan statlige midler til toppet bemanning er benyttet. Høringsinstansene har blant annet bedt om dokumentasjon som viser at læringer ikke erstatter ordinær bemanning, og at statlige midler ikke har redusert kommunens egenfinansiering av driften.

Kommunedirektøren viser til at det ved langtidsfravær i kommunale barnehager settes inn vikar, og at det ved korttidsfravær foretas en konkret vurdering ut fra antall barn til stede, barnas behov og øvrig bemanning. Læringer er ikke en del av grunnbemanningen og kostnadene holdes derfor utenfor beregningsgrunnlaget. En nærmere redegjørelse for kommunale barnehagers bruk av vikar og læringer er vedlagt saksfremlegget.

Kommunedirektøren viser videre til at statlige midler til toppet bemanning har blitt fordelt til både kommunale og private barnehager etter de statlige føringene.

Kommunedirektøren finner ikke forhold som tilsier endringer i beregningsgrunnlaget som følge av kommunens håndtering av sykefravær, bruk av vikarer, bruk av læringer og hvordan statlige midler til toppet bemanning. Kommunedirektøren vurderer at kommunens praksis er i samsvar med gjeldende regelverk og Utdanningsdirektoratets veileder om tilstrekkelig bemanning i barnehagen⁴.

Funksjon 211 (styrket tilbud)

PBL og Barneheten har kommet med flere innspill knyttet til de relativt høye kostnadene på funksjon 211 (styrket tilbud til barn i barnehagen). De ber kommunen redegjøre for hvilke kostnader som er ført på funksjonen, hvordan skillet mellom ordinært og styrket tilbud er vurdert, og om enkelte kostnader burde vært tilbakeført til beregningsgrunnlaget. Det er også bedt om nærmere redegjørelse for hvordan kommunen har håndtert tiltak rettet mot minoritetsspråklige barn.

⁴ [Veileder om tilstrekkelig bemanning i barnehagen | udir.no](https://udir.no/veileder-om-tilstrekkelig-bemanning-i-barnehagen)

Kommunedirektøren viser til at på funksjon 211 føres spesialpedagoger som utfører enkeltvedtak om spesialpedagogisk hjelp etter barnehageloven § 31 og miljøarbeidere som utfører enkeltvedtak om støtte til barn med nedsatt funksjonsevne etter barnehageloven § 37. Spesialpedagogene er ansatt i virksomhet Fagsenter oppvekst og miljøarbeiderne i virksomhet Oppveksttjenester. Begge gruppene utfører arbeid i både kommunale og private barnehager. Det er ikke ført kostnader på funksjon 211 som gjelder basistilbudet. Posten skal derfor holdes utenfor beregningsgrunnlaget.

Sarpsborg kommune mottar et øremerket tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn. Midlene er fordelt mellom barnehager som har mer enn 10 % barn i denne kategorien. Fordelingen er gjort slik at barnehager med en stor andel minoritetsspråklige barn får en større andel av den totale potten. Tilskuddet er fordelt forholdsmessig og samtidig til kommunale og private barnehager. Utgiftene er ikke en del av de ordinære driftsutgiftene og er derfor holdt utenfor beregningsgrunnlaget. Se vedlegg til saksfremlegget som viser tildeling av språkmidler for 2025.

Kommunedirektøren vurderer etter dette at kostnadene som er ført på funksjon 211 gjelder tiltak som ikke inngår i det ordinære barnehagetilbudet, og at kostnadene er korrekt avgrenset fra beregningsgrunnlaget.

Etterprøvnbarhet og dokumentasjon

Alle høringsinstansene har kommentarer som gjelder beregningsgrunnlagets etterprøvnbarhet, og er opptatt av at alle korreksjoner som reduserer beregningsgrunnlaget må kunne etterprøves fullt ut. Det er blant annet bedt om nærmere redegjørelser for investeringsprosjekter, prosjektmidler, fordelingsnøkler, fondsbruk og beregningstekniske justeringer.

Kommunedirektøren er enig i at etterprøvnbarhet er et grunnleggende hensyn ved beregning av tilskudd til private barnehager. Som følge av høringsinnspillene er det utarbeidet vedlegg som forklarer korreksjonene og vurderingene nærmere. Kommunedirektøren vurderer at beregningsgrunnlaget nå er tilstrekkelig dokumentert og at forskriftens grunnlag er etterprøvbart.

Investering eller drift

Barneheten og Norlandia har stilt spørsmål ved flere av kommunens vurderinger knyttet til skillet mellom investering og drift. Dette gjelder blant annet porter, vognskur, iPader, ramper, SD-anlegg, LED-belysning, kameraanlegg og aktiverte lønnskostnader. Etter høringsinstansenes syn må hvert tiltak vurderes konkret opp mot kommunale regnskapsregler og finansieringsforskriftens krav.

Kommunedirektøren har bedt om en vurdering fra Østre Viken kommunerevisjon IKS av klassifisering av enkelte kostnader. Kommunedirektøren har på bakgrunn av dette gjort en ny vurdering av de aktuelle postene. Gjennomgangen har ført til at kostnader knyttet til LED-armaturer (1 413 781 kroner), Ipader (31 544 kroner), øvrige vedlikeholdskostnader (90 868 kroner) og diverse lønn (32 764 kroner) er tilbakeført til beregningsgrunnlaget. Totalt utgjør dette 1 568 957 kroner. For øvrige tiltak vurderer kommunedirektøren at klassifiseringen som investering fortsatt er riktig.

Åpen barnehage

Norlandia har bedt om nærmere redegjørelser for kostnader til åpen barnehage, herunder hvilke kostnader som er holdt utenfor beregningsgrunnlaget, hvordan lokalkostnadene er beregnet og om kostnadene kunne vært lagt til grunn ved beregning av tilskudd til åpne barnehager.

Kostnadene til de to åpne kommunale barnehagene i Sarpsborg inngår ikke i beregningsgrunnlaget for ordinære private barnehager. Kommunedirektøren viser til at åpen barnehage er en egen tilbudsform som ikke inngår i det ordinære barnehagetilbudet. Det er også slik at det ikke finnes private åpne barnehager i Sarpsborg kommune.

Forbehold om framtidige regelverksendringer

PBL og Barnehagenett har uttalt seg om forbeholdet i forskriftens § 3 som åpner for å oppdatere satsene dersom det skjer endringer i lover, forskrifter eller nasjonale beregningsfaktorer etter at forskriften er vedtatt. Høringsinstansene mener slike endringer bør behandles politisk, eller at bestemmelsen bør tas ut.

Kommunedirektøren vurderer at bestemmelsen er nødvendig fordi kommunen er rettslig forpliktet til å legge nasjonalt fastsatte beregningsfaktorer til grunn. Dersom det skjer endringer i disse faktorene, innebærer det ikke nye kommunale vurderinger eller nytt skjønn. Slike oppdateringer kan derfor gjennomføres administrativt. De private barnehagenes rettssikkerhet ivaretas gjennom etterfølgende enkeltvedtak om tilskudd med begrunnelse og klageadgang.

Endringer gjort i beregningen etter høringen:

Etter gjennomgang av høringsinnspillene har kommunedirektøren korrigert beregningsgrunnlaget med 1 568 957 kroner, som følge av at enkelte kostnader tidligere klassifisert som investeringer er ompostert til drift og lagt til beregningsgrunnlaget.

Beregningsgrunnlaget er også justert for tap på fordringer på 71 061 kroner, som nå er inkludert i beregningsgrunnlaget.

På bakgrunn av disse endringene er nye satser for grunntilskudd fastsatt som følger:

Type plass	Opprinnelig foreslått sats	Ny sats	Økning per heltidsplass
Heltidsplass 0-2 år	kr 274 626	kr 278 079	+ kr 3 453
Heltidsplass 3-6 år	kr 145 193	kr 147 111	+ kr 1 918

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Forskriften danner grunnlaget for beregningen av grunntilskudd til private barnehager i 2027. Det samlede grunntilskuddet til private barnehager er beregnet til om lag 408 millioner kroner, basert på innrapporterte barnetall per 15. desember 2025. Barnehagene rapporterer årlig antall barn, barnas alder og oppholdstid i barnehagen. Innrapportering 15. desember 2026, vil danne grunnlag for beregningen av tilskudd for 2027. Private barnehager mottar i tillegg pensjons- og eiendomstilskudd.

Miljø: Ingen vesentlige konsekvenser.

Folkehelse: Ingen vesentlige konsekvenser utover det som følger av lovverket.

Behandlingen fra hovedutvalget vil bli tilgjengelig på våre nettsider så snart den er klar.

126/26 Styrerressurs i kommunale barnehager

Arkivsak-dok. 26/04610-1

Saksbehandler Elisabeth Haglund

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedutvalg for kultur og oppvekst 2023 - 2027	20.10.2026	27/26
2 Partssammensatt utvalg 2023 - 2027	29.10.2026	
3 Formannskapet 2023 - 2027	29.10.2026	126/26
4 Bystyret 2023 - 2027	12.11.2026	

[Klikk her for å skrive inn tekst.](#)

Kommunedirektørens innstilling:

Sarpsborg kommune øker ikke styrerressurs i noen av barnehagevirksomhetene nå.

Vedlegg:

Sammendrag:

Bystyret har bedt om en utredning av økt styrerressurs i de kommunale barnehagene. Spørsmålet skal ses opp imot faglige, organisatoriske og økonomiske virkninger.

Utredningen viser at Sarpsborg kommune oppfyller gjeldende krav til styrerressurs i kommunale barnehager. Både virksomhetslederne og teamlederne i de kommunale barnehagene ivaretar oppgavene som styrere.

Vurderingen viser at økt styrerressurs kan gi flere positive effekter, blant annet styrket pedagogisk ledelse, bedre oppfølging av ansatte, større kapasitet til kvalitetsutvikling, tettere kontakt med foreldre og redusert sårbarhet ved fravær. Samtidig peker utredningen på utfordringer med uklare roller, overlappende ansvar, risiko for dobbeltarbeid og økt administrasjon dersom organiseringen ikke tydelig avklarer ansvar og myndighet mellom lederfunksjonene.

Behovet for økt styrerressurs er vurdert til å variere mellom barnehagene og virksomhetene. Gevinsten av økt styrerressurs vurderes som størst i de største barnehagene. Disse har flest barn og ansatte, større driftsmessig kompleksitet og et mer omfattende behov for ledelse.

Kommunedirektøren ser at noen barnehager/virksomheter er såpass komplekse at det kan være fordeler ved å øke styrerressursen.

Ett årsverk økt styrerressurs vil over tid medføre en årlig økt utgift på i underkant av 4 millioner kroner, økt tilskudd til private barnehager inkludert. Fire årsverk økt styrerressurs vil på tilsvarende måte medføre en økt årlig utgift på i overkant av 15 millioner kroner. Økt styrerressurs vil medføre så store lønns- og driftskostnader at kommunedirektøren ikke ser det som mulig ut fra den økonomiske situasjonen Sarpsborg kommune er i.

Utredning:

Bakgrunn:

Under behandling av handlingsplan og budsjett i desember 2025 ble det fattet et verbalvedtak om å utrede styrerressurs i barnehagene innen utgangen av 2026. Verbalvedtaket fikk en endring i tekst og innhold i bystyret 18.6.2026, i forbindelse med saken «Tilstandsrapport 1. tertial 2026». Justert vedtak lyder slik:

Kommunedirektøren bes utrede konsekvensene av å innføre ordning med egen styrerassistent i hver kommunal barnehage i Sarpsborg. Det skal også utredes et alternativ med en egen styrerressurs i barnehagene der virksomhetsleder ikke sitter til daglig. Utredningen skal belyse faglige, organisatoriske og økonomiske virkninger, samt vurdere hvordan en slik løsning kan styrke kvalitet, ledelse og barns tilbud i barnehagene.

Utredningsoppdrag:

Avklaring og avgrensning av utredningen.

Kommunedirektøren forstår verbalvedtaket slik at det skal utredes en økning av styrerressursen, utover det som allerede er i barnehagene, i 1) alle 10 barnehagene og b) i de 6 barnehagene hvor virksomhetsledere ikke har fast tilholdssted.

Det skal utredes faglige, organisatoriske og økonomiske forhold.

Vurderingspunkter knyttet til faglige, organisatoriske og kvalitetsmessige forhold vil omtales samlet i utredningen da disse i hovedtrekk vil være like enten de gjelder 10 eller 6 barnehager. Økonomiske forhold beskrives ved omtale av ulike modeller.

Det vises samtidig til kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet (KDP 2026/2037) hvor det er besluttet endringer i noen av de eksisterende barnehagene i nær fremtid. Disse endringene er ikke tatt spesielt med i utredningen.

- Nedleggelse av Varteig barnehage
- Økning av antall barn på Fosbyløkka barnehage
- Økning av barn på Stasjonsbyen barnehage.

Fakta om styrerressurs i Sarpsborg kommune (SK) sine kommunale barnehager.

I denne utredningen brukes begrepet styrerressurs om lederressurs som ivaretar barnehagelovens krav til styrerfunksjon. I Sarpsborg kommune ivaretas denne funksjonen av virksomhetsledere og teamledere i tråd med gjeldende ansvars- og myndighetsfordeling.

Sarpsborg kommune oppfyller lovverkets krav til styrerressurs i alle kommunens 10 barnehager.

Samlet styrerressurs i Sarpsborg kommune er 9,5 årsverk fordelt på 4 virksomheter og 10 barnehager.

Styrerressursen er ikke en del av grunnbemanningen. Her regnes det kun med årsverk som er avsatt til det ordinære og direkte arbeidet med barna.

Barnehagevirksomhetene er delt inn slik:

1. Søndre Skjeberg: Sandbakken (virksomhetsleder) og Stasjonsbyen (teamleder)
2. Raet: Hafslundsøy (virksomhetsleder), Fosbyløkka (teamleder) og Varteig (teamleder)
3. Fossen: St.Olavs (virksomhetsleder), Fritznerbakken (teamleder) og Valaskjold (teamleder)
4. Glomma: Sarpsborgmarka (virksomhetsleder) og Tindlund (teamleder)

Sekretær/merkantile stillinger.

Alle virksomhetene deler 2 100% stillinger sekretær. Deres arbeidsoppgaver inn i driften er: Administrative oppgaver tilknyttet daglig drift i virksomheter, herunder oppgaver relatert til lønn, regnskap, personal, fakturabehandling, innkjøp mm.

En fylldigere oversikt over hver barnehage er vist nedenfor. Antall barn kan variere igjennom året.

Virksomhet/ barnehage Navn	Styrertittel 100%	Ca antall barn	Antall fast ansatte (ulike stillingsstørrelser)	Sekretær- ressurs
Søndre Skjeberg				50%
• Sandbakken	Virksomhetsleder	98 + åpen barnehage	28 + styrer	
• Stasjonsbyen	Teamleder	72	19 + styrer	
Raet				50%
• Hafslundsøy	Virksomhetsleder	101	25 + styrer	
• Fosbyløkka	Teamleder	43	13 + styrer	
• Varteig	Teamleder 50%	28	10 + styrer	
Fossen				50%
• St.Olavs	Virksomhetsleder	98 + åpen barnehage	28 + styrer	
• Fritznerbakken	Teamleder	90	17 + styrer	
• Valaskjold	Teamleder	68	17 + styrer	
Glomma				50%
• Sarpsborgmarka	Virksomhetsleder	100	27 + styrer	
• Tindlund	Teamleder	96	32 + styrer	

Ansatte: I tillegg til faste ansatte kommer studenter, lærlinger, vikarer, ekstra ansatte for barn med nedsatt funksjonsevne, og personale knyttet til ulike tilskuddsordninger (toppet bemanning, språkmidler, områdesatsing mm.)

Tall for bemanning 2025.

Tall fra Utdanningsdirektoratets nasjonale rapporteringssystem for barnehager (Basil), fra 2025, viser at det er 5,8 barn per ansatt i Sarpsborg kommunes barnehager og 12,6 barn per barnehagelærer i de samme barnehagene. De nasjonale føringene er:

Pedagogisk bemanning (pedagognorm)

- Minst 1 pedagogisk leder per 7 barn under 3 år
- Minst 1 pedagogisk leder per 14 barn over 3 år

Grunnbemanning (bemanningsnorm)

- Minst 1 ansatt per 3 barn under 3 år
- Minst 1 ansatt per 6 barn over 3 år

Lov- og regelverk om styrer i barnehage

Lov- og regelverket benytter både *styrerassistent* og *styrerressurs* som begreper. Nedenfor kommer et redigert utvalg av lov- og regelverk for å belyse saken.

Barnehageloven:

Kravet til ledelse i barnehage er regulert i barnehageloven § 24 **Styrer**

Barnehagen skal ha en forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse.

Barnehagen skal ha en daglig leder som har utdanning som barnehagelærer eller annen høyskoleutdanning som gir barnefaglig og pedagogisk kompetanse.

Departementet kan gi forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon og forskrift om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner fra utlandet

I forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon § 4 **Styrer**, er kravet konkretisert:

Hver barnehage skal ha en styrer. Styrer skal ha daglig kontakt med og oppfølging av hver barnehage.

Barnehager kan unntaksvis samarbeide om styrerressurs eller ha felles styrerressurs med andre barnehager, dersom slik organisering ikke fører til reduksjon av styrerressursen for hver enkelt barnehage. Det må være forsvarlig avstand mellom barnehagene og organiseringen må ikke gå på bekostning av kvaliteten på barnehagetilbudet.

Unntaksvis kan også skole og barnehage samarbeide om styrer- og lederressurser ut ifra de samme forutsetningene som nevnt i andre ledd.

Forskriften er utdypet gjennom følgende merknader til § 4 Styrer:

Første ledd;

Hovedregelen er at hver barnehage skal ha en styrer. Styrer skal ha daglig kontakt og oppfølging av hver barnehage, i utgangspunktet ved fysisk tilstedeværelse i barnehagen. Kravet til daglig kontakt og oppfølging gjelder også ved samordning av styrerressurser etter andre og tredje ledd.

Styrer må oppfylle kravene til utdanning som følger av [barnehageloven § 24](#).

Administrative oppgaver kan ved behov tillegges styret for barnehagen eller andre, så lenge barnehagen oppfyller kravet om en forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse.

Andre ledd

Unntaksvis kan barnehagene samle sine styrerressurser. Dette kan for eksempel skje i styrerteam, eller ved at en styrer har styreransvar for flere små barnehager [...]

[...] Større barnehager kan ha behov for styrerressurs utover full stilling for å oppfylle kravet til forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse i [barnehageloven § 24](#) første ledd.

Dimensjonering av styrerressursen skal foretas på bakgrunn av en konkret vurdering av oppgavene som skal løses, barnehagens samlede ressurser og brukernes behov.

Unntaksbestemmelsen kan ikke benyttes til å redusere kostnader i barnehagen.

Rammeplanen:

Styreren er gitt det daglige ansvaret i barnehagen; pedagogisk, personalmessig og administrativt. Styreren skal sørge for at det pedagogiske arbeidet er i tråd med barnehageloven og rammeplanen [...]

Styreren skal sikre at barnehagen har innarbeidet rutiner for samarbeid med relevante institusjoner, slik som skolen, helsestasjonen, den pedagogisk-psykologiske tjenesten og barnevernet.

For å belyse deler av begrepet «dimensjonering av styrerressurs» vises det til;
Sentral forbundsvis særavtale SFS 2201 - Barnehager, skolefritidsordninger, skole og familiebarnehager. Punkt 3.1.1 i avtalen:

En barnehage skal som hovedregel ha styrer i hel stilling, jf. HTA kap 1 §2.3.

I barnehager med plass til 42 barn eller mer, skal det avsettes hel stilling til lederoppgaver. I store barnehager bør det opprettes stilling som assisterende styrer.

Styrer i mindre barnehager kan også utføre andre arbeidsoppgaver enn dem som naturlig tilligger styrer (for eksempel arbeid i barnegruppe [...])

Faglige vurderinger

Kvalitet i barnehagen kan måles gjennom flere dimensjoner. Utdanningsdirektoratet og forskningen på barnehagekvalitet peker ofte på tre hovedområder:

1. Strukturkvalitet – rammebetingelsene (bemanning, kompetanse, fysisk miljø mm)
2. Prosesskvalitet – Inkludering og relasjonsbygging (kvalitet på samspill mellom voksne- barn, og barn-barn)
3. Resultatkvalitet - effekter barnehagen har for barna (språk-/sosialutvikling, trivsel, selvstendighet mm)

Kvalitet kan måles med tilstedeværelse, observasjoner, kartlegginger, samtaler med barn og foreldre, foreldreundersøkelsen, tilsyn og internkontroll. Barnehagene har fastsatte fagsamlinger med eget personale for pedagogisk utviklingsarbeid, og barnehagene deltar på samlinger arrangert av barnehageeier og barnehagemyndighet. Styrerne har egne samlinger for fag, ledelse og strategi. Styrerressurs på hver barnehage er en avgjørende faktor. Daglig tilstedeværelse, tilgjengelighet, oppfølging og utvikling er styrers primæroppgaver og en viktig funksjon i barnehagehverdagen.

De kommunale barnehagene i Sarpsborg har god tilfredshet i Udir sin foreldreundersøkelse. Det er noe variasjoner mellom barnehagene og resultatene tas med i evalueringer, planer og handlinger i den enkelte barnehage.

Utfordring for faglig kvalitet er barnehagenes høye sykefravær. Dette er et omfattende arbeid på hver barnehage da nærvær, stabilitet og forutsigbarhet i personalet er avgjørende. Sykefraværet varierer en del mellom barnehagene.

Organisatoriske vurderinger

For at en organisasjonsmodell med virksomhetsleder, teamleder og en ekstra styrerressurs skal fungere godt må roller, ansvar og myndighet være tydelig definert. Dette forutsetter klare stillingsbeskrivelser, avklart beslutningsmyndighet, felles rolleforståelse og regelmessig koordinering mellom lederne.

Mulige organisatoriske fordeler

- Økt kapasitet i drift: Rollen kan avlaste styrer, sikre kontinuitet ved fravær og ivareta særskilte utviklingsområder. Det kan gi økt fokus på strategi, økonomi og personalledelse.
- Styrket pedagogisk ledelse: En ekstra styrer kan gi mulighet for å styrke pedagogisk utvikling, kvalitetsarbeid, veiledning og implementering av eksterne krav til barnehageinnholdet.
- Tettere lederoppfølging: Økte lederressurser kan styrke medarbeiderstøtte, sykefraværsoppfølging, konfliktforebygging og kompetanseutvikling.
- Lederutvikling og rekruttering: Økningen kan bidra til intern kompetansebygging og utvikling av framtidige ledere.

Mulige organisatoriske utfordringer

- Uklare roller og ansvar og pedagogiske følger. Mangelfull rolleavklaring kan skape usikkerhet om beslutningsmyndighet, personalansvar, oppfølging og kvalitetsansvar, både for ansatte, foreldre og ledelsen selv.

- Risiko for dobbeltarbeid: Utydelige mandat kan føre til overlappende oppgaver, økt møtevirksomhet og mindre effektiv ressursbruk, og vil kunne gå ut over den fysiske tilstedeværelsen som regelverket legger opp til.

Konsekvenser for barna og det faglige innhold

De organisatoriske forholdene påvirker barna først og fremst indirekte gjennom kvaliteten på ledelse, samarbeid og oppfølging i barnehagen.

Når roller og ansvar er tydelige, kan ledelsen bruke mer tid på pedagogisk utvikling, støtte til ansatte og kvalitetsarbeid. Dette kan gi et mer stabilt, forutsigbart og utviklende tilbud for barna. Det kan også styrke muligheten for nærvær på avdeling/base for barna og en styrket tilgjengelighet til personalet og foreldrene.

Samtidig kan uklare roller, lange beslutningsveier eller mangelfull koordinering skape usikkerhet og redusere effektiviteten i organisasjonen. Dette kan ta ressurser og oppmerksomhet bort fra det pedagogiske arbeidet og dermed påvirke kvaliteten på tilbudet til barna.

Utfordringer ved dagens styrerressurs i Sarpsborg kommune

Kommunedirektøren anser at arbeidsmengden for barnehagestyrerne har økt over tid. Dette skyldes i hovedsak:

- Høyt sykefravær blant personalet.
Utfordring: Krever oppfølging og økt bruk / administrasjon av vikarer og med det redusert kapasitet på avdelingsarbeidet. Manglende kontinuitet i bemanning reduserer kvaliteten på barnehagetilbudet.
- En økende forventning til samarbeid på tvers av kommuneområder, prosjektarbeid og deltagelse med andre samarbeidspartnere.
Utfordring: Daglig tilstedeværelse i barnehagen
- Krav til dokumentasjon av utviklingsarbeid, oppfølgingsarbeid, internkontroll og annet
Utfordringsområde: Reduserer tiden til pedagogisk ledelse
- En mer sammensatt brukergruppe (barn og foreldre) som krever tid, oppmerksomhet og tilstedeværelse.
Utfordring: Kompetansebehov på barns utfordringer og foreldreveiledning hos ansatte. Tid til samtaler og veiledning for egen kompetanseheving.
- Sentrumsbarnehagene har noe mer administrasjon rundt opptak for plasser ved at det er mer «gjennomtrekk» av barn ved at familier flytter inn og ut av kommunen og søker andre barnehager ilt året.
Utfordring: Dette fører til gjennomgående merarbeid med opptak og oppgaver som er knyttet til dette som burde vært brukt til pedagogisk utviklingsarbeid eller annet forebyggende arbeid.

Sykefravær og nærværarbeid

Oppfølging av ansatte og forebygging av fravær er et anliggende som er viktig for faglig kvalitet for barna. En styrking av styrerressurs vil kunne gi styrere muligheten for

- Å fordele ansvar og arbeidsoppgaver på flere slik at de kan ha noe mer fleksibilitet i oppgavene.
- Tettere oppfølging av ansatte. Jobbe forebyggende og systematisk for HMS
- Mer tid til personalledelse, mestringsledelse og støtte til pedagogisk utviklingsarbeid

Dersom det lykkes å oppnå økt nærvær vil behovet for vikarer reduseres. Dette vil være gunstig både for kvalitet og økonomi.

Dimensjonering av styrerressurs

Med bakgrunn i forskriften om dimensjoneringen på styrerressurs ([...] *skal foretas på bakgrunn av en konkret vurdering av oppgavene som skal løses, barnehagens samlede ressurser og brukernes behov*) og organiseringen av barnehagevirksomhetene i Sarpsborg kommune, anser kommunedirektøren at behovet for en økt styrerressurs vil være ulikt fra barnehage til barnehage og fra virksomhet til virksomhet. Grunnen til det er ulike størrelser og brukergrupper både på den enkelte barnehage og i hver virksomhet.

To modeller for økt styrerressurs

Kommunedirektøren anser det som mest hensiktsmessig å vurdere følgende to modeller:

A) Virksomhet Glomma barnehager styrkes med 100% styrerstilling (teamleder)

Virksomheten peker seg ut ved at de er 2 store barnehager, hvor den ene barnehagen er fordelt på 2 bygninger (Sarpsborgmarka). Det har over flere år vært en stor andel av minoritetsspråklige familier, mange barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging for å nyttiggjøre seg av barnehagetilbudet, samt flere aktive barnevernssaker. Alt dette krever ressurser og tid av en styrer som også skal ivareta daglig drift, utviklingsarbeid med mer.

B) Alle 4 virksomheter styrkes med hver sin 100% styrerstilling (teamleder)

I et slikt alternativ vil virksomhetene kunne fordele den ekstra styrerressursen internt i virksomheten til det beste for å imøtekomme primæroppgavene til styrer og ledelse. Det vil gi virksomhetslederen større mulighet for å arbeide strategisk og se styrkingen som utbytte for bedre arbeidsmiljø, lavere sykefravær, redusert turnover og mer effektiv drift.

Økonomiske vurderinger:

Utgifter som ligger til grunn for de to modellene.

Følgende er en beregning på en 100% teamlederstilling som økt styrerressurs. Den vil i sin helhet gjelde for *modell A) Virksomhet Glomma barnehager styrkes med 100% styrerstilling (teamleder)*

	2027	2028	2029	2030	2031
Kommunale barnehager	466 000	1 026 000	1 026 000	1 026 000	1 026 000
Tilskudd private barnehager			1 265 114	2 785 423	2 785 423
Sum	1 864 000	1 026 000	2 291 114	3 811 423	3 811 423

Modell B) Alle 4 virksomheter styrkes med hver sin 100% styrerstilling (teamleder)

	2027	2028	2029	2030	2031
Kommunale barnehager	1 864 000	4 104 000	4 104 000	4 104 000	4 104 000
Tilskudd private barnehager			5 060 456	11 141 692	11 141 692
Sum	1 864 000	4 104 000	9 164 456	15 245 692	15 245 692

Dette er lønn per august 2026 (inkludert pensjon 11 %, arbeidsgiveravgift 14,1 % og ferietillegg 1,23 %)

I beregningen er det lagt til grunn at tiltaket gjennomføres fra høsten 2027. Dette gir en virkning på 5/12 av året i tilskuddsgrunnlaget, som slår inn i tilskuddet til private barnehager fra 2029. Tilskuddet til private barnehager er beregnet til ca. 1,3 millioner kroner. Samlet utgift i 2029 blir dermed ca. 2,3 millioner kroner.

Tilskuddet til private barnehager blir høyere enn utgiften i de kommunale barnehagene fordi ca 73 % av barnehageplassene er i private barnehager, mens 27 % er i kommunale barnehager.

Kommunedirektørens vurdering

Sarpsborg kommune oppfyller lovkravene til styrer i hver barnehage. Gevinstene ved å styrke med ekstra styrerstilling avhenger av tydelig rolle-/oppgave- og ansvarsfordeling i samtlige forhold. Uten dette kan barnehagene/virksomhetene oppleve økt kompleksitet og redusert effektivitet.

En ekstra styrerressurs gir mulighet for økt nærvær og lederkapasitet, sterkere pedagogisk ledelse med godt utbytte for barna, tettere oppfølging av ansatte, økt stabilitet og mindre vikarbruk er pekt på som gevinster.

Kommunedirektøren vurderer at faglig og organisatorisk utbytte av en økt styrerressurs vil være best i de største barnehagene.

Kommunedirektøren vurderer at alternativ 1, å styrke styrerressursen i virksomhet Glomma barnehager med 100% teamleder, kan begrunnes godt faglig.

Alternativ 2 er et forslag om å styrke samtlige barnehagevirksomheter (4 stk) med hver sin 100% styrerressurs. Variasjonen i brukergrupper og utfordringsbilder i virksomhetene er ikke konstante. Ut fra et mål om å gi barn og unge en god oppvekst, er dette også et faglig hensiktsmessig alternativ.

Kommunedirektøren må samtidig se alternativene i sammenheng med kommunens samlede økonomiske handlingsrom og prioriteringer fremover, og ser ikke mulighet for en slik styrkning nå.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse

Økonomi:

Da kommunedirektøren ikke går inn for en økning av styrerressurs i noen av barnehagene medfører innstillingen ingen økonomiske konsekvenser.

De økonomiske konsekvensene for vurderte alternativer er beskrevet inngående i saksframlegget. Ett årsverk økt styrerressurs vil over tid medføre en årlig økt utgift på i underkant av 4 millioner kroner, økt tilskudd til private barnehager inkludert. Fire årsverk økt styrerressurs vil på tilsvarende måte medføre en økt årlig utgift på i overkant av 15 millioner kroner.

Miljø:

Ingen vesentlige konsekvenser.

Folkehelse:

En styrking av styrerressurs antas isolert sett å ha en positiv effekt på kvaliteten i barnehage tilbudet, og vil dermed være positivt i et folkehelseperspektiv.

Behandlingen fra hovedutvalget vil bli tilgjengelig på våre nettsider så snart den er klar.

127/26 Etablering av nye barnehageplasser

Arkivsak-dok. 26/15120-1

Saksbehandler

Ann Karin Reiersen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedutvalg for kultur og oppvekst 2023 - 2027	20.10.2026	26/26
2 Partssammensatt utvalg 2023 - 2027	29.10.2026	
3 Formannskapet 2023 - 2027	29.10.2026	127/26
4 Bystyret 2023 - 2027	12.11.2026	

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Bjørn-Kristian Bjercke, Petter Marberg

Kommunedirektørens innstilling:

1. Det igangsettes en mulighetsstudie med sikte på å framskynde utvidelsen av Stasjonsbyen barnehage med ett år til 2028.
2. Det igangsettes mulighetsstudier med sikte på å bygge en ny barnehage i øst og en i vest. Mulighetsstudiene omfatter analyse av behov og vurdering av størrelse, tomt og ulike OPS-løsninger. Mulighetsstudiene gjennomføres parallelt for å fange opp endringer i behov.
3. Kommunedirektøren arbeider videre med løsninger i kommunal og privat regi som raskt kan iverksettes dersom behovet skulle tilsi det.

Vedlegg:

Innspill fra Læringsverkstedet

Sammendrag:

Oppdaterte vurderinger av befolkningsutviklingen viser at behovet for barnehageplasser kan bli større enn det som ble lagt til grunn i Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet 2026-2037. Samtidig er det betydelig usikkerhet ved utviklingen de kommende årene.

Kommunedirektøren vurderer at kommunen må være forberedt på å øke kapasiteten tidligere enn planlagt. Det er på oppdrag av bystyret gjennomført dialog med private barnehageaktører om muligheten for etablering av nye barnehageplasser. Dialogen viser at flere private aktører viser interesse for å bidra til økt kapasitet, men at dagens økonomiske rammebetingelser, herunder tilskuddsnivå, finansieringskostnader, bortfall av Husbanklån og usikkerhet rundt framtidige finansieringsordninger, gjør det krevende å gjennomføre nye investeringer. Flere aktører vurderer derfor at etablering av nye barnehageplasser ikke er økonomisk bærekraftig innenfor dagens forutsetninger.

Kommunedirektøren vurderer derfor at kommunen ikke kan legge til grunn at framtidig kapasitetsbehov fullt ut vil bli løst gjennom private initiativ. For å sikre nødvendig handlingsrom anbefales det at det arbeides videre med både kommunale og private alternativer. I dette bør det også vurderes ulike former for offentlig-privat samarbeid (OPS).

For å kunne møte et økt behov for barnehageplasser på kort sikt følger kommunedirektøren situasjonen tett og arbeider med kortsiktige løsninger fra barnehageåret 2027/2028 dersom behovsutviklingen tilsier dette.

Utredning

Bakgrunn

Ved behandling av Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet 2026-2037 vedtok bystyret den 16.04.2026 å «*be kommunedirektøren etablere en dialog med de private barnehageaktørene om hvordan de kan være med å løse oppgaven med å etablere 100 barnehageplasser i øst og 100 barnehageplasser i vest.*

Kommunen skal ha de samme økonomiske kriteriene for etablering av kommunale og private barnehageplasser. Kommunedirektøren legger fram sak om kriterier og hvordan disse skal anvendes til å få etablert nye plasser.»

Dialog med private barnehageaktører

Kommunen har signalisert behov for nye barnehageplasser og invitert til dialog med private barnehageaktører, gjennom et brev til alle barnehager i kommunen. Da det var liten respons på dette, ble de største barnehageeierne invitert til møter der også hovedutvalgsleder deltok. Det ble gjennomført møter med Barnehagenett, Norlandia og Læringsverkstedet. Oppsummert jobber Barnehagenett med en mulig utvidelse i to av sine barnehager. Disse prosjektene er fortsatt uavklart. Utover dette er det ingen som så langt har signalisert at de har mulighet til å utvide eksisterende barnehager. Alle aktørene er positive til å bidra med å løse oppgavene med å gi kommunen flere barnehageplasser, men ingen finner det bærekraftig å gjøre dette med dagens økonomiske betingelser.

Hovedårsakene de private barnehageaktørene peker på er at:

1. Det ikke lenger gis barnehagelån gjennom Husbanken.
2. Fra 2027 erstattes kapitaltilskuddet som var differensiert ut fra byggeår med et eiendomstilskudd som har lik sats for alle barnehager.
3. Generelt lave tilskudd og usikkerhet knyttet til finansiering av barnehager.

Tidligere kunne private barnehageeiere søke om lån gjennom Husbanken til etablering og utbygging av barnehager. Husbanklån hadde normalt gunstigere betingelser enn ordinære kommersielle lån, med lavere rente, lange løpetider og større forutsigbarhet. Når denne finansieringsmuligheten ikke lenger er tilgjengelig, må private aktører finansiere nye barnehagebygg i det ordinære kapitalmarkedet. Dette medfører ofte høyere finansieringskostnader og økt økonomisk risiko.

Kombinasjonen av bortfall av Husbankens barnehagelån og overgangen til nytt eiendomstilskudd innebærer at private aktører i mindre grad enn tidligere kan forvente særskilt kompensasjon for de høye kostnadene knyttet til nye barnehagebygg. Nye barnehager vil normalt ha betydelig høyere investerings- og finansieringskostnader enn eldre bygg. Når finansieringsordningene tar mindre hensyn til disse forskjellene, svekkes lønnsomheten i nye barnehageprosjekter. Dette bidrar til at private aktører utsetter eller avstår fra å bygge nye barnehager, selv i områder hvor kommunen har behov for økt kapasitet.

I dialog med private aktører har det også blitt påpekt at nivået på kommunens tilskuddssatser har betydning for viljen til å investere i ny kapasitet. Sarpsborg kommune har et tilskuddsnivå som ligger under de nasjonale satsene, noe som kan redusere det økonomiske handlingsrommet til å dekke både drift, bemanningskrav og kapitalkostnader for nye barnehagebygg.

Dialogen med private aktører indikerer at utfordringen ikke er mangel på interesse for å etablere nye barnehageplasser. Utfordringen synes i større grad å være de økonomiske

rammebetingelsene for nye investeringer, herunder tilskuddsnivå, finansieringsmuligheter, kapitalkostnader og usikkerhet om fremtidige finansieringsordninger.

I møtene forteller flere av aktørene om ulike løsninger for offentlig- privat samarbeid som de har vært del av andre steder i landet. Læringsverkstedet har omtalt dette i et eget skriv som ligger ved saken. I tillegg til tradisjonelle OPS-løsninger beskriver de en løsning med kommunal garanti. Læringsverkstedet peker videre på at kommunen har adgang til å gi særskilte tilleggstilskudd som en løsning for ønsket nyetablering.

Fra 1. august 2026 er det innført krav om etableringsgodkjenning etter barnehageloven § 14. Dette erstatter løsningen med forhåndstilsagn om tilskudd. En barnehage som blir innvilget etableringsgodkjenning vil ha rett på tilskudd. Bestemmelsen innebærer også at kommunen ved etablering av nye private barnehager skal legge vekt på behovet for barnehageplasser og den lokale barnehagestrukturen. Den nye ordningen vil dermed kunne gi private aktører avklaring om tilskudd tidlig i en prosess, samtidig som den gir kommunen et større handlingsrom til å styre framtidig kapasitetsutvikling i tråd med lokale behov.

Befolkningsutvikling og framtidig behov:

Befolkningsveksten i kommunen har det siste året vært høyere enn forutsatt, særlig blant de yngste aldersgruppene. Ved inngangen til 2025 var det 2 995 barn i Sarpsborg i gruppen 1-5 år, mens tilsvarende tall ved inngangen til 2026 var 3 040 barn. Det vil si en økning på 55 barn.

I *Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet 2026-2037* er det lagt til grunn to befolkningsframskrivninger fra SSB for aldersgruppen fram til 2030: I hovedalternativet med 3020 barn og alternativet med høy nettoinnvandring med 3 072 barn. Kommunen har altså allerede ved inngangen til år 2026 passert nivået som i hovedalternativet var beregnet for år 2030. Den faktiske veksten i aldersgruppen har dermed vært betydelig høyere enn forutsatt i planarbeidet.

Befolkningsveksten har direkte betydning for behovet for barnehageplasser. Når antallet barn i alderen 1-5 år øker raskere enn forventet, øker også etterspørselen etter barnehageplasser tilsvarende. Redusert makspris har i tillegg bidratt til å gjøre tilbudet mer tilgjengelig for flere familier, noe som har forsterket etterspørselen ytterligere.

Kommunen har over tid hatt tilstrekkelig kapasitet til å oppfylle den lovfestede retten til barnehageplass gjennom hovedopptaket, men lite kapasitet utover dette. Dette har medført utfordringer med å tilby plass i det løpende opptaket, og det er liten fleksibilitet til å håndtere en rask økning i barnetallet.

Kommunen økte kapasiteten med om lag 70 barnehageplasser i 2025. I *Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet 2026-2037* er det videre lagt opp til en gradvis kapasitetsøkning fram mot 2032. Av hensyn til kommunens økonomiske situasjon er denne økningen planlagt på et moderat nivå. Kommunen bør ut fra utviklingen i antall barn vurdere om kapasiteten må økes raskere enn det som følger av dagens planer for at retten til barnehageplass skal innfris.

Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet 2026-2037	Hovedalternativ (MMMM)				Høy nettoinnvandring (MMMH)			
	2025	2030	2035	2040	2025	2030	2035	2040

3105 Sarpsborg								
1-5 år	2995	3020	3175	3308	3004	3072	3275	3444
Oppdaterte tall juni 2026 Kilde: SSB	Hovedalternativ (MMMM)				Høy nettoinnvandring (MMMh)			
	2026	2030	2035	2040	2026	2030	2035	2040
3105 Sarpsborg								
1-5 år	3040	3197	3298	3412	3040	3228	3382	3557

Kommunedirektørens vurdering

Kommunedirektøren anser at behov for barnehageplasser har økt siden vedtaket av Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet 2026-2037. Samtidig tilsier dialogen med private aktører at Sarpsborg kommune ikke kan belage seg på at private barnehageaktører vil kunne dekke behovet for ny kapasitet. Kommunen må derfor både forberede egne tiltak og arbeide videre med private initiativ, for å sikre nødvendig kapasitet på kort og lang sikt.

I bystyrets vedtak 16.04.2026 står følgende: «Kommunen skal ha de samme økonomiske kriteriene for etablering av kommunale og private barnehageplasser. Kommunedirektøren legger fram sak om kriterier og hvordan disse skal anvendes til å få etablert nye plasser»

Kommunedirektøren vurderer at de nasjonale rammebetingelsene for private barnehager gjør det krevende å realisere nye barnehageprosjekter. Samlet medfører usikkerhet ved finansiering, kapitalkostnader og framtidige tilskuddsnivåer til at etablering av ny kapasitet i mange tilfeller ikke framstår som økonomisk bærekraftig. Det er i så fall behov for alternative finansieringsløsninger eller offentlig medvirkning.

Læringsverkstedet har i dialogen vist til at det nye finansieringsregelverket åpner for enkelte former for tilleggstilskudd. Kommunedirektøren påpeker at kommunen må operere innenfor rammene av barnehageloven og finansieringsforskriften. Regelverket åpner ikke for at kommunen generelt kan kompensere private aktører for manglende lønnsomhet eller høye investerings- og kapitalkostnader knyttet til etablering av nye barnehager. Eventuelle tilskudd må ha hjemmel i regelverket og vurderes opp mot kravene til likebehandling av private og kommunale barnehager. Kommunedirektøren vurderer derfor at kommunens mulighet til å stimulere til nye private etableringer gjennom særskilte tilskudd er begrenset.

Konsekvensen av dette er at kommunen må ta ansvar for en videre utbygging av barnehager. I tråd med bystyrets vedtak 18.06.2026, mener kommunedirektøren det vil være hensiktsmessig å utrede ulike OPS-modeller⁵ i dette arbeidet. Dette krever en grundig utredning der både økonomiske og juridiske sider må belyses.

Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet 2026-2037 legger opp til en ny barnehage i vest i 2030, som erstatter Fritznerbakken barnehage, og en barnehage i øst i 2032. Den raske befolkningsveksten kan påvirke disse utbyggingene med tanke på hvor i kommunen behovet er størst.

Kommunedirektøren mener derfor det vil være riktig å starte mulighetsstudier for disse to barnehagene parallelt for å fange opp eventuelle endringer i behov. I mulighetsstudiene må det gjøres en ny analyse av behov og vurdering av barnehagenes størrelse, tomtealternativer og ulike utbyggingsalternativer.

Kommunedirektøren innstiller derfor på at begge mulighetsstudiene starter opp nå.

⁵ OPS: Offentlig privat samarbeid

Parallelt med arbeidet for å sikre langsiktige løsninger, må det jobbes med tiltak som kan iverksettes raskt, dersom veksten i aldersgruppen fortsetter i samme tempo. I Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet 2026-2037 er det vedtatt utvidelse av Stasjonsbyen barnehage i 2029. Kommunedirektøren mener det vil være riktig å igangsette en mulighetsstudie for å framskynde dette tiltaket til 2028.

Kommunedirektøren vurderer at usikkerheten ved den framtidige befolkningsutviklingen tilsier at kommunen må legge til rette for økt barnehagekapasitet allerede fra august 2027. Dette forutsetter at det arbeides parallelt med mulige løsninger i kommunal regi og i dialog med de private aktører som har signalisert interesse for å utvide kapasitet i allerede etablerte barnehager. Kommunedirektøren vil fremme en ny sak dersom det skulle bli nødvendig med en utvidelse utover det som er planlagt i 2027.

Dersom kommunen ikke lykkes med å etablere ny kapasitet i takt med behovsutviklingen, kan dette føre til redusert valgfrihet for foreldre, behov for midlertidige løsninger og økt risiko for at kommunen ikke har tilstrekkelig kapasitet til å oppfylle retten til barnehageplass på sikt.

Tiltak	Antall plasser	Tidspunkt
Utvidelse Fosbyløkka barnehage	10-14	2027
Utvidelse Stasjonsbyen barnehage	15	2028
Etablering av ny barnehage som erstatter Fritznerbakken	0-20 netto	2030
Etablering av ny barnehage (øst eller vest)	60-100	2032

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Det er på nåværende tidspunkt ikke gjennomført kostnadsberegninger for de foreslåtte tiltakene. Dette vil inngå i det videre arbeidet med mulighetsstudier og eventuelle politiske saker om utbygging. Økonomiske midler til gjennomføring av mulighetsstudier for nye barnehager er innarbeidet i Handlingsplan 2027-2030.

Økte driftskostnader som følge av utvidelse av Fosbyløkka barnehage innarbeides i budsjett for 2027.

Miljø:

Lokalisering av nye barnehager bør vurderes opp mot eksisterende boligområder, kollektivtilbud og transportbehov.

Folkehelse:

Barnehageplass er en forutsetning for foreldrenes yrkesdeltagelse. Tilbud om barnehageplass er en rettighet for barn i alderen 1-5 år og dermed en plikt for kommunen. Tilgang på barnehageplass i områdene der folk ønsker å bo bidrar til å gjøre kommunen til attraktivt sted å bo.

Barnehage har stor betydning for barns oppvekstvilkår og tidlig innsats.

Behandlingen fra hovedutvalget vil bli tilgjengelig på våre nettsider så snart den er klar.

128/26 Utvidelse av løpende opptak i barnehage

Arkivsak-dok. 26/15119-2

Saksbehandler Lill-Beate Østby

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedutvalg for kultur og oppvekst 2023 - 2027	20.10.2026	25/26
2 Formannskapet 2023 - 2027	29.10.2026	128/26
3 Bystyret 2023 - 2027	12.11.2026	

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere:

Kommunedirektørens innstilling:

Sarpsborg kommune viderefører dagens ordning med årlig rapportering av barnetall gjennom BASIL-rapporteringen.

Vedlegg:

Sammendrag:

Saken følger opp bystyrets vedtak 16.04.26 i forbindelse med behandling av Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet 2026-2037, der kommunedirektøren ble bedt om å vurdere tiltak for at flere barn kan få barnehageplass utenom ordinært opptak. Det skulle blant annet vurderes om hyppigere telling og avregning av barnetall eller en modell med løpende rapportering av endringer i barnetall kunne bidra til dette.

Kommunedirektøren vurderer at hovedutfordringen er mangel på kapasitet i barnehagene, og ikke dagens finansieringsmodell. Kartlegging gjennomført i forbindelse med opptakene i 2025 og 2026 viser at det i liten grad finnes uutnyttet godkjent areal i eksisterende barnehager som kan tas i bruk for å øke kapasiteten gjennom året.

Hyppigere telling og avregning kan gi bedre samsvar mellom faktisk barnetall og tilskudd gjennom året. Kommunedirektøren vurderer imidlertid at dette i liten grad vil påvirke muligheten til å tilby flere barnehageplasser så lenge kapasiteten allerede er fullt utnyttet. En slik ordning kan være mer aktuell dersom kommunen på et senere tidspunkt får ledig kapasitet eller overkapasitet.

Utredning:

Bakgrunn for saken

Ved behandling av Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet 2026-2037 vedtok bystyret den 16.04.2026 å be kommunedirektøren vurdere tiltak som kan bidra til at flere barn får barnehageplass utenom ordinært opptak. Bakgrunnen for vedtaket var et ønske om å legge bedre til rette for at familier kan få barnehageplass gjennom året, samt å vurdere om rapporterings- og finansieringsordningene påvirker barnehagenes mulighet eller vilje til å tilby plasser utenom hovedopptaket.

Kommunen har som mål at barn som har behov for barnehageplass skal kunne få et tilbud også utenom hovedopptaket. Gjennom året oppstår det behov for plasser som følge av fødsler, tilflytting, flytting mellom kommuner og endrede familieforhold.

Kapasitetssituasjonen i kommunen

Sarpsborg kommune praktiserer løpende opptak gjennom hele året. Barn kan derfor søke om å få tilbud om ledige barnehageplasser også utenom hovedopptaket. Dette forutsetter imidlertid at det finnes ledige plasser.

I forbindelse med opptakene i 2025 og 2026 kartla barnehagemyndigheten tilgjengelig kapasitet og godkjent areal i eksisterende barnehager. Kartleggingen viste at det i liten grad finnes uutnyttet godkjent areal som kan tas i bruk for å øke kapasiteten.

De siste årene har det meste av kapasiteten blitt fylt gjennom hovedopptaket. Eventuelle ledige plasser har i stor grad blitt fylt i løpet av høsten. Høsten 2026 meldte barnehagene at det ikke lenger var ledige plasser for barn under tre år, mens det var svært begrenset kapasitet for barn over tre år.

Per 1. oktober 2026 er det 43 barn på venteliste til barnehageplass som ville hatt lovfestet rett til plass høsten 2026 dersom det var søkt innen fristen 1. mars 2026. Totalt står 94 barn uten barnehageplass på venteliste med ønsket oppstart i barnehageåret 2026/2027. Ventelistene viser at etterspørselen etter barnehageplasser overstiger tilgjengelig kapasitet. Manglende kapasitet er derfor den viktigste årsaken til at kommunen ikke kan tilby plass til alle som søker gjennom året.

Befolkningsutvikling og framtidig behov:

Befolkningsveksten i kommunen har det siste året vært høyere enn forutsatt, særlig blant de yngste aldersgruppene. Ved inngangen til 2025 var det 2 995 barn i Sarpsborg i gruppen 1-5 år, mens tilsvarende tall ved inngangen til 2026 var 3 040 barn. Det vil si en økning på 55 barn.

I *Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet 2026-2037* er det lagt til grunn to befolkningsframskrivninger fra SSB for aldersgruppen fram til 2030: I hovedalternativet med 3020 barn og alternativet med høy nettoinnvandring med 3 072 barn. Kommunen har altså allerede ved inngangen til år 2026 passert nivået som i hovedalternativet var beregnet for år 2030. Den faktiske veksten i aldersgruppen har dermed vært betydelig høyere enn forutsatt i planarbeidet.

Befolkningsveksten har direkte betydning for behovet for barnehageplasser. Når antallet barn i alderen 1-5 år øker raskere enn forventet, øker også etterspørselen etter barnehageplasser tilsvarende. Redusert makspris har i tillegg bidratt til å gjøre tilbudet mer tilgjengelig for flere familier, noe som har forsterket etterspørselen ytterligere.

Kommunen har over tid hatt tilstrekkelig kapasitet til å oppfylle den lovfestede retten til barnehageplass gjennom hovedopptaket, men lite kapasitet utover dette. Dette har medført utfordringer med å tilby plass i det løpende opptaket.

Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet 2026-2037	Hovedalternativ (MMMM)				Høy nettoinnvandring (MMMh)			
	2025	2030	2035	2040	2025	2030	2035	2040
3105 Sarpsborg								
1-5 år	2995	3020	3175	3308	3004	3072	3275	3444
Oppdaterte tall juni 2026 Kilde: SSB	Hovedalternativ (MMMM)				Høy nettoinnvandring (MMMh)			
	2026	2030	2035	2040	2026	2030	2035	2040
3105 Sarpsborg								
1-5 år	3040	3197	3298	3412	3040	3228	3382	3557

Dagens finansieringsmodell

Tilskudd til private barnehager beregnes etter gjeldende finansieringsforskrift og fastsettes med utgangspunkt i rapporterte barnetall per 15. desember. Dersom en barnehage tar inn flere barn etter telletidspunktet, kan dette medføre økte kostnader uten at tilskuddet justeres i inneværende år. Økt barnetall kan samtidig utløse behov for flere ansatte eller økte pedagogressurser som følge av bemanningsnormen og pedagognormen. Dagens modell gir derfor begrensede økonomiske incentiver til å øke barnetallet etter ordinært telletidspunkt.

Alternative modeller for justering av tilskudd

Det er vurdert to alternative modeller for justering av tilskudd gjennom året.

Modell 1: Flere faste telletidspunkter

Modellen innebærer at kommunen gjennomfører faste tellinger av barnetall på bestemte tidspunkt gjennom året, i tillegg til ordinær rapportering per 15. desember. Tilskuddet justeres etter registrert barnetall ved hvert telletidspunkt.

Modell 2: Rapportering ved vesentlige endringer i barnetall

Modellen innebærer at barnehagene rapporterer inn endringer i barnetall når endringen overstiger en fastsatt grense, for eksempel to heltidsplasser opp eller ned. Rapporterte endringer kan danne grunnlag for justering av tilskuddet.

Fredrikstad kommune benytter, i likhet med Sarpsborg kommune, én årlig telling av barnetall per 15. desember. Halden kommune har fire telletidspunkter gjennom året og har over flere år hatt ledig kapasitet i barnehagesektoren. Moss kommune har innført tre tellinger og opplyser gjennom sin evaluering at ordningen gir et mer oppdatert grunnlag for beregning av tilskudd, og at det har bidratt til noen flere barnehageplasser. Erfaringene viser at ulike modeller benyttes, og at effekten av flere telletidspunkter kan henge sammen med lokal kapasitet og etterspørsel etter barnehageplasser.

Eksempel på økonomiske konsekvenser ved justering av tilskudd gjennom året

Gjeldende tilskuddssatser er:

292 449 kroner per heltidsplass for barn 0-2 år

155 159 kroner per heltidsplass for barn 3-6 år

Dersom tilskuddet justeres etter faktisk barnetall gjennom året, vil kommunen måtte dekke merkostnaden i inneværende budsjettår.

Som et illustrerende eksempel vil opptak av fem barn under tre år fra februar kunne medføre en merkostnad på om lag 1,34 millioner kroner i tilskuddsåret. Tilsvarende vil opptak av fem barn over tre år kunne medføre en merkostnad på om lag 711 000 kroner. Beregningen forutsetter at barna tas inn fra februar og beholder plassen ut året.

Eksemplet viser at selv relativt små endringer i barnetall kan få økonomiske konsekvenser dersom tilskuddet justeres løpende gjennom året. Samtidig vil omfanget av de økonomiske konsekvensene avhenge av når i året barna tas inn, aldersoverganger, hvor mange barn det gjelder, og hvor lenge plassene benyttes.

Kommunedirektørens vurdering

Hyppigere telling og avregning av barnetall vil gi mer treffsikre tilskuddsberegninger.

Samtidig vil ordningen gi større økonomisk uforutsigbarhet for både kommunen og de private barnehagene.

Det sentrale spørsmålet er om dette vil føre til at flere barn får barnehageplass.

Kommunedirektøren vurderer at effekten vil være begrenset i dagens situasjon.

Kartleggingene viser at barnehagene i liten grad har ledig kapasitet. Selv om finansieringsmodellen endres, vil dette ikke skape nye plasser dersom barnehagene mangler areal eller mulighet til å øke kapasiteten innenfor gjeldende regelverk.

Erfaringene fra Moss kommune viser at flere tellinger kan bidra til økt opptak gjennom året dersom det finnes ledig kapasitet som kan fylles. I Sarpsborg kommune er hovedutfordringen mangel på tilgjengelige plasser.

Kommunedirektøren vurderer derfor at tiltak for å øke barnehagekapasiteten vil ha større betydning for muligheten til løpende opptak enn endringer i dagens rapporterings- og finansieringssystem.

Samlet vurderes økt kapasitet som det viktigste tiltaket for å gi flere barn barnehageplass utenom hovedopptaket. Endringer i rapporterings- og finansieringssystemet vil først kunne få reell effekt dersom det finnes ledige plasser som kan tilbys gjennom året. På bakgrunn av dagens kapasitetsutnyttelse anbefales derfor ikke endringer i gjeldende telle- og avregningsordning.

Dersom kommunen på et senere tidspunkt får flere ledige plasser enn i dag, kan det være aktuelt å vurdere om endringer i rapporterings- og finansieringsordningene kan bidra til bedre utnyttelse av kapasiteten.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

En modell med flere telletidspunkter eller løpende justering av tilskudd vil kunne medføre økte kommunale utgifter og større variasjoner i tilskuddsutbetalingene gjennom året.

Ordningen vil også kreve vesentlig mer administrativ oppfølging knyttet til rapportering, kontroll og beregning av tilskudd.

Kommunedirektøren vurderer at de økonomiske konsekvensene kan være betydelige dersom flere barn tas inn gjennom året. Samtidig vurderes effekten på antall tilgjengelige plasser som begrenset så lenge kapasitetsutfordringene består.

Miljø:

Saken vurderes ikke å ha vesentlige konsekvenser for klima eller miljø

Folkehelse:

Barnehagedeltakelse bidrar positivt til barns språk-, sosial- og læringsutvikling. Tiltak som øker kapasiteten og gir flere barn tilgang til barnehage, kan derfor ha positive effekter for folkehelsen.

Behandlingen fra hovedutvalget vil bli tilgjengelig på våre nettsider så snart den er klar.

129/26 Tilstandsrapport 2. tertial 2026

Arkivsak-dok. 25/02269-36

Saksbehandler Hilde Synnøve Lind

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet 2023 - 2027	29.10.2026	129/26
2 Bystyret 2023 - 2027	12.11.2026	

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere:

Kommunedirektørens innstilling:

1. Kommunedirektørens tilstandsrapport pr 31.08.2026 tas til orientering. Det gjøres endringer i investeringsbudsjettet slik det framkommer i tilstandsrapporten «innstilling til vedtak».
2. Sarpsborg kommune benytter ekstern leverandør til purringer på fakturaer. Det benyttes samme leverandør som innfordrer på vegne av Sarpsborg kommune.
3. «Temaplan» erstatter «plattform» som betegnelse på styringsdokument. Endringen gjelder for framtidige styringsdokumenter i denne kategorien.
4. Ubrukte lånemidler fra 2025 på 154 325 378 kroner videreføres i 2026.

Vedlegg:

Link til Framsikt: [Tilstandsrapport 2. tertial 2026](#)

Sammendrag:

Tilstandsrapporten for 2. tertial er kommunedirektørens tilbakemelding til de folkevalgte etter de åtte første månedene i 2026. Det rapporteres i henhold til vedtatt handlingsplan og budsjett.

Samlet ligger kommunen an til et mindreforbruk på 14 millioner kroner ved årets slutt. Etter 1. tertial var tilsvarende prognose et mindreforbruk på 46 millioner kroner. Hovedårsaken til endringen er nedjustert anslag for nasjonale skatteinntekter.

Etter 1. tertial hadde kommuneområdene et negativt avvik på 29,7 millioner kroner, men ved behandling av tertialrapporten ble driftsbudsjettene styrket med 25 millioner kroner. Kommuneområdene ligger nå an til et samlet merforbruk på 3 millioner kroner sammenlignet med revidert budsjett. Helse og velferd har et betydelig merforbruk, og da særlig i virksomhetene hjemmetjenesten samt forvaltning og utvikling. Oppvekst har samlet sett et mindreforbruk som i stor grad veier opp merforbruket i helse og velferd.

Det er i 2026 benyttet 280 millioner kroner av premiefondet i KLP. Bruk av premiefondet vil bidra til å styrke kommunens likviditet, og til at renteinntektene ikke reduseres. Etter bruken står det igjen om lag 230 millioner kroner på premiefond.

Det foreslås ingen budsjettjusteringer i driftsbudsjettet.

17 investeringsprosjekter avsluttes med et samlet mindreforbruk på om lag 1 million kroner.

Ved en feil ble det ikke vedtatt eget punkt om å videreføre 154 millioner kroner i ubrukte lånemidler da sak om årsregnskap og årsberetning 2025 ble behandlet. Punktet fremmes derfor i denne saken.

Kommunedirektøren foreslår med bakgrunn i gjeldende planstrategi en endring av betegnelse på politiske styringsdokumenter, ved at betegnelsen «plattform» erstattes med «temaplan».

Ved utgangen av august er det samlede sykefraværet for Sarpsborg kommune på 9,85 prosent. Det er en økning fra samme periode i 2025, da tallet var 9,3 prosent.

Utredning:

Tilstandsrapporten for 2. tertial er kommunedirektørens tilbakemelding til de folkevalgte etter de åtte første månedene i 2026. Det rapporteres i henhold til vedtatt handlingsplan og budsjett. Samlet rapporteres det på følgende områder for hvert kommuneområde:

- Økonomisk status
- Økonomiplantiltak (viktigste driftsendringer)
- Investeringer
- Oppdrag
- Sykefravær

Link til tilstandsrapporten for 2. tertial i virksomhetsstyringssystemet Framsikt ligger som vedlegg til saksdokumentet.

Økonomiplantiltakene framkommer i egen tabell under hvert kommuneområde og er delt i fire ulike kategorier:

- Vedtak i forrige periode
- Konsekvensjusteringer
- Omstilling/dreining av tjenester
- Nye innsparingstiltak
- Politiske vedtak

Tabellen med økonomiplantiltakene som vises under hvert kommuneområde er komprimert når visningen åpnes. For å se detaljene innenfor hver kategori av tiltak må det klikkes på pilen til venstre for tiltakskategorien i tabellen.

For nærmere beskrivelse av rapportering på investeringer må det klikkes på navnet til investeringen.

Rapporten omfatter sykefraværstall for både 2024, 2025 og 2026. For 2026 vises det både tall for 2. tertial isolert og for årets åtte første måneder samlet. Det betyr at raden sykefravær 2. tertial viser et snitt av fraværet fra månedene mai til august, mens årlig sykefravær 2026 viser et snitt av fraværet hittil i år.

Årsprognose

Samlet ligger kommunen an til et mindreforbruk på 14 millioner kroner ved årets slutt. Ved rapportering 1. tertial var årsprognosen et mindreforbruk på 46 millioner kroner. Etter 1. tertial ble det rapportert at kommunen lå an til lavere utgifter enn budsjettet til pensjon, og at dette utgjorde 43 millioner kroner for 2026. Anslaget for dette er ikke endret. Det er andre årsaker til at prognosen for kommunens samlede resultat er svakere nå enn etter 1. tertial.

Anslaget for nasjonale skatteinntekter fra inntekt og formue ble økt med 3,2 milliarder kroner fra saldert budsjett til revidert nasjonalbudsjett for 2026. Fra revidert nasjonalbudsjett for 2026 og frem til nå er skatteanslaget redusert med 2,5 milliarder kroner. Dermed er økning i skatteanslaget sammenlignet med saldert budsjett for 2026 nedjustert til 0,7 milliarder kroner. Sarpsborg kommunes anslag for frie inntekter reduseres med 24 millioner kroner i forhold til tilstandsrapport for 1. tertial, i hovedsak som følge av det endrede skatteanslaget.

I kommunebudsjettet settes det av til årets lønnsoppgjør på en sentral post. Lønnsoppgjøret fordeles til kommuneområdene ut fra hva som ble det faktiske resultatet ved lønnsoppgjøret samme år. Da statsbudsjettet for 2026 ble lagt fram, ble det anslått en forventet lønnsvekst for 2026 på 4,0%. Det ble ved behandling av RNB oppjustert til 4,4%. Det har i etterkant vist seg at avsetningen til årets lønnsoppgjør var for lav. Det endte opp 5 millioner kroner høyere enn budsjettet. Samlet var det satt av 121,7 millioner kroner til lønnsoppgjøret.

Etter 1. tertial hadde kommuneområdene et negativt avvik på 29,7 millioner kroner, men ved behandling av tertialrapporten ble driftsbudsjettene styrket med 25 millioner kroner. Ved utgangen av 2. tertial ligger driften i kommuneområdene an til et merforbruk på 3 millioner kroner sammenlignet med justert budsjett.

Årsprognose T1	+46 mill. kr
Endring frie inntekter	-24 mill. kr
Lønnsoppgjør 2026	-5 mill. kr
Merforbruk kommuneområdene	-3,0 mill. kr
Årsprognose T2	14,0 mill. kr

Prognosen ved utgangen av 2. tertial tilsier at det i 2026 ikke vil være behov for å bruke av fond ved utgangen av året.

Bruk av premiefond

Sarpsborg kommune hadde 274,3 millioner kroner på premiefond i KLP 31.12.2025. I mai 2026 ble kommunen tilført nye 235 millioner kroner. Premiefond kan kun benyttes til pensjon, og bruk av det bidrar til å styrke kommunens likviditet og opprettholde renteinntekter. Det er i 2026 benyttet 280 millioner kroner av fondet. Det vil redusere premieavviket de neste sju årene, og utgifter til pensjon i driften med om lag 40 millioner kroner per år disse 7 årene. Etter bruken står det igjen om lag 230 millioner kroner på premiefond. Bruk av premiefond vil redusere refusjon på ressurskrevende tjenester, da kommunen skal trekke ut den andelen av premiefondet som er knyttet til ansatte som yter tjenesten.

Resultat kommuneområdene

Samlet driftsramme for kommuneområdene er på 4,8 milliarder kroner. Samlet ligger kommuneområdene an til et merforbruk på 3 millioner kroner.

Område	Avvik 1. tertial	Budsjettjustert	Avvik 2. tertial
Kommunedirektør	-		-
Helse og velferd	-22,3	12,6	-22,9
Oppvekst	2,5	1,6	18,7

Fellesfunksjoner	-1,6		2,1
Samfunn	-	1,0	-
Teknisk uten selvkost	-8,3	9,8	-1,0
Teknisk selvkost	-12,0		-10,2
SUM uten selvkost	-29,7	25,0	-3,0

Kommuneområde helse og velferd ligger an til et merforbruk på 22,9 millioner kroner. Merforbruket er større enn etter 1. tertial, på tross av styrket budsjett. Det er i hovedsak virksomhet forvaltning og utvikling og hjemmetjenesten som har betydelige merforbruk. Kontrollutvalget har besluttet å gjennomføre en forvaltningsrevisjon i virksomhet forvaltning og utvikling. Forvaltningsrevisjonen pågår høsten 2026. I hjemmetjenesten er det iverksatt en gjennomgang av driften for å analysere årsaker til merforbruket.

Kommuneområde oppvekst har samlet et prognostisert mindreforbruk på 18,7 millioner kroner, som i hovedsak skyldes mindreforbruk i virksomhet oppveksttjenester. Dette er også en vesentlig forbedring siden 1. tertial. 16 av 18 skoler styrer mot mindreforbruk og balanse. Det er i hovedsak Hafslund ungdomsskole som fremdeles driver med et merforbruk.

Det vises til nærmere omtale av hvert kommuneområde i tilstandsrapporten.

Budsjettjusteringer

Det fremmes ingen forslag til justeringer i driftsbudsjettet.

17 investeringsprosjekter avsluttes med et mindreforbruk på om lag 1 millioner kroner.

Investeringsprosjektet innfartsparkering ved Sandbakken og Ise stasjon foreslås styrket med 4 millioner kroner. Dette er et egenandelsprosjekt i Bypakka. Det er etter prosjektering og anbudsprosess behov for å øke bevilgningen. Bevilgning til garasje for maskiner og utstyr ved Sarpsborg stadion reduseres med 4 millioner kroner.

Sak om årsregnskap og årsberetning 2025 ble behandlet i bystyret i 21. mai. Ved en feil ble det ikke vedtatt eget punkt om å videreføre 154 millioner kroner i ubrukte lånemidler. Punktet fremmes derfor i denne saken.

Det er budsjettert med en inntekt på 50 millioner kroner i investeringsbudsjettet for salg av Skjeberg marinesenter AS i 2026. Saken skal til ny behandling i bystyret på slutten av året. Dersom det blir besluttet et salg vil mest sannsynlig oppjøret bli inntektsført i januar 2027. Inntekten vil da bli rebevilget når årsregnskapet skal behandles.

Purringer kommunale fakturaer

Bystyret behandlet i møte 10. september 2025 sak om konkurranseutsetting av innfordrings tjenester. Det ble fattet følgende vedtak:

Sarpsborg kommune legger innfordringsoppgaven ut på anbud. Det inngås avtale med en privat eller kommunal aktør i henhold til regelverk som gjelder på området. Endring skal tre i kraft 01.01.2026. Innsparing på 0,9 mill. kr i 2026 og 1,1 mill. kr i 2027 innarbeides i handlingsplan 2026-2029.

Sarpsborg kommune sender i dag selv purringer før det ubetalte kravet går videre til innfordring. Det beregnes ingen forsinkelsesrente, kun et purregebyr. Kommunen praktiserer at det sendes to purringer per faktura etter forfall.

I virksomhet økonomi har i høst en av de ansatte som har jobbet med fakturering sagt opp sin stilling. Det innebærer at det kun er to ansatte igjen til å håndtere fakturering og purringer. Purringer er den del av oppgaven som omfatter mest dialog med innbyggerne og er tidkrevende. Kommunedirektøren anbefaler at eksternt firma som i dag har oppgaven med å innfordre også tar over purringer, og at det endres fra to til en purring før saken går til innfordring. Innbyggerne vil motta det samme purregebyret som kommunen i dag praktiserer. Endringen vil medføre lavere inntekt fra purregebyr for kommunen. Inntekten fra purregebyr er på samme nivå som utgiften til et årsverk.

Etter konkurranseutsetting av innfordringstjenester er det tilnærmet ingen henvendelser fra innbyggere. Dette tilsier at ordningen med ekstern leverandør fungerer etter intensjonen. Det vurderes derfor som liten risiko å overlate purringer til ekstern leverandør.

Spørsmålet har vært drøftet i samhandlingsforum i virksomhet økonomi. Det var enighet om at oppgaven bør settes bort til ekstern leverandør. Saken har også vært drøftet i medbestemmelse sentralt i møte 19. oktober. Det ble tatt opp om reduksjon i årsverk har noen påvirkning på arbeidsmiljøet. Det er fortsatt oppgaver og ressurser som gjør at det vil være et attraktivt arbeidssted. Samtidig som det har vært, og fortsatt vil være, en del effektiviseringsprosesser grunnet digital utvikling.

Det er ikke behov for en ny anbudsprosess da avtalen med ekstern leverandør åpner for at oppgaven med purringer kan tas inn i eksisterende avtale.

Økonomiske konsekvenser etter konkurs i Sparta Ishockey Elite.

Sparta Ishockey Elite begjærte selskapet konkurs i september 2026. Den samlede gjelden til kommunen er på 2,15 millioner kroner. Det er meldt inn krav i boet. Kommunedirektøren anser det som lite sannsynlig at Sarpsborg kommune vil få noe tilbake fra konkursboet. 2,15 millioner kroner vil bli tapsført når dette er endelig avklart.

Endring i navn på politiske styringsdokumenter

Kommunedirektøren har i samsvar med vedtatt planstrategi for 2024-2028 igangsatt et arbeid med å forbedre og effektivisere kommunens planprosesser. I den forbindelse er det sett på navning og kategorisering av politiske vedtatte styringsdokumenter. Kommunedirektøren foreslår at betegnelsen «plattform» erstattes med «temaplan». De tre hovedkategoriene av styringsdokumenter vil da være kommunedelplan, temaplan og handlingsprogram. Bakgrunnen for dette er at begrepet «plattform» i stadig større grad forbindes med tekniske IKT-løsninger, og derfor er blitt mindre egnet som betegnelse på dokumenter. Endringen vil i utgangspunktet gjelde framtidige dokumenter i denne kategorien, slik at det blir en gradvis utfasing. Kommunedirektøren vil komme tilbake til arbeidet for øvrig på et senere tidspunkt.

Sykefravær

Ved utgangen av august er det samlede sykefraværet for Sarpsborg kommune på 9,85 prosent. Det er en økning fra august 2025 da tallet var 9,3 prosent.

Sykefraværet på tvers av virksomhetene viser en variert utvikling. Det er noen virksomheter som har tydelige forbedringer og andre som har mer sammensatte utfordringer. Noen virksomheter har markante økninger i sykefraværet. Det er sammensatte årsaker til sykefraværet. En stor andel av langtidsfraværet skyldes kronisk sykdom og andre

helseplager som vurderes å være ikke arbeidsrelaterte. Enkelte virksomheter rapporterer at høy arbeidsbelastning og krevende bruker- og elevgrupper er medvirkende faktorer til sykefraværet. Virksomhetenes rapporter viser gjennomgående god innsikt i årsakene til fraværet og at det jobbes systematisk ut fra gjeldende rutiner.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Det vises til tilstandsrapport 2. tertial 2026.

Miljø:

Det vises til tilstandsrapport 2. tertial 2026.

Folkehelse:

Det vises til tilstandsrapport 2. tertial 2026.

130/26 Finans- og gjeldsporteføljerapport 31.08.2026

Arkivsak-dok. 26/10348-5

Saksbehandler Nils-Aage Pedersen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet 2023 - 2027	29.10.2026	130/26
2 Bystyret 2023 - 2027	12.11.2026	

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere:

Kommunedirektørens innstilling:

Finans- og gjeldsporteføljerapport per 31.08.2026 tas til orientering.

Vedlegg:

Finans- og gjeldsporteføljerapport 31.08.2026

Sammendrag:

Bystyret skal ha en rapport om status på kommunens finans- og gjeldsportefølje per 31.08.2026.

Samlet investeringslån er på 5,6 milliarder kroner. Gjennomsnittlig rente er per 31.08.2026 på 4,76 prosent.

Sarpsborg kommune har per 31.08.2026 sertifikatlån på 1,6 milliarder kroner, hvorav 1,5 milliarder kroner må refinansieres i løpet av 12 måneder.

Kommunen har som følge av ordningen med startlån også lån i Husbanken som er videreformidlet til innbyggerne. Per 31.08.2026 hadde kommunen 1,8 milliarder kroner i lån hos Husbanken. Gjennomsnittlig rente på denne delen av gjelden var 3,99 prosent per 31.08.2026. Det er et avvik mellom fastrenteprofil på innlån hos Husbanken og utlån til låntakerne, med mer fastrente på utlån enn på innlån. Dette er en renterisiko det jobbes med å redusere.

Forvaltningen av likviditet og gjeld avviker ikke fra økonomi- og finansreglementet.

Kommunedirektøren mener kommunens finansforvaltning på rapporteringstidspunktet ikke utgjør en vesentlig finansiell risiko for kommunen.

Utredning:

I henhold til Sarpsborg kommunes økonomi- og finansreglement skal det rapporteres til bystyret om status på kommunens finans- og gjeldsportefølje per 31.08.2026.

Finans- og gjeldsporteføljerapporten viser hvordan kommunens likviditet og gjeld er forvaltet, og om forvaltningen er i samsvar med de rammer for risiko som er vedtatt i kommunens økonomi- og finansreglement. Rapporten inneholder i tillegg markeds kommentarer og økonomiske utsikter, og utvikling i forventet gjeldsportefølge for planperioden 2026.

Kommunedirektøren mener kommunens finansforvaltning på rapporteringstidspunktet ikke utgjør en vesentlig finansiell risiko for kommunen.

Kommunen har per 31.08.2026 investeringslån på til sammen 5,6 milliarder kroner. Gjennomsnittlig rente for denne del av gjeldsporteføljen var 4,76 prosent per 31.08.2026. I årsbudsjettet ble det forutsatt en rente på 4,45 prosent. Gjennomsnittrenter er et øyeblikksbilde og vil endres ved neste renteregulering.

Sarpsborg kommune har sertifikatlån på til sammen 1,6 milliarder kroner. Økningen på 100 millioner kroner siden forrige rapportering er et kortsiktig likviditetslån som allerede er innfridd. 1,5 milliarder kroner må refinansieres i løpet av 12 måneder.

Sertifikatlån utgjør 29 prosent av kommunens samlede investeringslån, og er innenfor reglementets begrensning på maksimalt 40 prosent.

Kommunen har som følge av ordningen med startlån også lån i Husbanken som er videreformidlet til innbyggerne. Per 31.08.2026 hadde kommunen 1,8 milliarder kroner i lån hos Husbanken. Gjennomsnittlig rente på denne delen av gjelden var 3,99 prosent per 31.08.2026.

Kommunen finansierer startlån gjennom innlån fra Husbanken. Låneporteføljen til startlånene er en blanding av fastrentelån og lån med flytende rente. Renteinntekter fra startlånene skal finansiere rentebetalinger til Husbanken. Hvis det er mer fastrenteutlån enn fastrenteinnlån vil renteinntektene være mindre enn renteutgiftene hvis den flytende renten stiger. Det vil være motsatt hvis den flytende renten faller. En eventuell mer- eller mindreinntekt i startlånsordningen som følge av avvik mellom fastrenteprofil på innlån og utlån vil belastes kommunens driftsregnskap.

For tiden har kommunen 706 millioner kroner i fastrenteinnlån fra Husbanken og 782 millioner kroner i fastrenteutlån. Kommunen tilstreber at omfanget av rentebindingen på innlån fra Husbanken i størst mulig grad skal samsvare med låntakernes rentebinding. Det er samtidig vanskelig å speile rentebindingen på innlån og utlån fullt ut. Det vil derfor alltid være en viss renterisiko forbundet med startlånsordningen.

Fastrenteandelen av netto renteeksponert gjeld er per 31.08.2026 på 52 prosent. Dette er innenfor kravet om en sikringsgrad på mellom 50 og 100 prosent. DNB anbefaler kommunen å vurdere økning av rentesikringens løpetid. Dette arbeidet er påbegynt.

Kommunens likviditet består kun av bankinnskudd i kommunens hovedbankforbindelse DNB.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

I Finans- og gjeldsporteføljerapporten er det gjennomført en stresstest for å vise den budsjett risiko kommunen er utsatt for. Stresstesten viser endring i årlig finanskostnad ved en økning i markedsrenter på 2 prosentpoeng og et kraftig fall i verdien på aksjer og obligasjoner. Resultatet av stresstesten er:

- Med den sammensetning av likviditet og gjeld kommunen hadde per 31.08.2026: En mulig økt utgift på om lag 8,5 millioner kroner på kommunens samlede finans- og gjeldsforvaltning.
- Med sammensetning av likviditet og gjeld tilsvarende maksimale risikorammer i økonomi- og finansreglementet: En mulig økt utgift på om lag 14,5 millioner kroner på kommunens samlede finans- og gjeldsforvaltning

Miljø:

Ingen konsekvenser.

Folkehelse:

Ingen konsekvenser.

131/26 Hjemmeavlastning for personer med demens

Arkivsak-dok. 26/15357-1

Saksbehandler Marianne Horgen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Råd for personer med funksjonsnedsettelse 2023 - 2027	15.10.2026	26/26
2 Eldrerådet 2023 - 2027	15.10.2026	20/26
3 Hovedutvalg for velferd og folkehelse 2023 - 2027	22.10.2026	38/26
4 Partssammensatt utvalg 2023 - 2027	29.10.2026	
5 Formannskapet 2023 - 2027	29.10.2026	131/26

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Sivert Danielsen

Kommunedirektørens innstilling:

Det tas sikte på å etablere hjemmeavlastning for personer med demens fra 2028, med grunnlag i saksframlegget. Endelig beslutning om etablering og tilhørende driftsnivå behandles som del av handlingsplan 2028-2031, og ses i sammenheng med disponering av avsatte midler til økte demografiutgifter fra 2028.

Vedlegg:

Sammendrag:

Som konsekvens av kommunens omstillingsprogram for å sikre bærekraftige helse- og omsorgstjenester er det utredet muligheter for å etablere hjemmeavlastning for pårørende til personer med demens.

Sarpsborg kommune tilbyr i dag avlastning gjennom vedtaksbaserte tjenester som dagaktivitetstilbud, støttekontakt, avlastningsopphold i institusjon og omsorgsstønad. For enkelte personer med demens er ikke eksisterende tilbud tilstrekkelig tilpasset deres behov. Hjemmeavlastning kan derfor være et viktig supplement til dagens tjenestetilbud og bidra til å redusere belastningen på pårørende, forebygge omsorgstretthet og utsette behovet for mer omfattende kommunale tjenester.

Bemanning av et hjemmeavlastningstilbud kan løses ved å benytte ansatte i hjemmetjenesten, kommunalt ansatte støttekontakter eller frivillige. Bruk av støttekontakter vurderes som et godt og rimelig alternativ, men Sarpsborg kommune har store utfordringer med å rekruttere støttekontakter. Å basere tilbudet på bruk av støttekontakter medfører stor risiko for at tilbudet ikke iverksettes, og at pårørende står uten nødvendig avlastning som er

forespeilet. Kommunedirektøren anbefaler at det tas sikte på en tredelt ordning, der det kan benyttes både assistenter, støttekontakter og frivillige

Et tilbud om hjemmeavlastning vurderes å være i tråd med kommunens satsing på hjemmebaserte tjenester og nasjonale føringer for pårørendestøtte. Kommunedirektøren anbefaler at tilbudet etableres som en forhåndsbestilt lavterskeltjeneste uten vedtak. Etablering av tilbudet vil medføre varige driftsutgifter. Det anslås at det i oppstartsfasen må avsettes lønnsmidler tilsvarende ett årsverk. Kostnaden for en 100 prosent assistentstilling er beregnet til om lag 876 500 kroner årlig. Hensyntatt nødvendige administrative ressurser for koordinering og oppfølging av tilbudet blir summen om lag 900 000 kroner. Kommunedirektøren anbefaler at endelig beslutning om etablering og driftsnivå blir en del av behandlingen handlingsplan for perioden 2028-2031.

Utredning:

Demografiutviklingen viser at vi blir flere eldre og færre yngre. I Østfold er det i løpet av 2026 blitt flere eldre enn yngre innbyggere. Trykket på de kommunale helsetjenestene øker, kommunen skal løse komplekse og utfordrende oppgaver samtidig som underskuddet av helsepersonell vil øke. Kommunen må gi tjenester til flere med bruk av færre ressurser. For å møte dette utfordringsbildet startet kommunen et omstillingsprogram i helse og velferd. Målet var å sikre en bærekraftig utvikling og samtidig opprettholde god kvalitet på tjenestene. Kommunen har gjort flere grep for å redusere trykket på de mest kostnadskrevende tjenestene og dreie tjenestene fra institusjonsbaserte tjenester til mer hjemmebasert omsorg, fra øverst til nederst i innsatstrappa. I omstillingsprogrammet ble det identifisert ytterligere satsingsområder for å nå målsetningen. Utredning av hjemmeavlastning er et av de identifiserte satsingsområdene i omstillingsprogrammet.

Det er en økning i antallet personer som lever med demenssykdom. Ifølge kartlegging og framskriving fra Nasjonalt senter for aldring og helse⁶ hadde Sarpsborg kommune 1278 innbyggere med demens per 2025, og 343 nye tilfeller i løpet av året 2025. Framskrivinger viser at tilsvarende tall for 2030 forventes å være 1502 personer med demens, og 399 nye tilfeller i løpet av 2030. Demens påvirker ikke bare den enkelte, men også familie og pårørende.

De fleste som utvikler demens bor hjemme i mange år og ønsker å leve et aktivt, trygt og meningsfullt liv. Pårørendes omsorg for sine nærmeste er en ressurs som er betydelig, og helt nødvendig for at de som ønsker det kan bo hjemme. Mange i krevende pårørenderoller opplever økning i egne helseutfordringer i perioden som pårørende. Omsorgsbyrden utgjøres blant annet av det kontinuerlige behovet for å være tilgjengelig for personen med demens⁷. Helse- og omsorgstjenesteloven § 3-6 pålegger kommunen å tilby nødvendig støtte til pårørende med særlig tyngende omsorgsarbeid⁸. Pårørendestøtten kan gis som opplæring, veiledning, avlastningstiltak og omsorgsstønad. Avlastningstiltak kan gis som lavterskeltilbud eller som vedtaksbasert tjeneste. Det er behov for et bredt og fleksibelt avlastningstilbud slik at de som rammes av demens, og deres pårørende, kan opprettholde et godt hverdagsliv så lenge som mulig.

⁶ [DEMENSKARTET - Demenskartet](#)

⁷ [sluttrapport-fleksibel-avlastning-og-aktivitet-2-delrapporter.pdf](#)

⁸ [Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. \(helse- og omsorgstjenesteloven\) - Kapittel 3. Kommunenes ansvar for helse- og omsorgstjenester - Lovdata](#)

Lavterskeltilbud er et etablert tilbud som fritt kan benyttes uten vedtak fra kommunen. Lavterskeltilbud er ikke omfattet av kravene i helse- og omsorgstjenesteloven eller dens tilhørende forskrifter slik vedtaksbaserte tjenester er. Manglende krav om formell saksbehandling kan bidra til å senke terskelen for å be om avlastning, gi rask og enkel tilgang på hjelp og på den måten legge til rette for tidlig innsats, forebygge eller utsette behov for tjenester lenger opp i innsatstrappa.

Vedtaksbaserte tjenester tildelt etter systematisk kartlegging og behovsvurdering faller inn under helse- og omsorgslovgivningen. En planmessig vedtaksbasert tjeneste gir bedre forutsigbarhet for pårørende, samtidig kan tjenesten oppleves å være mindre fleksibel. For kommunen gir vedtaksbaserte tjenester et bedre styringsgrunnlag for planlegging og dimensjonering av tilbudet. Lovfestet klageadgang ivaretar innbyggernes rettssikkerhet.

Tilbud i Sarpsborg i dag

Sarpsborg kommune har i dag kun vedtaksbasert tilbud om avlastning for pårørende til personer med demens med særlig tyngende omsorgsoppgaver. Avlastningen gis som støttekontakt, tilbud om plass i dagsenter (dag- og kveldsåpent) og avlastningsopphold i institusjon. Totalt har kommunen 58 dagaktivitetsplasser (inkl kveldsplassene) tilrettelagt for personer med demens. 72 personer benytter tilbudet i dag. Videre har kommunen 12 rulleringsplasser på Kurland sykehjem, som benyttes til avlastningsopphold. I tillegg kan pårørende innvilges omsorgsstønad. For å sikre et variert tilbud av avlastningstilbud må kommunen planlegge for nye måter å tilby avlastning og pårørendestøtte.

Avlastning i hjemmet

For personer som ikke håndterer miljøskifter, sosiale settinger med mange samlet eller har andre fysiske utfordringer som gjør opphold på ordinært dagaktivitetstilbud eller avlastningsopphold vanskelig, kan avlastning i eget hjem være et godt tilbud. Tilbud i hjemmet kan også være et egnet tiltak for å avlaste pårørende i situasjoner hvor den demenssyke ikke innser omsorgstyngden den pårørende bærer i hverdagen og ikke ser behovet for å oppsøke tjenester utenfor hjemmet. Avlastningen kan gis enten som lavterskeltilbud eller vedtaksbasert tjeneste, og bemanningen kan organiseres på ulike måter.

Avlastningsoppdragene kan dekkes av ansatte i hjemmetjenesten, av kommunalt ansatte støttekontakter eller gjennom samarbeid med frivilligheten. Det bør også sees nærmere på muligheten for å benytte restarbeidsevne hos ansatte som er sykemeldte fra ordinære arbeidsoppgaver inn i avlastningstiltak.

Ved å benytte ansatte i hjemmetjenesten sikrer man faglig kompetanse og ansatte med erfaring fra å jobbe i brukers hjem. Administrering av ordningen kan i oppstartfasen skje innenfor dagens administrasjonsressurser. Den demenssyke og dens pårørende kan oppleve at det er lettere å be om avlastning når de allerede kjenner de som kommer. Bruk av ansatte i hjemmetjenesten vil påvirke både arbeidsplanlegging og bemanningen i den ordinære hjemmetjenesten.

Bruk av støttekontakter på timebasis er en annen måte å løse bemanningen på. Vennesla og Kristiansand kommuner har god erfaring med dette. Løsningen legger ikke beslag på helsepersonell og er en mindre kostnadskrevende måte å løse bemanningen. Bruk av støttekontakt sikrer fleksibilitet og brukervedvirkning i planlegging og gjennomføring av avlastningen. Sarpsborg kommune har imidlertid store utfordringer med å rekruttere støttekontakter. Pr i dag er ca 30% av innvilgede vedtak ikke igangsatt, da det mangler

støttekontakter til å dekke oppdragene. Det er spesielt oppdrag til personer med utfordrende adferd det er utfordrende å rekruttere til. Å basere tilbudet på bruk av støttekontakter medfører en stor risiko for at tilbudet ikke iverksettes, og at pårørende står uten nødvendig avlastning.

Bruk av frivillige til avlastning i hjemmet bidrar til å lette belastningen for de kommunale tjenestene, samtidig som det bidrar til økt samfunnsdeltakelse og økt inkludering for den frivillige. Samarbeid med frivillige organisasjoner krever gode samarbeidsavtaler og gjensidig respekt og forståelse for oppdragene og utfordringene, og tett oppfølging av de frivillige. Frivillig arbeid bygger på tilgjengelighet hos de frivillige til å ta oppdrag. Dette kan redusere stabiliteten i tilbudet. Erfaringer fra hjemmetjenesten i Sarpsborg og Halden viser at det er utfordrende å rekruttere frivillige til oppdrag som gjennomføres av enkeltpersoner alene, og ikke i gruppe. Hverken Kristiansand og Vennesla kommuner benytter frivillige som en del av den faste bemanningen, men som et supplement i sine dagsenter.

Økonomi

Det forventes å være stor variasjon i de ulike oppdragene med hjemmeavlastning, og det er behov for ordninger som sikrer fleksibilitet i både oppmøte og varighet i oppdragene.

Timespris bemanningsalternativer	
Støttekontakt	191 kroner
Assistent	475 kroner
Helsefagarbeider	508 kroner

Til sammenligning koster en plass ved rulleringsavdelingen på Kurland sykehjem, som benyttes til avlastning og pårørendestøtte ca 1,1 millioner kroner pr år. En plass ved dagsenter for demente ca 140 000 kroner på år.

Ved etablering av tilbud om avlastning i hjemmet for pårørende til personer med demens bør det for å ha tilstrekkelig kapasitet til å teste ut en ny ordning avsettes lønnsmidler tilsvarende et årsverk. Det må uavhengig av plassering påregnes noe administrasjonsressurs til oppfølging av tilbudet. På sikt bør Sarpsborg planlegge for en gradvis opptopping av bemanningen for å sikre et bredt og tilgjengelig tilbud til innbyggerne.

Vurdering

Kommunedirektøren vurderer at etablering av tilbud om avlastning i hjemmet er i samsvar med kommunes dreining mot økt bruk av hjemmebaserte tjenester. Videre er tilbud om avlastning i hjemmet i tråd med nasjonale føringer i Regjeringens pårørendemelding *Vi – de pårørende (2021–2025)* og Helsedirektoratets pårørendeveileder. Kommunedirektøren ser positivt på å etablere tilbud om avlastning i hjemmet.

For å redusere sårbarheten knyttet til dagens utfordringer med rekruttering av støttekontakter og for å sikre iverksettelse av tilbudet anbefaler kommunedirektøren at det tas sikte på å igangsette en tredelt ordning. Avlastningen kan gis som drop-in tjeneste uten vedtak bemannet med assistenter i hjemmetjenesten, eller som vedtaksbasert tjeneste hvor funksjonsnivået er styrende for om tiltaket bemannes med støttekontakter eller assistenter fra hjemmetjenesten. Det kan også tenkes samarbeid med frivillige for å ha et tilbud til personer med relativt godt funksjonsnivå.

En 100 prosent stilling som assistent koster ca 876 500 kroner og en støttekontakt koster ca 372 500 kroner. Det anbefales å starte med 0,5 årsverk assistent (438 250 kroner) og 0,5 årsverk støttekontakt (186 200 kroner.) Etablering av tilbudet vil medføre en varig driftsutgift. Kommunedirektøren anbefaler derfor at avgjørelse om etablering og driftsnivå tas ved behandling av kommunens handlingsplan for perioden 2028-2031.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Oppstart og drift krever lønnsmidler til 0,5 årsverk assistent og 0,5 årsverk støttekontakt. 0,5 årsverk assistent koster 438 250 kroner og 0,5 årsverk støttekontakt koster 186 200 kroner, til sammen 624 450 kroner. Videre må det settes av noe midler til administrasjon. Totalt ressursbehov for drift av avlastning i hjemmet vurderes derfor å være minimum 700 000 kroner per år. Et høyere aktivitetsnivå vil kreve mer ressurser. Etablering av tilbudet må sees opp mot avsatte midler til demografiutvikling med økt antall eldre. Tiltaket kan bidra til å utsette eller redusere behovet for mer omfattende helse- og omsorgstjenester, som vil gi unngåtte kostnader på sikt.

Miljø:

Ingen vesentlige konsekvenser.

Folkehelse:

Tiltaket vurderes å være i tråd med FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD), ved at det styrker muligheten for personer med demens og deres pårørende til å leve et selvstendig liv i eget hjem og delta i samfunnet på lik linje med andre. Hjemmeavlastning kan bidra til å forebygge omsorgstretthet, økt livskvalitet, mestring og trygghet for både den som har demens og deres pårørende.

Råd for personer med funksjonsnedsettelse 2023 - 2027 har behandlet saken i møte 15.10.2026 sak 26/26

Møtebehandling i Råd for personer med funksjonsnedsettelse 15.10.2026:

Følgende hadde ordet ved behandling av saken:

Chatrine Amundsen (Autismeforeningen), Anna Solberg (KrF)

Leder Chatrine Amundsen fremmet følgende forslag til uttalelse:

Råd for personer med funksjonsnedsettelse er positive til tiltak om avlastning for pårørende i hjemmet for personer som bor med noen som har demens. Dette gir økt grad av mulighet for inkludering i familienes hverdag, og gjør at en lenger kan ha en boform man selv ønsker. Rådet forutsetter at bemanning øker i takt med økt tjenestebehov gjennom planperioden og at denne opptrappingen synliggjøres i økonomiplan 2028-2031.

Rådet stiller seg bak kommunedirektørens anbefaling om etablering av tilbudet.

Votering

Forslag til uttalelse ble enstemmig vedtatt.

Uttalelse fra Råd for personer med funksjonsnedsettelse

Råd for personer med funksjonsnedsettelse er positive til tiltak om avlastning for pårørende i hjemmet for personer som bor med noen som har demens. Dette gir økt grad av mulighet for inkludering i familienes hverdag, og gjør at en lenger kan ha en boform man selv ønsker. Rådet forutsetter at bemanning øker i takt med økt tjenestebehov gjennom planperioden og at denne opptrappingen synliggjøres i økonomiplan 2028-2031.

Rådet stiller seg bak kommunedirektørens anbefaling om etablering av tilbudet.

Eldrerådet 2023 - 2027 har behandlet saken i møte 15.10.2026 sak 20/26

Møtebehandling i Eldrerådet 2023 - 2027 15.10.2026:

Følgende hadde ordet ved behandling av saken:

Karin Olave Brenden Korneliussen (Pensjonistforbundet), Øistein Darum (Senior Norge), Ove Gundersen (Frp), Solbjørg Lervik (Ap), Gro Hansen (Landsforbundet for offentlige pensjonister), Brith (Lande seniorklubb og Sarpsborg 60+)

Representanten Ove Gundersen fremmet følgende tilleggsforslag på vegne av Eldrerådet:

«Eldrerådet støtter kommunedirektørens innstilling og understreker betydningen av et fleksibelt hjemmeavlastningstilbud for personer med demens og deres pårørende.

Eldrerådet ber om at muligheten for en begrenset forsøksordning allerede i 2027 vurderes, innenfor tilgjengelige økonomiske og personellmessige rammer.

Det forutsettes at tilbudet organiseres med nødvendig kompetanse, kontinuitet og tydelige ansvarsforhold, og at frivillig innsats kommer som et supplement til kommunens ansvar for forsvarlige tjenester.»

Votering

Kommunedirektørens innstilling med tilleggsforslaget ble enstemmig vedtatt.

Uttalelse fra Eldrerådet 2023 - 2027

Det tas sikte på å etablere hjemmeavlastning for personer med demens fra 2028, med grunnlag i saksframlegget. Endelig beslutning om etablering og tilhørende driftsnivå behandles som del av handlingsplan 2028-2031, og ses i sammenheng med disponering av avsatte midler til økte demografiutgifter fra 2028.

«Eldrerådet støtter kommunedirektørens innstilling og understreker betydningen av et fleksibelt hjemmeavlastningstilbud for personer med demens og deres pårørende.

Eldrerådet ber om at muligheten for en begrenset forsøksordning allerede i 2027 vurderes, innenfor tilgjengelige økonomiske og personellmessige rammer.

Det forutsettes at tilbudet organiseres med nødvendig kompetanse, kontinuitet og tydelige ansvarsforhold, og at frivillig innsats kommer som et supplement til kommunens ansvar for forsvarlige tjenester.»

Behandlingen fra hovedutvalget vil bli tilgjengelig på våre nettsider så snart den er klar.

132/26 Egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester i institusjon

Arkivsak-dok. 26/16967-1

Saksbehandler Elisabeth Grønberg Langvik

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Eldrerådet 2023 - 2027	15.10.2026	19/26
2 Hovedutvalg for velferd og folkehelse 2023 - 2027	22.10.2026	39/26
3 Formannskapet 2023 - 2027	29.10.2026	132/26

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Ida Marie Dehlin-Moe

Kommunedirektørens innstilling:

Sarpsborg kommune krever egenandel ved langtidsopphold i institusjon etter «Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester», med følgende spesifiseringer:

1. Maksbeløp på egenandel, basert på de reelle oppholdsutgifter, økes fra kr 69.000 til kr 87.000 pr måned fra 01.01.2027. Prisen reguleres årlig og fastsettes i kommunens årsbudsjett.
2. Ved overgang til langtidsopphold kan det etter en individuell økonomisk vurdering gis fradrag for dokumenterte, nødvendige boutgifter i inntil tre måneder, regnet fra innflyttingsdato. Den betalingsfrie første måneden inngår i tremånedersperioden. Det lokale rentefradraget på 2 000 kroner utover forskriftens fribeløp på 10 950 kroner per år fjernes.
3. Etteroppgjør av egenandelen gjennomføres når nødvendige og endelige inntekts- og skatteopplysninger foreligger. Sarpsborg kommune ber om forhåndsfastsetting når institusjonsoppholdet avsluttes.
4. Endring i praksis gjøres gjeldende fra vedtak om heldøgns plass datert etter 01.01.2027.

Vedlegg:

Sammendrag:

Sarpsborg kommune krever egenandel ved langtidsopphold i institusjon etter Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester⁹. Kommunedirektøren vurderer det som hensiktsmessig å endre og tydeliggjøre kommunens praktisering av forskriften for beregning av egenandel. Endringene er en innstramming og harmonisering av dagens

⁹ [Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester - Lovdata](#)

praksis i tråd med forskriftens bestemmelser. Dette vil bidra til lik behandling av beboere, økt forutsigbarhet og større samsvar med praksis i omkringliggende kommuner.

Kommunedirektøren endrer og tydeliggjør kommunens praksis på tre områder: 1) Maksbeløp egenandel, 2) Bofradrag, og 3) Etteroppgjør.

Utredning:

Sarpsborg kommune kan kreve egenandel for opphold i institusjon når kommunen helt eller delvis dekker utgiftene til oppholdet, eller har stillet garanti for det. Kommunen fattet vedtak om betaling. Egenandelen omfatter kost, losji, medisiner, samt helse- og omsorgstjenester som kommunen organiserer etter helse- og omsorgstjenesteloven. Dette er regulert i forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester.

1) Maksbeløp på egenandel:

Sarpsborg kommune har totalt 297 plasser for langtidsopphold fordelt på Virksomhet Kurland, Haugvoll og Borgen, Valaskjold og Kruseløkka. Langtidsopphold omfatter opphold på ubestemt tid, og når korttidsopphold har vart mer enn 60 døgn i kalenderåret.

Egenandel for langtidsopphold er det kommunen selv som beregner, etter reglene i forskriften. Egenandelen er inntektsavhengig og beregnes dermed for hver enkelt. Det beboere faktisk betaler varierer fra kr 17.000 og oppover pr måned. Dagens maksbeløp er på 69 000 kr., og har ikke blitt endret på mange år. Kommunen har ikke anledning til å ta mer i egenandel enn det de faktiske kostnadene ved institusjonen er, og det er derfor nødvendig å definere et maksbeløp for tilgjengelige plasser.

Sarpsborg kommune har avdelinger med ulik kompetansesammensetning, bemanningsfaktor og størrelse, og dermed også kostnad pr. plass. Beboere i institusjon kan flytte mellom avdelinger og institusjoner etter behov eller ønske. Derfor bør kommunens samlede portefølje av langtidsplasser legges til grunn ved beregning av maksimal egenandel. Kommunedirektøren anbefaler at Sarpsborg kommune fastsetter ett felles maksbeløp basert på gjennomsnittskostnaden for alle tilgjengelige langtidsplasser. Dette vil bidra til forutsigbarhet på kostnader for hver enkelt.

Ny beregning av maksbeløp:

Samlet kostnad for alle langtidsplasser er kr 311.947.000 (eks FDV kostnader). Denne kostnaden fordelt på totalt antall plasser gir en gjennomsnittlig årlig kostnad på om lag kr 1,05 millioner per plass. Dette tilsvarer et månedlig maksbeløp på kr 87 000. Prisen innføres fra 01.01.2027, reguleres årlig og fastsettes i kommunens årsbudsjett.

Driftskostnader knyttet til bygningsmassen kunne også vært lagt til beregningen, men dette vil ha begrenset betydning da svært få beboere forventes å nå den foreslåtte maksimale egenandelen.

Egenandelen vil som tidligere bli beregnet slik:

- Av inntekter inntil folketrygdens grunnbeløp, fratrukket et fribeløp på kr 10 950 pr. år, kan det kreves betalt 75 prosent årlig.
- Av inntekter utover folketrygdens grunnbeløp betales inntil 85 prosent.
- Betalingen skal begrenses slik at enhver har i behold til eget bruk minst 25 prosent av folketrygdens grunnbeløp i tillegg til fordelingen av fribeløpet.

2: Fradrag i beregningsgrunnlaget.

Dersom beboer har hjemmeboende ektefelle, mindreårige barn eller helt eller delvis forsørger barn over 18 år, skal det gjøres fradrag i egenandelen etter egenandelsforskriften §5. Fradraget skal bidra til å ivareta den økonomiske situasjonen til hjemmeboende. Det presiseres i forskriften at fradraget minst skal tilsvare de brutto pensjonsytelser ektefelle/barn ville fått fra folketrygden dersom institusjonsbeboeren var død.

Fradraget skal ivareta den hjemmeboende ektefellens økonomiske situasjon og beregnes etter forskriftens regler ut fra ektefellens pensjons-, inntekts- og ytelsesforhold. Størrelsen på fradraget vil variere ut fra den enkelte husstands økonomiske situasjon. Fradraget er forskriftsstyrt og krever lite skjønnsvurdering, ingen lokale presiseringer er nødvendig.

Boutgifter / «Bofradrag» i overgangen til langtidsplass

For langtidsopphold kan krav om egenandel først gjøres gjeldende etter en måned regnet fra innflyttingsdato. Den første måned etter innflyttingsdato skal i henhold til forskriften være betalingsfri slik at beboer/familie kan tilpasse seg en ny hverdag. Forskriftens § 5 åpner for at fradrag i beregningsgrunnlaget kan gjøres også etter denne datoen når dette er rimelig. Ved overgang fra eget hjem til langtidsplass kan beboeren i en periode ha utgifter både til tidligere bolig og til institusjonsoppholdet. Det kan for eksempel være at boligen ikke er solgt eller at leieavtale ikke sagt opp.

Dagens praksis for bofradrag er ikke standardisert. Det innvilges bofradrag i varierende perioder, fra 2 til 6 måneder, og fradraget beregnes etter faste sjablongsatser basert på boligens størrelse fremfor dokumenterte boutgifter. Kommunedirektøren foreslår å standardisere praksisen for å sikre lik behandling av beboerne og en mer ensartet anvendelse av regelverket. Den enkelte må søke om bofradrag, og fradrag kan etter en individuell vurdering innvilges i inntil tre måneder. Den første betalingsfrie måneden inngår i denne perioden, det vil si at det kan innvilges ytterligere to betalingsfrie måneder. For å få innvilget bofradrag må beboeren og eventuell hjemmeboende ektefelle eller samboer samlet ha mindre enn 1 G i bankinnskudd.

Ved innvilgelse gis det fradrag for dokumenterte faktiske boutgifter. Det kan søkes om bofradrag for vanlig husleie, fellesutgifter, kommunale avgifter, strøm og hus- og innboforsikring. Har beboeren ektefelle, gis det fradrag for halvparten av boutgiftene. Dagens praksis med sjablongsatser etter størrelse på bolig erstattes med dokumenterte, faktiske boutgifter. Det kan innvilges inntil 1/10 av folketrygdens grunnbeløp¹⁰ pr måned i bofradrag.

Et evt forsørgerfradrag og bofradrag skal ikke gå til å dekke samme kostnader, og må beregnes samtidig i saker der begge kan være aktuelle. Sarpsborg kommune har også hatt en praksis med et ekstra rentefradrag på 2 000 kroner utover forskriftens fribeløp på 10 950 kroner per år. Dette foreslås fjernet.

3: Etteroppgjør:

Egenandel gjelder til og med den dagen institusjonsoppholdet opphører. Dagens praksis er at etteroppgjøret beregnes når inneværende års skattemelding er klar. Det kan i tilfeller ta over 1 år. Det er ønskelig å få en raskere beregning for å avslutte sakene slik at etterlatte raskt kan få oversikt over krav kommunen har.

¹⁰ Grunnbeløpet i folketrygden (1 G) er **136 549 kroner** fra 1. mai 2026.

Sarpsborg kommune vil be om en forhåndsfastsetting (unngå å vente på den ordinære skattemeldingen) ved opphør av institusjonsoppholdet i de tilfeller det er mulig.¹¹ Inntekt og rente/avkastninger beregnes til og med måneden før oppholdet avsluttes.

Erfaring fra andre kommuner:

Kommunedirektøren ønsker å ha omtrent samme vilkår som omliggende kommuner. Det viser seg å være ulikheter i praksis:

- De fleste kommuner oppgir kun ett maksbeløp på egenandel, og det varierer fra 73.000 til 108.000 pr måned.
- Når det gjelder innvilgelse av bofradrag (skjønnsvurdering) gir mange kommuner inntil 3 måneder, inkludert fribeløpmåned. Forutsetning for innvilgelse av bofradrag er at beboer eller husstanden ikke har midler til å dekke faste kostnader i 3 måneder.
- En kommune oppgir å ikke innvilge bofradrag, men oppgir heller ikke hvordan de ivaretar at beboer har tilstrekkelig midler til eget bruk i overgangen.
- En kommune gir tilskudd i stedet for fradrag.
- Ingen av kommunene oppgir andre fradrag, som for eksempel fradrag renteinntekter.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Endring i praksis vil gi en økonomisk gevinst for kommunen og vil være mer i tråd med omliggende kommuners praksis.

De siste årene har Sarpsborg kommune innvilget fradrag pr år, totalt kr:

2022	2023	2024	2025
Kr 959.000	Kr 797.000	Kr 981.000	Kr 870.000

I perioden har det vært innvilget bofradrag fra 2 - 6 måneder. Kommunedirektøren forventer at ny praksis vil gi en økt inntekt på ca 35% av innvilget bofradrag. I 2025 ville det gitt en økning i inntekt på kr 300.000.

I tillegg kan kommunen forvente redusert antall søknader og innvilgelse da husstandens samlede inntekter vil legges til grunn. Dette er som følge av at flere da vil ha oppsparte midler.

Endringen i maksimal egenandel vurderes å ha begrenset økonomisk betydning for kommunen, da det antas at få beboere vil ha et inntektsgrunnlag som medfører at de når den fastsatte maksgrensen. Det er derfor ikke lagt til grunn økte inntekter som følge av denne endringen. Med de opplysninger som foreligger i dag, er det heller ikke mulig å beregne den økonomiske effekten av endringen i rentefradraget.

En forventet økt inntekt på inntil 0,3 millioner kroner innarbeides i Handlingsplan og budsjett 2027 - 2030.

Miljø:

Ingen.

Folkehelse:

Ordningen sikrer at alle som tilbys tjenesten får lik vurdering av fastsetting av egenandel. Det gir forutsigbarhet for den enkelte og mindre risiko for forskjellsbehandling.

¹¹ [Tidlig innsending av skattemelding for dødsbo \(forhåndsfastsetting\) - Skatteetaten](#)

Det vil sannsynlig være færre som kvalifiserer for bofradrag med ny ordning, men de som trenger det gis noe mer tid til å avvikle sine boligforpliktelser enn forskriften legger til grunn. Hensikten er at innbyggere skal unngå økonomisk dobbeltbelastning i overgangen.

Eldrerådet 2023 - 2027 har behandlet saken i møte 15.10.2026 sak 19/26

Møtebehandling i Eldrerådet 2023 - 2027 15.10.2026:

Det ble gitt en kort orientering av Mona Jansen fra Virksomhet helseutvikling.

Følgende hadde ordet ved behandling av saken:

Ove Gundersen (Frp)

Eldrerådet fremmet et ønske om å få en orientering om status i saken på et senere tidspunkt.

Votering

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Uttalelse fra Eldrerådet 2023 - 2027

1. Maksbeløp på egenandel, basert på de reelle oppholdsutgifter, økes fra kr 69.000 til kr 87.000 pr måned fra 01.01.2027. Prisen reguleres årlig og fastsettes i kommunens årsbudsjett.
2. Ved overgang til langtidsopphold kan det etter en individuell økonomisk vurdering gis fradrag for dokumenterte, nødvendige boutgifter i inntil tre måneder, regnet fra innflyttingsdato. Den betalingsfrie første måneden inngår i tremånedersperioden. Det lokale rentefradraget på 2 000 kroner utover forskriftens fribeløp på 10 950 kroner per år fjernes.
3. Etteroppgjør av egenandelen gjennomføres når nødvendige og endelige inntekts- og skatteopplysninger foreligger. Sarpsborg kommune ber om forhåndsfastsetting når institusjonsoppholdet avsluttes.
4. Endring i praksis gjøres gjeldende fra vedtak om heldøgns plass datert etter 01.01.2027.

Behandlingen fra hovedutvalget vil bli tilgjengelig på våre nettsider så snart den er klar.

133/26 Alvim Renseanlegg - Status og økonomisk ramme - Høst 2026

Arkivsak-dok. 26/17475-1

Saksbehandler Jon Olav Skaug

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedutvalg for plan, miljø og teknikk 2023 - 2027	21.10.2026	44/26
2 Formannskapet 2023 - 2027	29.10.2026	133/26
3 Bystyret 2023 - 2027	12.11.2026	

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Tommy-André Olsen, Fahil Teib Serdar og Jon Anders Bøe Lied

Kommunedirektørens innstilling:

1. Nytt renseanlegg med tilhørende tilførselsinfrastruktur gjennomføres innenfor en økonomisk ramme på 1 725 000 000 kroner. Ny utgiftsramme innarbeides i budsjett og handlingsplan 2027-2030.
2. Det tas til orientering at prosjektet ligger an til å holde fastsatt fremdrift på de prosessene som omfatter frist satt av Statsforvalteren.

Vedlegg:

Oppdatert basiskalkyle J15

Sammendrag:

Dette er den andre planlagte statusrapporteringen om Alvim renseanlegg til bystyret i 2026. Oppdatert basiskalkyle viser en forventet prosjektkostnad på 1.725.000.000 kroner. Dette er 75 millioner kroner over vedtatt ramme og 10 millioner kroner mer enn tidligere varslet. Økningen skyldes i hovedsak økte forventende kostnader i utførelsesentreprisene. Dette er relatert til blant annet krevende grunnforhold, massehåndtering, tilpasning og arbeid mot eksisterende infrastruktur i drift, driftsstansen i 2025, arbeid ved Glomma og kompliserte grensesnitt og omkoblinger. Kommunedirektøren foreslår å innarbeide merforbruket i Handlingsplan og budsjett 2027–2030.

På renseanlegget er de fleste arbeidene i eksisterende bygg utført, og det nye administrasjonsbygget er tatt i bruk. BIO-bygget er i sluttfasen. Det er planlagt å sette vann på anlegget i oktober. Prosjektet følger fremdriftsplanen for prosessene som må være ferdige innen Statsforvalterens frist 31. desember 2026. Idriftsettingen er krevende fordi utstyr og prosesser fra elleve delentrepriser må testes og samordnes, samtidig som det nye anlegget kobles til eksisterende drift. Arbeid med å sette i drift øvrige prosesser som ikke påvirker Statsforvalters frist, vil fortsette frem mot sommeren 2027.

På transportetappene er alle ledningsarbeider som omfattes av Statsforvalterens frist i all hovedsak gjennomført. Det gjenstår mindre kvalitetssikring av arbeidet. Pumpeledningen på transportetappe 3 er satt i drift, mens utslippsledningen på transportetappe 4 forventes ferdig innen 9. oktober. Oppgraderingen av Torsbekkveien

pumpestasjon ventes mekanisk ferdigstilt (klar for testing) samme dato. På transportetappe 1 gjenstår blant annet testing og idriftsettelse av dykkermagasinet. Tavleleveransen er ventet i november, og transportetappe 1 blir derfor den siste entreprisen som ferdigstilles.

Det nye renseanlegget skal blant annet redusere utslipp av fosfor, nitrogen og organisk materiale, og bidra til bedre vannkvalitet i Glomma og Ytre Oslofjord. Nødvendige omkoblinger høsten 2026 vil medføre begrenset utslipp av urensset avløpsvann. Disse utslippene er godkjent av Statsforvalteren. Stansen med størst potensial for utslipp ble gjennomført i august.

Utredning:

I sak til bystyret 16/22 signaliserte kommunedirektøren at det vil legges frem saker for bystyret to ganger årlig om status og økonomisk ramme for nytt Alvim renseanlegg og tilhørende transportetapper. I tillegg vil det legges frem ekstraordinære saker til bystyret ved behov. Formannskapet har bedt om å bli informert om prosjektet, og siden høsten 2024 har det vært holdt muntlige orienteringer i formannskapsmøtene.

Dette er andre planlagte sak om Alvim renseanlegg i 2026 til bystyret.

I sak 37/26 til bystyret varslet kommunedirektøren at prosjektet lå an til et prognosert merforbruk på 65 millioner kroner. Dette var i forhold til gjeldende kostnadsramme på 1.650.000.000 kroner. Gjeldende kostnadsramme ble vedtatt i bystyret 14.11.24. Basiskalkyle viser nå at prosjektet går mot et forventet merforbruk på 75 millioner kroner i forhold til gjeldende ramme, 10 millioner kroner mer enn varslet i sak 37/26. Ny forventet projektkostnad er da 1.725.000.000 kroner

Prosjekt Alvim renseanlegg er delt i to delprosjekter. Delprosjekt 1 omfatter det som foregår innenfor tomten til dagens renseanlegg og delprosjekt 2 omfatter VA-transportetappene inn til og ut fra renseanlegget.

Delprosjekt 1 – Renseanlegget

På Alvim renseanlegg er størsteparten av arbeidene som skal utføres i eksisterende bygg utført. Det nye administrasjonsbygget ble tatt i bruk i april 2026. De midlertidige kontorlokalene som ble etablert er fjernet etter innflytting og ny garasje er under oppføring der de midlertidige kontorbrakkene stod. Utomhusarbeider er i slutfasen.

Det gjenstår fortsatt krevende arbeid med driftsettingen av renseanlegget. Delprosjekt 1 består av elleve delentrepriser som må koordineres tett for at pumper, ventiler, måleinstrumenter, styringssystemer, renseprosesser med mer skal fungere sammen. Utstyr/komponenter må testes både hver for seg og som del av det samlede anlegget. Samtidig skal det nye anlegget kobles til eksisterende drift uten unødige driftsforstyrrelser. Deretter må renseprosessene justeres og prøves ved varierende parametere, før det kan bekreftes at anlegget fungerer stabilt og oppfyller kravene.

Arbeidet med det nye BIO bygget er i slutfasen. Det er planlagt å sette vann på anlegget i oktober, med påslipp på membraner i november 2026. Dette vil være en stor milepæl for prosjektet.

Delprosjekt 1 følger fremdriftsplanen, og prosjektet forventer fortsatt ferdigstilling av nødvendige prosesser for å nå fristen til Statsforvalter som er 31.12.2026. Det vil fortsatt pågå arbeider frem mot sommeren 2027 som ikke er omfattet av statsforvalters frist.

Delprosjekt 2 - VA-Transportetapper

Transportetappe 1 (*T1 Nordberg – Gatedalen*) har hatt krevende grunnforhold, men grøftearbeidene og de mekaniske arbeidene på dykkermagasinet er i hovedsak fullført. Det gjenstår enkelte omkoblinger, tilkobling av signalkabler, testing, idriftsettelse og reetablering. Tavleleveransen er forventet i november, og T1 blir derfor den siste entreprisen som ferdigstilles.

På transportetappe 2 (*T2 Gatedalen – Torsbekk*) er ledningene lagt og trykkprøvd. Det gjenstår enkelte arbeider på lokalt ledningsnett og trekkerør, samt reetablering av berørte arealer. Disse arbeidene omfattes ikke av Statsforvalterens frist.

Den nye pumpeledningen i transportetappe 3 (*T3 Torsbekk -Alvim*) er satt i drift, og kun reetablering av berørte arealer gjenstår.

På transportetappe 4 (*T4 Alvim – Glomma*) ble den styrte boringen ut i Glomma gjennomført som planlagt. Utslippsledningen forventes ferdigstilt innen 9. oktober, og etappen som helhet innen 31. oktober.

Entreprise P1 omfatter oppgradering av Torsbekkveien pumpestasjon, grovrensing av overløpsvann, buffermagasin og ventilkum. Mekanisk ferdigstilling (klar for testing) er forventet i løpet av oktober 2026, innen statsforvalterens frist.

Tidligere varslede merforbruk

Det er tidligere bevilget økning til budsjettrammen for Alvim renseanlegg ved flere anledninger. I statusrapport behandlet av Bystyret i juni 2023 ble det redegjort for behov for ny budsjettramme på 1.342.000.000 kroner.

I løpet av august 2024 ble det kjent for prosjektet at nye kalkyler ville gi en stor økning for prosjektet. Bystyret ble orientert muntlig 12.09.24 om nye prognoser på økonomisk ramme som var fremlagt av Norconsult. Prosjektets gjeldende økonomiske ramme på 1.650.000.000 kroner ble vedtatt av bystyret, sak 102/24, høsten 2024. Siden da er det varslet om forventet merforbruk i flere omganger, som beskrevet nedenfor.

Vår 2025, sak 35/25 behandlet i bystyret:

Kommunedirektøren varslet et forventet merforbruk på ca. 25 millioner kroner.

Inngåtte kontrakter lå samlet ca 17 millioner kroner over budsjett, mens entreprise K1(Mikrokraftverk) på ca. 7 millioner kroner ble tatt ut av prosjektet. Samtidig økte prosjekteringskostnadene med ca 3 millioner kroner. Kontrakten på T1 ga grunn til å forvente kostnadsøkninger også for de tre gjenstående entreprisene på transportanlegget. Revisjonen av kalkylene for disse ble likevel utsatt til neste sak høsten 2025 i påvente av pristilbud fra markedet.

Byggherrens kostnadsutlegg ble økt med ca 12 millioner kroner. I kostnadsutlegg inngår blant annet anskaffelser som tas på rammeavtale, byggestrøm, offentlige gebyrer, uavhengige kontroller, tomtekostnader og andre utgifter som er nødvendig for å drifte prosjektet. Eksempelvis har byggestrøm hatt en høyere kostnad enn antatt som følge av økte strømpriser.

Høst 2025, sak 84/25 behandlet i bystyret,:

Kommunedirektøren varslet at det forventede merforbruket økte til ca 57 millioner kroner.

Sammenlignet med saken fra våren 2025 ble entreprisekostnadene oppjustert med ca 32 millioner kroner, blant annet fordi tilbudene på P1 og T3 var høyere enn budsjettet. Kalkylen for T4 ble oppdatert på grunnlag av enhetspriser fra tidligere entrepriser og mottatte tilbud. I tillegg ble arbeider som opprinnelig var planlagt i P1, overført til T4 uten at dette medførte økte kostnader for prosjektet samlet sett. Dette gjaldt blant annet ledningsarbeider, spuntet byggegrop, utløps- og overløpsarrangement og pumpestasjon for saltvann.

Vår 2026, sak 37/26 behandlet i bystyret:

Kommunedirektøren varslet at det forventede merforbruket i forhold til vedtatt ramme økte til ca 65 millioner kroner.

Økningen fra sak 84/25 høsten 2025 til sak 37/26 på 8 millioner kroner skyldtes særlig den planlagte driftstansen ved renseanlegget, med omfattende og krevende omkoblinger mellom nytt og eksisterende anlegg, samt tilleggsarbeider bestilt i forbindelse med stansen.

Grunnforholdene på T1 var dårligere enn forundersøkelsene tydet på. Dette medførte ekstra sikringstiltak ved grøftarbeidene på T1 og en endret metode for kryssing av rv. 22. Kryssingen av Glomma førte også til forsinkelser og økte kostnader.

I tillegg økte byggherrekostnadene, særlig som følge av omlegging av regionale høyspentkabler og byggestrøm. Kommunedirektøren varslet også behov for mer byggeledelse og oppfølging i anleggsperioden.

Samtidig ble de kalkulerte entreprisekostnadene for P1 og T4 redusert med til sammen 5,5 mill. kr etter kontraktsinngåelse.

Oppdatert basiskalkyle

Norconsult har på vegne av Sarpsborg kommune revidert prosjektets basiskalkyle. Den reviderte kalkylen er vedlagt saken. Kalkylen oppdateres to ganger i året i takt med fremdriften i entreprisene og når ny informasjon foreligger. Alle priser er oppgitt eks mva.

Kode	Beskrivelse	Kalkyle 2026-06	Kalkyle 2025-12
P	Renseanlegg & adminbygg	779 164 279	777 909 572
B1	Bygg og grunnarbeider	265 742 125	265 742 125
B5	Forberedende arbeider	113 213 330	113 213 330
M1	Membrananlegg	91 668 597	91 668 597
M2	Maskin og prosess	140 994 325	140 422 866
M4	Nytt gassanlegg	29 770 848	29 770 848
M7	Gassmotor	6 791 232	6 713 629
V1	Varme og Sanitæranlegg	61 558 715	60 796 008
V2	Luftbehandlingsanlegg	17 856 081	17 789 934
V3	Luktreduksjonsanlegg	3 241 508	3 464 718
E1	Elektro	37 299 812	37 299 812
A1	Automasjon	11 027 706	11 027 706
F	VA transport	242 243 482	242 132 481
T1	Transportetappe 1	82 476 013	82 476 013
T2	Transportetappe 2	31 351 322	31 248 754
T3	Transportetappe 3	50 850 808	50 856 771
T4	Transportetappe 4	43 406 568	43 406 568
P1	Tekniske anlegg	34 158 771	34 144 375
	Entreprisekostnader - basiskalkyle	1 021 407 761	1 020 042 054
A8.1	Byggherrens prosjektkostnader	61 500 000	59 500 000
A8.1.1	Byggherrens administrasjon	30 500 000	30 500 000
A8.1.2	Byggherrens kostnadsutlegg	31 000 000	29 000 000
A8.2	Prosjektering og byggeledelse - SUM av A8.2	332 225 629	332 225 629
A8.2.1	Prosjektering	220 982 193	220 982 193
A8.2.2	Byggeledelse	52 362 363	52 362 363
A8.2.3	Oppfølging i byggetid	58 881 073	58 881 073
A8.3	Eksterne kostnadsutlegg	18 500 000	18 500 000
	Byggekostnader - basiskalkyle	1 433 633 390	1 430 267 683
A11	Forventet tillegg	211 238 128	194 664 292
	Prosjektkostnad - P50 - ekskl. mva	1 644 871 518	1 624 931 975
A12	Usikkerhetsavsetning, marginer	44 310 734	44 310 734
	Kostnadsramme - P85 - ekskl. mva.	1 689 182 252	1 669 242 709
A13	Gjenstående prisregulering til utførelse	36 061 317	46 218 301
1-13	Kostnadsramme - P85 - inkl. pris regulering	1 725 243 569	1 715 461 011
	Prognosert merforbruk	-75 243 569	
	Vedtatt kostnadsramme (november 2024)	1 650 000 000	

Den oppdaterte basiskalkylen viser en forventet prosjektkostnad på 1.725.000.000 kroner, mot gjeldende vedtatt ramme på 1.650.000.000 kroner. Det anbefales derfor å øke prosjektrammen med 75 millioner kroner. Dette er 10 millioner kroner mer enn anslått i sak behandlet av bystyret i mai (sak 37/26). Beløpet tilsvarer beregnet P85-verdi på 1.689.000.000 kroner, inkludert 36 millioner kroner i forventet prisstigning.

Det er blant annet avdekket mer fjell i Glomma på T4 enn tidligere antatt, flere entrepriser har varslet forlenget byggetid, og det ventes økt behov for oppfølging i prøvedriftsperioden i 2027. Prosjektet går nå inn i avsluttende fase, men det er fortsatt usikkerhet knyttet til sluttoppgjør, mengdejusteringer, prisstigning og eventuelle uforutsette arbeider.

Norconsult anbefaler derfor å øke den totale kostnadsrammen i prosjektet til 1.725.000.000 kroner, slik at prosjektet har nødvendig økonomisk handlingsrom frem mot ferdigstilling.

Kommunedirektørens vurdering

Kommunedirektøren påpeker at prosjektet fortsatt er utfordrende og at fremdriftsplanen er stram, men vurderer at prosjektet fortsatt er i rute for å nå sluttfristen 31.12.2026. Det gjenstår fortsatt krevende og komplekse arbeider med idriftsettingen av transportanleggene og renseanlegget.

Endringene i prognosene fra forrige sak våren 2026 er moderate, og kommunedirektøren anser at dette er innenfor hva som må påregnes. Det forventede merforbruket på 75 millioner kroner foreslås innarbeidet i Handlingsplan og budsjett 2027–2030.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Bystyret vedtok i sak 102/24 at nytt renseanlegg med tilhørende tilførselsinfrastruktur gjennomføres innenfor en økonomisk ramme på 1.650.000.000 kroner. Kommunedirektøren varsler at prosjektet går mot et merforbruk på 75 millioner kroner.

I forrige kalkyle fremlagt for bystyret i sak 37/26 anslo Norconsult prisstigningen i 2026 til 3,5%. Anslaget er nå økt til 5,2 %, basert på SSBs KPI-prognose og forventet prisutvikling for blant annet stål og betong. Vektet prisstigning for prosjektet var 3,7 % i 2025. Dette gir en akkumulert prisstigning mellom 2025 og 2026 for prosjektet på 9,1%. Norconsult understreker at dette er et usikkert estimat som kan endre seg i begge retninger.

Miljø:

Sentralt i prosjektet står arbeidet med rensing av kommunens avløpsvann og oppfyllelse av ny utslippstillatelse fra statsforvalteren. Avløpsvannet renses blant annet for fosfor, nitrogen og organisk materiale. Med dette bidrar Sarpsborg kommune aktivt for å bedre miljøtilstanden i Oslofjorden.

Det har vært utarbeidet en jordbruksplan for å ivareta matjord på en best mulig måte i prosjektet.

På transportetappe 2 har miljøundersøkelsene påvist en del forurensede masser på deler av traseen. Tiltaksplaner for håndtering av dette er utarbeidet. Det er utarbeidet diverse miljøoppfølgingsplaner i prosjektet.

I løpet av høsten 2026 skal eksisterende og nytt anlegg kobles sammen. Arbeidene vil medføre utslipp av urensset avløpsvann. Utslippene er omsøkt og godkjent av Statsforvalteren. Stansen med størst potensial for utslipp ble gjennomført i august.

Folkehelse:

Et renseanlegg som oppfyller kravene til rensing, vil komme befolkningen til gode ved at det blir renere vann i Glomma og i Ytre Oslofjord, og dermed økt attraktivitet for friluftsliv og bading.

Behandlingen fra hovedutvalget vil bli tilgjengelig på våre nettsider så snart den er klar.

134/26 Lokal forskrift for renovasjon, Sarpsborg kommune

Arkivsak-dok. 26/09422-4

Saksbehandler Martin Winsvold Andersen

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedutvalg for plan, miljø og teknikk 2023 - 2027	21.10.2026	45/26
2 Formannskapet 2023 - 2027	29.10.2026	134/26
3 Bystyret 2023 - 2027	12.11.2026	

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Alexander Haslie, Erlend Oliver Eriksen

Kommunedirektørens innstilling:

Forskrift om håndtering av husholdningsavfall, Sarpsborg kommune, Østfold vedtas.

Vedlegg:

Vedlegg 1: Forskrift om håndtering av husholdningsavfall, Sarpsborg kommune, Østfold

Vedlegg 2: Figurer til saksfremlegg

Vedlegg 3: Høringsinnspill

Vedlegg 4: Forskrift om renovasjon, Sarpsborg kommune, Østfold

Sammendrag:

Gjeldende lokal forskrift for renovasjon trådte i kraft 1. januar 2010. Siden den gang har kommunen blitt påført strengere krav om kildesortering og materialgjenvinning. Vedlagte utkast til lokal forskrift for renovasjon er utarbeidet for å gi administrasjonen et tydelig og oppdatert grunnlag for å møte de økte kravene for kommunal husholdningsrenovasjon.

Kommunedirektøren har i arbeidet med ny forskrift foretatt relevante faglige oppdateringer, og utbedret hjemmelsgrunnlag i saker for utførelse av kommunens rolle i renovasjonsordningen. Forskriftens språk og struktur er dessuten tilpasset for å gjøre den mer leservennlig og for å kunne tas aktivt i bruk i det daglige.

I utkast til lokal forskrift anbefaler kommunedirektøren å endre omfanget av fritidsrenovasjon, slik at også fritidsboliger utenfor kystsonen og campingvogner med fast plass omfattes av den kommunale innsamlingsordningen for husholdningsavfall. Dette begrunnes med hensynet til likebehandling, sentralt regelverk og miljø.

Kommunedirektøren anbefaler også å tydeliggjøre forskriftens krav til kjørbare vei og framkommelighet, og innføre krav om tillatelse til innsamling av husholdningsavfall for private aktører.

Rullering av renovasjonsforskriften vil ikke medføre noen endring i renovasjonsgebyret for husstander i Sarpsborg kommune, men det vil medføre en økning i renovasjonsgebyret for fritidsboliger på 150-200 kr årlig.

Foreslåtte endringer vil gjøre kommunen bedre egnet til å utføre sitt lovpålagte renovasjonsoppdrag i en hverdag med endret klima og strengere miljø- og utsorteringskrav.

Forslaget til forskrift har vært på høring. Som et resultat av høringsinnspillene har kommunedirektøren endret krav til kjørbare vei for renovasjon. For øvrig er forslaget som nå fremmes i samsvar med høringsutkastet.

Utredning:

Bakgrunn og formål

Gjeldende lokal forskrift for renovasjon trådte i kraft 1. januar 2010. Siden den gang har kommunen blitt påført strengere krav om kildesortering og materialgjenvinning. Dette inkluderer både krav til utsortering av flere avfallstyper og strengere krav til kvalitet på avfallstypene som sorteres ut. Vedlagte utkast til lokal forskrift for renovasjon er utarbeidet for å gi administrasjonen et tydelig og oppdatert grunnlag for å møte de økte kravene for kommunal husholdningsrenovasjon.

Det er også utarbeidet retningslinjer til lokal forskrift for renovasjon og veileder for renovasjonsteknisk plan (RTP) i arbeidet med ny renovasjonsforskrift. Dette er utfyllende dokumenter til renovasjonsforskriften. Retningslinjer og veileder vedtas av Hovedutvalg for plan, miljø og teknikk som følge av delegering av myndighet. Hovedutvalget vil få retningslinjer til lokal forskrift for renovasjon og veileder for renovasjonsteknisk plan til behandling etter at revidert forskrift er vedtatt av bystyret.

Forslag til forskrift har vært ute på høring i 14 uker. Det har kommet sju innspill til forskriften i høringsperioden. Som et resultat av høringsinnspillene har kommunedirektøren endret krav til kjørbare vei for renovasjon. For øvrig er forslaget som nå fremmes i samsvar med høringsutkastet. Øvrige høringsinnspill er svart ut i vedlegg 3: Høringsinnspill med svar.

Følgende punkter er de mest fremtredende endringene i utkastet til *Forskrift om håndtering av husholdningsavfall, Sarpsborg kommune, Østfold*:

A: Tydeligere språk og hjemmelsgrunnlag

Forskriftens språk er oppdatert slik at både kommunens og abonnentens plikter er tydelige og lette å forstå. For kommunen er det lagt til beskrivelser av kommunens plikt til informasjon og vedlikehold av utstyr. Dette skal sikre abonnent en pålitelig og forutsigbar tjeneste. For abonnent settes det klare krav til blant annet kildesortering, bruk av renovasjonsutstyr og tilgjengelighet for renovatør.

Forskriften er oppdatert med beskrivelse av kommunens myndighet og mulighet til å gi pålegg. Ved feilsortering eller overtredelse av forskriftens bestemmelser kan abonnenten holdes ansvarlig, og eventuelle sanksjoner eller gebyrer kan pålegges abonnenten. Tydelige krav til kildesortering og mulighet for sanksjoner ved overtredelser vil bidra til mindre feilsortering og høyere kvalitet på det sorterte avfallet.

Kommunens myndighet til å endre hentepunkt eller andre forhold ved abonnenters henteordning for avfall er også tydelig beskrevet. Dette er nødvendige presiseringer for å sikre en forsvarlig, robust og effektiv avfallsinnsamling.

B: Geografisk område for fritidsrenovasjon

I forurensningsloven er avfall fra fritidsboliger sidestilt med avfall fra husholdninger. Det er en lovpålagt oppgave for kommunen å samle inn avfall fra fritidsboliger på lik linje med annet husholdningsavfall, og oppdraget skal utføres til selvkost.

I dag utføres fritidsrenovasjon i Sarpsborg kommune ved at renovasjonsplikt kun gjelder fritidsboliger som er omfattet av kommunens kystsoneplan (vedlegg 2, figur 1). Dette er et forhold som må rettes, enten ved å innføre renovasjon i kommunal regi for alle fritidsboliger i kommunen, eller ved å gi dispensasjon fra forskriftens krav til fritidsboliger utenfor et bestemt geografisk område (for eksempel kommunens kystsoneplan).

Det er 128 fritidsboliger utenfor kommunens kystsoneplan som ikke er tilknyttet kommunens renovasjonsordning, men som egentlig skal ha lovpålagt renovasjon (vedlegg 2, figur 2). Til sammenligning er det registrert 2 534 eiendommer som deltar i kommunens lovpålagte renovasjonsordning, og så godt som alle ligger innenfor det geografiske området av kommunens kystsoneplan (vedlegg 2, figur 3).

Dagens løsning legger opp til at eiere av fritidsboliger utenfor kommunens kystsoneplan skal ta med seg avfall hjem fra fritidsboligen. Dette øker risikoen for villflyllinger og brenning av avfall. Det er ingen faglige argumenter for å unnta fritidsboliger i et bestemt geografisk område fra renovasjonsforskriftens virkeområde. Etter kommunedirektørens oppfatning er det ingen vesentlige forskjeller på en fritidseiendom ved kysten eller et annet sted i kommunen. Dersom alle fritidsboliger får lovpålagt renovasjon sikres lik behandling for alle fritidsboliger i kommunen, og en lokal renovasjonstjeneste som harmoniserer med sentralt regelverk.

Når alle fritidsboliger i kommunen skal inngå i renovasjonsordningen medfører det at kommunen må opprette flere hentepunkter for fritidsrenovasjon. Erfaringer fra fritidsrenovasjon i kystsonen er at opparbeidelse av nye hentepunkter i hytte- og fritidsområder (ofte LNF-områder) krever mye ressurser. Dersom det er fritidsboliger som ikke har tilgang til hentepunkt for fritidsrenovasjon når forskriften trer i kraft vil kommunedirektøren gi dispensasjon fra forskriftens krav. Ingen fritidsboliger vil bli pålagt å betale for renovasjon før et tilbud om kommunal innsamling er tilgjengelig.

Det er ikke tilrettelagt for kildesortering ved alle hentepunkter for fritidsboliger i dag. Kommunedirektøren arbeider med å utvide tilbudet for kildesortering ved fritidsboliger i kommunen, og tiltak for å utvide området for fritidsrenovasjon kan innlemmes i dette arbeidet. I dag betaler fritidseiendommer i Sarpsborg 2 250 kr/år inkludert mva. i renovasjonsgebyr. Tiltaket med utvidelse av området for fritidsrenovasjon er foreløpig estimert til å øke renovasjonsgebyret for alle fritidsboliger i kommunen med om lag 150-200 kr/år inkludert mva. Estimater inkluderer beregninger av økte gebyrinntekter gjennom nye abonnenter for fritidsrenovasjon, investering av utstyr til fritidsrenovasjon, opparbeidelse av nye hentepunkter, samt årlig drift og vedlikehold av disse.

C: Campingvogner med fast plass

Med campingvogner med fast plass menes campingvogn eller andre mobile enheter som står plassert på samme punkt i mer enn tre måneder gjennom året, der hovedformålet er hvile, rekreasjon og matstell, og ikke lagring eller oppbevaring. Dette er hovedsakelig campingvogner som står fast plassert på campingplass i kommunen. Campingvogner med fast plass har ofte permanente byggverk, som spikertelt eller platting, som gjør de uegnet for mobil bruk. I dag håndteres avfall fra campingvogner med fast plass i Sarpsborg kommune som næringsavfall, med campingplassen som ansvarlig aktør gjennom sin næringsvirksomhet.

I etablert rettspraksis er det slått fast at avfall fra campingvogner med fast plass er husholdningsavfall. Det betyr at det er en kommunal oppgave å samle inn avfall fra campingvogner med fast plass på lik linje med avfall fra fritidsboliger og husholdninger, og oppdraget skal utføres etter selvkost. Kommunedirektøren har ikke anledning til å overlate ansvaret for innsamling av avfallet til campingplassen som næringsdrivende.

Når avfall fra campingvogner med fast plass skal inngå i kommunens renovasjonsordning må kommunen tilby hentepunkter for fritidsrenovasjon i områder der det står campingvogner med fast plass. Tiltaket medfører et behov for investeringer og årlige midler til drift og vedlikehold av nye renovasjonspunkter. Kommunedirektøren anslår at disse nye hentepunktene vil ha god kostnadsdekning, ettersom det er mange brukere av campingplasser med fast plass per hentepunkt. Kommunedirektøren vurderer at inntekter og utgifter ved tiltaket er av omtrent lik størrelse, og det er ikke sikkert at tiltaket vil medføre en netto økning i renovasjonsavgiften for fritidseiendommer.

Tiltakets utslag på renovasjonsavgiften for fritidsboliger er avhengig av hvordan renovasjonsgebyret for campingvogner på fast plass skal utformes. Blant annet er det praksis i andre kommuner at campingvogner på fast plass betaler et redusert renovasjonsgebyr. Dersom campingvogner på fast plass skal innvilges et lavere renovasjonsgebyr vil en del av kostnadene ved tiltaket måtte dekkes av renovasjonsgebyret til de øvrige fritidsboligene i kommunen.

Renovasjonsgebyr for campingvogn med fast plass tillegges den som eier eller fester grunnen campingvognen står på, det vil si grunneier eller driver av campingplassen, avhengig av avtaleforholdet mellom disse. I praksis betyr det at renovasjonsgebyret for hver campingvogn på fast plass skal betales av campingplassen eller grunneier, som igjen må fordele sine kostnader på eiere av campingvogner som leier plass på området. Kommunedirektørens vurdering er at ettersom avfall fra campingvogner på fast plass inngår i begrepet husholdningsrenovasjon har kommunen et lovpålagt ansvar for å sørge for tilfredsstillende renovasjon etter prinsipp om selvkost.

Dersom det er eiendommer med campingvogner med fast plass som ikke har tilgang til hentepunkt for fritidsrenovasjon når forskriften trer i kraft vil kommunedirektøren gi dispensasjon fra forskriftens krav. Ingen eiendommer med campingvogner på fast plass vil bli pålagt å betale for renovasjon før et tilbud om kommunal innsamling er tilgjengelig.

D: Kjørbar vei og krav til framkommelighet

I utkast til ny renovasjonsforskrift er det detaljerte beskrivelser av vilkår for kjørbare vei. Kommunen stiller krav til kjørbare vei i renovasjonsforskriften for å sikre effektiv, trygg og forsvarlig innsamling av avfall. Renovasjonsbilene er store og tunge, og kravene skal bidra til at renovatørene kan komme fram uten å skade infrastruktur eller sette liv i fare. Krav til kjørbare vei i renovasjonsforskriften tar utgangspunkt i kommunens veinorm og krav til kjørbare vei for lastebil i Statens vegvesens vegnormal for vei- og gateutforming.

Administrasjonen gjør en selvstendig vurdering av om en vei er kjørbare. Endringen i beskrivelse av kjørbare vei fører til at kommunen får et økt handlingsrom til å pålegge veieiere å utbedre veistandarden eller endre hentepunkt for renovasjon.

I høringsutkastet var det det stilt krav om at vei skal tåle et akseltrykk på åtte tonn. Gjennom høringsperioden er det kommet innspill om at dette er for strengt, og at det blant annet vil være vanskelig for private veieiere å etterkomme et slikt krav. Som en følge av tilbakemeldingene har kommunedirektøren endret utkast til forskrift, slik at det ikke lenger er et absolutt krav om at veien skal tåle et akseltrykk på åtte tonn. Formålet med krav til kjørbare

vei og framkommelighet i renovasjonsforskriften er å gi kommunen mulighet til å unnlate å kjøre på veier som ikke er framkommelige for renovasjonsbil. Kommunedirektøren vurderer at dette fortsatt er ivaretatt ved forskriften som legges fram.

E: Tillatelse til innsamling av husholdningsavfall

Bestemmelsene i kapittel *Samtykke til innsamling av husholdningsavfall* omfatter husholdningsavfall som skulle vært levert til kommunens bringeordning. Dette gjelder avfall fra husholdninger som i utgangspunktet skal leveres på Gatedalen miljøanlegg, men der innbygger engasjerer et privat selskap som henter avfallet for behandling i egen regi.

Når virksomheter samler inn husholdningsavfall uten kommunens samtykke mister kommunen eierskap til avfall som hører til i kommunens lovfestede oppgaver å behandle. De aller fleste virksomheter som bedriver innsamling av avfall er seriøse næringsdrivende med gode systemer for internkontroll og høy kvalitet på avfallshåndteringen, men kommunen er også kjent med andre, mindre seriøse aktører som samler inn avfall fra private husholdninger. Kommunedirektøren er ikke trygg på at dette avfallet følger lovlige strømmer, både med hensyn til økonomi, arbeidsmiljø og ytre miljø.

Helt konkret medfører foreslåtte vilkår i kapittel *Samtykke til innsamling av husholdningsavfall* at virksomheter som skal hente husholdningsavfall fra innbyggere i Sarpsborg kommune må ha en egen avtale med kommunen. Her vil virksomheten forplikte seg til at husholdningsavfallet de henter skal være kildesortert, at det sendes til godkjent behandling og at mengder rapporteres til kommunen årlig. Vilkårene for kommunens tillatelse tar kun hensyn til miljøeffekten ved kildesorteringsgraden og behandlingsmåten av husholdningsavfallet, og ikke økonomien til den private virksomheten.

Ved å sette vilkår for privat innsamling av husholdningsavfall sikres det at virksomheter som samler inn avfall på vegne av kommunen også bidrar til kildesortering og materialgjenvinning av avfallet. Dette er presiseringer som er nødvendig for å sikre forsvarlig håndtering av dette avfallet i dag, og for å være forberedt på endringer som kan komme i framtiden. Ved å etablere klare retningslinjer for samtykke til innsamling av husholdningsavfall vil kommunen være forberedt dersom andre teknologier eller rammevilkår gjør det mer attraktivt for andre eller nye virksomheter å hente husholdningsavfall.

Videre skal alt husholdningsavfall inngå i Kommune-Stat-Rapporteringen (KOSTRA), som også er utgangspunktet for kommunens statistikk på avfallsområdet. Ved å pålegge private innsamlere av husholdningsavfall avtale med kommunen sikrer kommunen et korrekt grunnlag i sin KOSTRA-rapportering. Dette øker troverdigheten av denne statistikken og bedrer kommunens sammenligningsgrunnlag mot andre kommuner.

Kommunedirektørens vurdering

Revidert lokal forskrift for renovasjon tydeliggjør kommunens og innbyggerens ansvar og plikter. Forskriftens struktur er justert, slik at kommunens virkemidler for å følge opp abonnentens ansvar er tydelige og lett å forstå. Kommunedirektøren vurderer at en renovasjonsforskrift med klart språk og tydelig hjemmelsgrunnlag vil forenkle saksbehandling og gjøre det lettere for innbyggere å følge kommunens anmodning og pålegg i saker for utførelse av kommunens rolle i renovasjonsordningen.

Kommunedirektøren anbefaler å endre omfanget av fritidsrenovasjon slik at også fritidsboliger utenfor kystsonen og campingvogner med fast plass omfattes av den kommunale innsamlingsordningen. Dette er forhold der kommunens nåværende drift ikke følger nasjonalt lovverk, og som er naturlig å rette opp. Kommunens økte kostnader med disse tiltakene dekkes inn over renovasjonsgebyret for fritidsboliger. Kommunedirektøren

anbefaler at det innføres likt gebyr for fritidsboliger og campingvogner med fast plass. Alternativet er et redusert gebyr for campingvogner med fast plass og økte gebyrer for resten av kommunens fritidsboliger, noe kommunedirektøren mener vil være urimelig. Kommunedirektøren anbefaler videre at alle virksomheter som samler inn husholdningsavfall skal ha avtale med kommunen om dette.

Kommunen har et ansvar for å sikre forsvarlig håndtering av husholdningsavfall, der ressursene i avfallet skal ivaretas gjennom kildesortering og materialgjenvinning. Den reviderte renovasjonsforskriften er utarbeidet for å sikre forsvarlig håndtering av alt avfall som faller inn under kommunens myndighetsområde, og øke kvaliteten på kommunens rapporteringsgrunnlag. Kommunedirektøren vurderer at den reviderte forskriften vil gi kommunen et bedre og mer oppdatert regelverk for å sikre miljømessig, samfunnsøkonomisk og forsvarlig avfallshåndtering.

Kommunedirektøren anbefaler at *Lokal forskrift for håndtering av husholdningsavfall, Sarpsborg, Østfold* vedtas med virkning fra 1. januar 2027.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Renovasjon av husholdningsavfall drives etter selvkostprinsippet. Det betyr at innbyggerne kun betaler det tjenesten faktisk koster. Eventuelle endringer i kostnader eller inntekter for renovasjon blir justert gjennom renovasjonsgebyret. De fleste endringene i renovasjonsforskriften har liten eller ingen betydning for hva innbyggerne må betale.

Unntaket er endringene i fritidsrenovasjon, spesielt hvilket geografisk virkeområde ordningen skal omfatte. Utvidelse av geografisk område for fritidsrenovasjon vil påvirke renovasjonsgebyret for fritidseiendommer. Tiltaket er beregnet til å øke renovasjonsgebyret for fritidsboliger i kommunen med om lag 150 - 200 kr/år, fra 2 250 kr/år inkludert mva. til 2 400 – 2 450 kr/år inkludert mva. Til sammenligning betaler en ordinær husholdning i Sarpsborg 4 070 kr/år inkludert mva. i renovasjonsgebyr etter dagens gjeldende satser.

Det er mange usikkerheter forbundet med kostnadsestimatene for både geografisk virkeområde for fritidsrenovasjon og innsamling av avfall fra campingvogner med fast plass. Endelig kostnadsøkning blir beregnet i kommunens gebyrregulativ.

Miljø:

Foreslåtte endringer i lokal forskrift for renovasjon vil medføre økt kildesortering av husholdningsavfall og gjøre kommunen bedre egnet til å nå tallfestede lovpålagte krav om kildesortering gitt i avfallsforskriftens kapittel 10a:

Lovkrav	2025	2028	2030	2035
Matavfall	55 %		60 %	70 %
Plastavfall		50 %	60 %	70 %
Papp- og papiravfall		80 %		85 %
Glass- og metallemballasje		85 %		90 %

Tabell 1: Kommunens krav til andel avfall som skal utsorteres ved kildesortering (avfallsforskriften kapittel 10a).

Kommunens andel av husholdningsavfall sendt til materialgjenvinning i 2025 var 46,9 % for matavfall, 28,6 % for plastavfall, 77,9 % for papp- og papiravfall og 73,0 % for glass- og metallemballasje.

De lovpålagte kravene til materialgjenvinning er strenge. En av forutsetningene for at kommunen skal nå disse er god kommunikasjon mot kommunens innbyggere. Dette inkluderer også tett oppfølging av abonnenter som ikke følger kommunens veiledning, spesielt i situasjoner der abonnenter ikke kildesorterer eller gjør andre feil som gjør at kommunen må utøve sin myndighet på avfallsområdet.

De foreslåtte endringene i renovasjonsforskriften gir kommunedirektøren et bedre grunnlag for å forvalte husholdningsavfall med hensikt å øke andelen av kommunens avfall som sendes til materialgjenvinning.

Folkehelse:

Foreslåtte endringer i utkast til lokal forskrift for renovasjon har ingen målbar effekt på folkehelsen.

Behandlingen fra hovedutvalget vil bli tilgjengelig på våre nettsider så snart den er klar.

135/26 Etablering av Sarpsborg frivilligsentral som stiftelse

Arkivsak-dok. 26/18209-1

Saksbehandler Silje Louise Jarild Waters

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Eldrerådet 2023 - 2027	15.10.2026	21/26
2 Hovedutvalg for kultur og oppvekst 2023 - 2027	20.10.2026	23/26
3 Formannskapet 2023 - 2027	29.10.2026	135/26
4 Bystyret 2023 - 2027	12.11.2026	

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Henrik Eurenus, Patrycja Korpalska, Knut-Jørgen Johansen, Harald Nicolaisen

Kommunedirektørens innstilling:

1. Sarpsborg frivilligsentral etableres som en stiftelse med oppstart tidligst mulig i 2027.
2. Stiftelsen opprettes med Sarpsborg kommune, LO i Sarpsborg og Rakkestad, Sarpsborg kultur- og musikkråd og Kulturhuset Gleng som stiftere.
3. Forslag til vedtekter og stiftelsesdokument for stiftelsen Sarpsborg frivilligsentral godkjennes slik de fremkommer av vedlegg 1 og 2.
4. Samarbeidsavtale mellom Sarpsborg kommune og Sarpsborg frivilligsentral vedtas i henhold til vedlegg 3.
5. Det avsettes 100 000 kroner i stiftelseskapital til etablering av ny frivillighetssentral. Midlene finansieres fra tidligere avsatte fondsmidler.
6. Det legges foreløpig til grunn oppstartskostnader på 200 000 kr i 2027. Kommunedirektøren fremmer forslag om bevilgning når mer nøyaktig beregning foreligger.
7. Dagens økonomiske ramme for driften av Sarpsborg frivilligsentral videreføres som driftstilskudd til stiftelsen. Løpende administrative kostnader til drift av sentralen skal dekkes innenfor denne rammen.
8. Bevilgningen til husleieutgifter økes fra 100 000 til 200 000 kroner for henholdsvis Sarpsborg frivilligsentral og Sarpsborg Øst frivilligsentral vurderes innarbeidet i budsjett og handlingsplan 2027-2030.

Vedlegg:

Samarbeidsavtale mellom Sarpsborg kommune og Sarpsborg frivilligsentral utkast
STIFTELSESDOKUMENT utkast
Kartlegging (Due Diligence)

Sammendrag:

Sarpsborg frivilligsentral er vedtatt omdannet fra kommunal virksomhet til en selvstendig stiftelse, etter vedtak i bystyret 14. desember 2023. Vedtaket la grunnlaget for det videre arbeidet med organisering, etablering av styre og samarbeid med kommunen. Dette arbeidet er nå i slutfasen, og denne saken omhandler forslag til samarbeidsavtale, stiftelsesdokument og vedtekter. Stiftelsen opprettes med Sarpsborg kommune, LO i Sarpsborg og Rakkestad, Sarpsborg kultur- og musikkråd og Kulturhuset Gleng som stiftere.

Formålet med endringen i organisasjonsform har vært å styrke frivillighetens eierskap, ansvar og handlingsrom, samtidig som kommunen fortsatt skal være en tydelig og langsiktig samarbeidspartner.

I Handlingsplan og budsjett 2027–2030 må det avsettes 100 000 kroner i stiftelseskapital. Det må også innarbeides inntil 200 000 kroner til oppstartskostnader i 2027, samt nødvendige midler til økte leieutgifter. De løpende administrative kostnadene forutsettes dekket innenfor stiftelsens ordinære driftstilskudd.

Det ligger i dag 100 000 kroner per frivilligsentral i den økonomiske rammen til å dekke leieutgifter for begge frivilligsentraler. For å sikre mer forutsigbare rammer for Sarpsborg frivilligsentral og Sarpsborg Øst frivilligsentral foreslår kommunedirektøren å øke bevilgningen til 200 000 kroner per sentral. Kommunens utgifter øker dermed med 200 000 kroner årlig. Økningen skal bidra til å gi sentralene et bedre økonomisk grunnlag for egnede og stabile lokaler.

Ved overgangen til stiftelse er intensjonen å videreføre dagens økonomiske ramme til Sarpsborg frivilligsentral.

Kommunedirektøren anbefaler at den videre virksomhetsoverdragelsen tar utgangspunkt i det vedlagte due diligence-dokumentet, med avklaringer om økonomiske rammer, lokaler, inventar, utstyr, øvrige eiendeler og ansatte.

Utredning:

Sarpsborg frivilligsentral drives i dag som en del av Sarpsborg kommune. Sentralen er en åpen lavterskel møteplass som legger til rette for frivillig innsats, aktivitet, deltakelse, mestring og fellesskap. Frivilligsentralen var organisert som et kommunalt foretak i perioden 2005-2016, og har siden 2017 vært en del av kommunens linjedrift, underlagt virksomhet kultur.

Spørsmålet om fremtidig organisering ble behandlet av bystyret 14. desember 2023. Bystyret vedtok at Sarpsborg frivilligsentral skulle opprettes som stiftelse når nødvendige forutsetninger var på plass. Det ble særlig lagt vekt på at et tilstrekkelig antall frivillige organisasjoner og/eller enkeltfrivillige måtte være villige til å delta i styret, slik at stiftelsen fikk et varig grunnlag for drift.

Bystyret la samtidig til grunn at samarbeidsavtalen mellom Sarpsborg kommune og stiftelsen, samt bevilgning til stiftelseskapital, skulle behandles i en egen politisk sak. Denne saken følger opp dette vedtaket. Bakgrunnen for vedtaket var behovet for tydeligere lederroller og ansvarsforhold, en mer selvstendig rolle for frivilligheten og tilpasning til statlige krav om at frivilligheten skal ha innflytelse på innhold og drift av frivilligsentralen.

Sentralen har et bredt aktivitetstilbud, om lag 50 registrerte frivillige og en bemanning på rundt 1,4 årsverk. Aktivitetene gjennomføres både i sentralens egne lokaler og på andre arenaer i kommunen. Frivilligsentralen har de senere årene videreutviklet sitt aktivitetstilbud og styrket sitt arbeid innen inkludering, folkehelse og frivillig deltakelse. I 2026 mottok sentralen prosjektmidler fra Østfold fylkeskommune til nye tiltak.

Det har over tid vært dialog mellom kommunen og aktuelle interessenter om den videre organiseringen. Interesserte medstiftere er LO Sarpsborg og Rakkestad, Sarpsborg kultur- og musikkråd og Kulturhuset Gleng, sammen med Sarpsborg kommune.

Som del av det videre arbeidet er det gjennomført en due diligence-kartlegging. Kartleggingen viser at frivilligsentralen i dag mottar administrative støttefunksjoner gjennom kommunens ordinære organisasjon. Dette omfatter blant annet økonomi- og lønnstjenester,

IKT, forsikringer, internkontroll og andre støttefunksjoner. Ved etablering av en selvstendig stiftelse må disse funksjonene etableres på annen måte, enten gjennom egne løsninger eller ved kjøp av eksterne tjenester. Dette vil medføre økte administrative kostnader sammenlignet med dagens organisering.

Frivilligsentralen disponerer i dag 1,4 årsverk. Bemanningen består pr. i dag av midlertidig ansatte.

Økonomiske forhold

Overgangen til en selvstendig stiftelse vil medføre engangskostnader i etableringsfasen og nye administrative kostnader. Samtidig er intensjonen å videreføre dagens økonomiske ramme for Sarpsborg frivilligsentral som et årlig driftstilskudd til stiftelsen.

Stiftelseskapital

På bakgrunn av due diligence-kartleggingen anbefaler kommunedirektøren at det avsettes 100 000 kroner i stiftelseskapital. Beløpet finansieres fra tidligere avsatte fondsmidler og utbetales når stiftelsen er etablert i 2027.

Oppstartskostnader

Etableringen av Sarpsborg frivilligsentral som stiftelse medfører oppstartskostnader i 2027. Dette gjelder blant annet registrering av stiftelsen, etablering av regnskaps-, lønns- og bankløsninger, forsikringer, IKT-løsninger og nødvendig datautstyr, samt ekstern regnskapsføring og fakturabehandling. Det vil også påløpe enkelte praktiske kostnader knyttet til overføring av inventar og utstyr.

Oppstartskostnader 2027	Foreløpig anslag
Registrering av stiftelsen	3 883 kr
Regnskaps-, lønns- og bankløsninger	10 000–15 000 kr
Forsikringer og nødvendige avtaler	5 000–10 000 kr
IKT – e-post, telefoni, nettside og programvare	10 000–15 000 kr
Datautstyr – PC-er, skjermer, mini-PC og telefoner	62 000–79 000 kr
Overføring/flytting av inventar og utstyr	5 000–10 000 kr
Ekstern regnskapsføring og fakturabehandling i oppstartsåret	70 000–80 000 kr
Samlet anslag	inntil 200 000 kr

Kommunedirektøren anbefaler på denne bakgrunn at det legges til grunn at det vil påløpe om lag 200 000 kroner i oppstartskostnader i 2027. Endelig behov avklares gjennom det videre etableringsarbeidet. Kommunedirektøren fremmer forslag om bevilgning når en mer presis beregning foreligger. Det kan være behov for å foreslå en bevilgning fra formannskapetets tilleggsbevilgningsfond.

Administrative kostnader

Som selvstendig stiftelse vil Sarpsborg frivilligsentral få administrative kostnader som i dag i hovedsak ivaretas gjennom kommunens støttefunksjoner. Dette gjelder blant annet ekstern regnskapsføring og fakturabehandling, regnskaps- og lønssystemer, banktjenester, forsikringer, IKT, telefoni og øvrige nødvendige avtaler. De årlige administrative kostnadene er foreløpig anslått til om lag 100 000–125 000 kroner.

Sarpsborg Øst frivilligsentral har i dag samme økonomiske driftsramme som den kommunale frivilligsentralen og dekker tilsvarende administrative kostnader innenfor egen ramme.

Kommunedirektøren anbefaler derfor ikke en særskilt økning i driftstilskuddet for å dekke disse kostnadene. Det legges til grunn at Sarpsborg frivilligsentral etter overgangen til stiftelse og fra 2028 dekker de løpende administrative kostnadene innenfor det ordinære

driftstilskuddet, på samme måte som Sarpsborg Øst frivilligsentral.

Leieutgifter

Det er i dag avsatt 100 000 kroner per frivilligsentral til leieutgifter. Due diligence-kartleggingen viser at Sarpsborg frivilligsentral har behov for både kontorarealer, møte- og aktivitetsrom, verksted og lagerfunksjoner. Lokalene benyttes også av andre frivillige organisasjoner og grupper.

Kommunedirektøren anbefaler at bevilgningen til leieutgifter økes med 100 000 kroner, fra 100 000 til 200 000 kroner per frivilligsentral. Dette gjelder både Sarpsborg frivilligsentral og Sarpsborg Øst frivilligsentral og innebærer en samlet årlig økning på 200 000 kroner.

Driftstilskudd

Ved overgangen til stiftelse er intensjonen å videreføre dagens økonomiske ramme for Sarpsborg frivilligsentral som et årlig driftstilskudd til stiftelsen. Dagens ramme utgjør 991 000 kroner. Dette skal bidra til forutsigbarhet og kontinuitet i driften ved overgangen til ny organisasjonsform.

Sarpsborg Øst Frivilligsentral mottar et tilsvarende årlig driftstilskudd. Tilskuddsnivået er dermed likt for begge frivilligsentralene.

Vurdering

En selvstendig stiftelse vil gi frivilligheten et tydeligere ansvar for utvikling og drift av Sarpsborg frivilligsentral. Dette er i tråd med ønsket om at arbeidet skal skje på frivillighetens premisser, samtidig som kommunen fortsatt er en forutsigbar samarbeidspartner og bidragsyter.

En stiftelse er en selvstendig juridisk enhet som "eier seg selv" og reguleres av stiftelsesloven. Stiftelsen skal ha et styre med ansvar for virksomhet, økonomi og arbeidsgiveroppgaver. Organisasjonsformen gir tydeligere lederroller og ansvarsforhold enn dagens kommunale modell, og kan blant annet gi bedre muligheter til å søke eksterne tilskudd. Samtidig innebærer overgangen at stiftelsen selv får ansvar for blant annet økonomi, ansatte, avtaler, forsikringer, IKT-løsninger og internkontroll.

For at overgangen skal være forsvarlig, må stiftelsen ha forutsigbare økonomiske rammer, egnede lokaler og et aktivt styre. Den videre virksomhetsoverdragelsen må derfor gjennomføres med utgangspunkt i due diligence-dokumentet og de avklaringene som følger av dette. At nåværende bemanning er midlertidige ansatte vurderes å forenkle virksomhetsoverdragelsen.

Samarbeidsavtalen mellom Sarpsborg kommune og stiftelsen skal regulere rammene for det videre samarbeidet, herunder kommunalt tilskudd, lokaler, rapportering, dialog og overgangsordninger.

Utredningen som er gjort siden vedtaket i 2023 viser samlet sett at en organisatorisk fristilling av Sarpsborg frivilligsentral er gjennomførbar. Kommunedirektøren mener at dette forutsetter tilstrekkelige økonomiske og administrative rammer for å håndtere funksjoner som i dag leveres av kommunen.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Etableringen av Sarpsborg frivilligsentral som stiftelse innebærer 100 000 kroner i stiftelseskapital og om lag 200 000 kroner i oppstartskostnader i 2027. Det samlede engangsbehovet er dermed inntil 300 000 kroner.

Stiftelseskapitalen finansieres med tidligere avsatte fondsmidler. Kommunedirektøren vil komme tilbake med forslag til bevilgning til oppstartskostnader når mer presis beregning foreligger.

I tillegg foreslås årlig bevilgning til leieutgifter økt med 100 000 kroner per frivilligsentral, fra 100 000 til 200 000 kroner. Dette innebærer en samlet årlig budsjettøkning på 200 000 kroner for de to frivilligsentralene.

Dagens økonomiske ramme for Sarpsborg frivilligsentral videreføres som driftstilskudd til stiftelsen. De årlige administrative kostnadene, foreløpig anslått til 100 000–125 000 kroner, forutsettes dekket innenfor denne rammen. Det foreslås derfor ikke en særskilt kommunal bevilgning til administrative kostnader.

Når økningen i leietilskudd er gjennomført, vil det samlede årlige tilskuddet til de to frivilligsentralene utgjøre 2 182 000 kroner.

Miljø:

Ingen vesentlige konsekvenser.

Folkehelse:

Sarpsborg frivilligsentral er en viktig lavterskel møteplass som bidrar til deltakelse, mestring, sosial tilhørighet og fellesskap. Sentralen legger til rette for aktiviteter og frivillig innsats for personer i ulike aldre og livssituasjoner.

En selvstendig stiftelse kan styrke frivillighetens eierskap til sentralen og bidra til videre utvikling av tilbudene. Dette vurderes å ha en positiv betydning for folkehelsen, særlig gjennom forebygging av ensomhet og utenforskap og ved å skape arenaer for aktiv deltakelse.

Eldrerådet 2023 - 2027 har behandlet saken i møte 15.10.2026 sak 21/26

Møtebehandling i Eldrerådet 2023 - 2027 15.10.2026:

Følgende hadde ordet ved behandling av saken:

Karin Olave Brenden Korneliussen (Pensjonistforbundet), Øistein Darum (Senior Norge), Brith Elisabeth Olsen (Lande seniorklubb og Sarpsborg 60+), Gro Hansen (Landsforbundet for offentlige pensjonister)

Votering

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Uttalelse fra Eldrerådet 2023 - 2027

1. Sarpsborg frivilligsentral etableres som en stiftelse med oppstart tidligst mulig i 2027.
2. Stiftelsen opprettes med Sarpsborg kommune, LO i Sarpsborg og Rakkestad, Sarpsborg kultur- og musikkråd og Kulturhuset Gleng som stiftere.
3. Forslag til vedtekter og stiftelsesdokument for stiftelsen Sarpsborg frivilligsentral godkjennes slik de fremkommer av vedlegg 1 og 2.

4. Samarbeidsavtale mellom Sarpsborg kommune og Sarpsborg frivilligsentral vedtas i henhold til vedlegg 3.
5. Det avsettes 100 000 kroner i stiftelseskapital til etablering av ny frivillighetssentral. Midlene finansieres fra tidligere avsatte fondsmidler.
6. Det legges foreløpig til grunn oppstartskostnader på 200 000 kr i 2027. Kommunedirektøren fremmer forslag om bevilgning når mer nøyaktig beregning foreligger.
7. Dagens økonomiske ramme for driften av Sarpsborg frivilligsentral videreføres som driftstilskudd til stiftelsen. Løpende administrative kostnader til drift av sentralen skal dekkes innenfor denne rammen.
8. Bevilgningen til husleieutgifter økes fra 100 000 til 200 000 kroner for henholdsvis Sarpsborg frivilligsentral og Sarpsborg Øst frivilligsentral vurderes innarbeidet i budsjett og handlingsplan 2027-2030.

Behandlingen fra hovedutvalget vil bli tilgjengelig på våre nettsider så snart den er klar.

136/26 Tildeling fra klimafondet - sirkulært møbelprosjekt – henger og containere

Arkivsak-dok. 26/12438-4

Saksbehandler Maylinn Cecilie Dramstad

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Hovedutvalg for plan, miljø og teknikk 2023 - 2027	21.10.2026	47/26
2 Formannskapet 2023 - 2027	29.10.2026	136/26

Innstillingssak.

Kommunedirektørens innstilling:

1. Det bevilges 110 000 kr til anskaffelse av en tilhenger med profilering til Sarpsborg kommunes sirkulære møbelprosjekt.
2. Det bevilges 50 000 kr til anskaffelse av tre containere til Sarpsborg kommunes sirkulære møbelprosjekt.
3. Bevilgningene finansieres ved bruk av Sarpsborg kommunes fond for klimatiltak.

Vedlegg:

Retningslinjer for bruk av Sarpsborg kommunes klimafond - vedtatt 17-02-2022

Søknad klimafond - Henger

Søknad klimafond - containere

Sammendrag:

Virksomhet Livsmestring, arbeid og aktivitet har søkt om totalt 110 000 kr til innkjøp og profilering av en tilhenger, i tillegg til 50 000 kroner til innkjøp av tre containere til kildesorteringsformål. Tiltakene er nødvendig for å realisere klimaeffekten av Sarpsborg kommunes prosjekt for en sirkulær møbelstrategi. Tiltakene er vurdert til å oppfylle formålet og retningslinjene til klimafondet. Kommunedirektøren innstiller derfor på at det gis tilskudd som omsøkt.

Utredning:

Bakgrunn for søknad:

Kommuneledelsen vedtok 24.02.2026 å etablere prosjektet «sirkulær møbelstrategi» som et toårig utviklingsprosjekt med mål om å redusere kostnader, avfall og klimagassutslipp knyttet til kommunens møbelbruk, samtidig som prosjektet vil gi sosiale gevinster.

Prosjektet er organisert med kommuneområde teknisk som prosjekteier, kommuneområde samfunn som prosjektlederfunksjon og en tverrfaglig styringsgruppe med representanter fra flere kommuneområder. Prosjektet omfatter etablering av et gjenbrukslager, en digital gjenbruksportal og innføring av et «gjenbruk først»-prinsipp i innkjøpspraksisen. Det er kommunens virksomhet Livsmestring, arbeid og aktivitet ved kommuneområde helse og velferd som skal drifte gjenbrukslageret.

Prosjektet er fortsatt i oppstartsfasen. Det er etablert prosjektorganisering og planlegging av de ulike delene av prosjektet er igangsatt, men det er fortsatt ikke avklart en lokalisering for fremtidig gjenbrukslager.

Opplysninger om tiltakene:

Innkjøp av tilhenger

Virksomhet Livsmestring, arbeid og aktivitet mottar i økende grad henvendelser fra ulike virksomheter i kommunen om møbler som ikke lenger er i bruk, men som fortsatt har bruksverdi. For å sikre effektiv drift av det fremtidige gjenbrukslageret og muliggjøre transport av møbler mellom virksomheter, er det nødvendig å anskaffe en tilhenger som kan brukes av Livsmestring, arbeid og aktivitet i deres arbeid med mottak, henting, levering og ombruk av møbler. Det kjøres allerede møbler i dag, og med en økende grad av henvendelser kan de ved bruk av en tilhenger komme enda bedre i gang med henting og levering av møbler allerede nå før gjenbrukslageret er etablert. Livsmestring, arbeid og aktivitet har derfor søkt om 100 000 kr til anskaffelse av egnet tilhenger og 10 000 kr til profilering av hengeren, totalt 110 000 kr.

Tiltaket omfatter anskaffelse av en solid, låsbar og tilpasset tilhenger som skal brukes til:

- Henting av møbler fra virksomheter som melder inn overskuddsmøbler
- Levering av møbler til virksomheter som reserverer gjenbruksmøbler
- Sikring av effektiv logistikk og redusert kjøring

Hengeren vil bli driftet av Livsmestring, arbeid og aktivitet, som skal ha ansvar for det fremtidige gjenbrukslageret.

Tiltaket er en forutsetning for at kommunen skal kunne etablere en effektiv transportløsning og realisere klimaeffekten av den sirkulære møbelstrategien.

Innkjøp av containere

En del av arbeidsoppgavene deres vil være å gjennomføre enkle reparasjoner, oppgraderinger av ødelagte møbler og kildesortering av de møblene og delene som ikke kan gjenbrukes. For å sikre effektiv kildesortering, ønsker de å opprette en mindre miljøstasjon ved det fremtidige gjenbrukslageret.

Mange av møblene som hentes har fortsatt en gjenbruksverdi, men noe må også kastes. Det er per i dag ingen god ordning for kildesortering av disse møblene. For å komme i gang med prosjektet er det derfor behov for tre containere til å kildesortere fraksjonene metall, treverk og småelektrisk. Dette arbeidet kan påbegynnes selv om selve gjenbrukslageret enda ikke er på plass og vil være et positivt tiltak for å øke sorteringsandelen på avfall internt i kommunen. Det vil i tillegg være et svært meningsfullt arbeid for deltakerne. Livsmestring, arbeid og aktivitet har derfor søkt om 50 000 kroner til anskaffelse av tre containere til sortering av avfallet.

Containerne vil bli driftet av Livsmestring, arbeid og aktivitet, som vil ha ansvar for gjenbrukslageret og kildesortering av kasserte møbler.

Tiltaket er en forutsetning for at kommunen skal kunne øke sorteringsgraden på avfall internt og realisere klimaeffekten av den sirkulære møbelstrategien.

Om klimafondet:

Sarpsborg kommunes klimafond ble opprettet av bystyret i 2019 ved at det ved behandling av handlingsplan med økonomiplan for 2020-2023 med årsbudsjett 2020 ble satt av 2 millioner kroner merket «fond for klimatiltak».

Retningslinjer for bruk av klimafondet ble vedtatt av formannskapet 17.02.2022 (se vedlegg 1). Formålet med fondet er å initiere og stimulere til tiltak som oppfyller ett eller flere av følgende punkter:

1. Reduserer de direkte klimagassutslippene
2. Fører til reduksjon i energiforbruket eller til energiomlegging til fornybar energi
3. Bidrar til det grønne skiftet, herunder kompetanseheving og miljøledelse internt i kommunen

Fondet kan kun finansiere tiltak i regi av Sarpsborg kommune som organisasjon, og ved tildeling skal tiltaket vurderes ut fra følgende kriterier:

- a. klimanytte/energibesparelse per krone
- b. signaleffekt til resten av samfunnet og
- c. om tiltaket har positive effekter på andre av kommunens mål.

Tildeling gjøres ved at kommunedirektøren fremmer politisk sak om tildeling, og hovedutvalg for plan, miljø og teknikk innstiller til formannskapet, som fatter endelig vedtak om tildeling.

I tillegg til å finansiere søknader om støtte, skal klimafondet også dekke kostnadene forbundet med den årlige utdelingen av kommunens klimapris.

Gjeldende beløp på avsetningen til klimafond er per nå 2 millioner kroner. Dette er den andre søknaden om tildeling av midler fra fondet siden fondet ble opprettet.

Vurdering av tiltaket:

Økt gjenbruk av eksisterende møbler og en mer sirkulær tankegang er et viktig virkemiddel for å redusere energibruk, forurensning og utslipp av klimagasser. I mange tilfeller er det også økonomisk lønnsomt å gjenbruke heller enn å kjøpe nytt da man både sparer innkjøpskostnaden og kostnaden for riktig avhending av avfallet.

I kommunedelplan for klima og energi (2021-2030) er det spesielt to mål i kapitlet forbruk og avfall som er relevante i denne sammenheng:

- Innen 2030 skal Sarpsborg kommune vesentlig ha redusert klimafotavtrykket fra innkjøp av varer og tjenester, sammenlignet med 2016.
- Sarpsborg kommune som organisasjon skal innarbeide sirkulærøkonomi i sin drift.
- Forbruk i Sarpsborg skal reduseres samtidig som graden av ombruk og materialgjenvinning økes. Minst 55 % av husholdningsavfallet, samt husholdningslignende avfall, skal materialgjenvinnes innen 2025, minst 60 % innen 2030.

De omsøkte tiltakene er i tråd med klimafondets formål da dette er to tiltak som reduserer de direkte klimagassutslippene.

Tiltakene bidrar med både direkte og indirekte klimanytte. Dette gjennom vesentlig reduksjon i klimagassutslipp fra nyproduksjon av møbler, da møbelproduksjon er svært material- og energikrevende. I tillegg vil økt gjenbruk av møbler gi en reduksjon i avfallsmengde, som igjen gir reduserte utslipp. Ved å legge til rette for god kildesortering, økes andelen sortert avfall og ressursene kan resirkuleres til nye produkter. Dette er viktig for å utnytte eksisterende ressurser best mulig, redusere behovet for utvinning av nye råvarer og

begrense mengden usortert avfall som forbrennes og deponeres. Punkt a. i retningslinjen er ivaretatt.

Et sirkulært møbelprosjekt viser at kommunen tar sirkulærøkonomi på alvor i egen drift, og synliggjør konkrete, praktiske tiltak som ansatte og innbyggere kan se. Dette gir prosjektet en høy signaleffekt. Kommunedirektøren anser derfor punkt b. i retningslinjen som ivaretatt.

Tiltaket gir en meningsfull arbeidsoppgave for deltakere i Livsmestring arbeid og aktivitet, hvilket er viktig for den sosiale bærekraften. Det oppfyller dermed også punkt c. i retningslinjen.

Utmåling av støtte:

På avsetningen til klimafondet står det per nå 2 millioner kroner. Innvilgning av begge de omsøkte summene i søknadene vil føre til at det står igjen 1,84 millioner kroner i fondet. I klimafondets retningslinjer er det ikke noen begrensning på maksimal støttesum for ett enkelt tiltak.

Med bakgrunn i dette vurderer kommunedirektøren at det er rom for å bevilge 110 000 kroner i støtte til innkjøp og profilering av henger, samt 50 000 kr til innkjøp av containere fra Sarpsborg kommunes klimafond til tiltakene.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Klimafondet er opprettet for å stimulere til prosjekter med god klimanytte. Beløpet vil trekkes fra dette fondet. Gjenbruk av møbler internt og økt grad av kildesortering vil også kunne gi positive økonomiske ringvirkninger ved reduserte avfallsmengder og nyinnkjøp av møbler.

Miljø:

Økt ombruk og gjenbruk bidrar til redusert energi- og ressursbruk, og dermed reduserte klimagassutslipp i forbindelse med produksjon av nye møbler. Tiltakene støtter også opp under målsetninger i kommunedelplan for klima og energi.

Folkehelse:

Tiltaket er viktig for å realisere et prosjekt som vil gi en god arena for arbeidstrening, inkludering og mestring for en viktig gruppe i Sarpsborgsamfunnet. Meningsfullt arbeid bidrar til god folkehelse. Dette er også i tråd med prinsippene om sosial bærekraft.

Behandlingen fra hovedutvalget vil bli tilgjengelig på våre nettsider så snart den er klar.

137/26 Status for gjennomførte, igangsatte og planlagte gang- og sykkelveiprosjekter i regi av Bypakke Nedre Glomma

Arkivsak-dok. 26/18260-1

Saksbehandler Terje Gjeltten Bakken

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet 2023 - 2027	29.10.2026	137/26

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Kari Marie Lindqvist

Kommunedirektørens innstilling:

1. Sarpsborg kommune går inn for at plan for Hovedsykkelveier i Sarpsborg og Fredrikstad revideres i samarbeid med Fredrikstad kommune, Østfold fylkeskommune og Statens vegvesen.
2. Sarpsborg kommune forankrer dette arbeidet i Bypakke Nedre Glomma.
3. Vurdering av gang- og sykkelvei mellom Skarpnord og Opsundbrua inngår i revidering av hovedsykkelplanen, jf. sak 21/25.

Vedlegg:

1. Skjema, status for gjennomføring av tiltak i hovedsykkelplanen i Sarpsborg
2. Kart, status for gjennomføring av hovedsykkelnettet i Sarpsborg

Sammendrag:

Denne saken beskriver status for gjennomførte, igangsatte og planlagte gang- og sykkelveiprosjekter i Sarpsborg kommune, og tar utgangspunkt i tiltakene definert i planen *Hovedsykkelveier i Sarpsborg og Fredrikstad* (2017).

Per oktober 2026 er til sammen ti av de 61 tiltakene i Sarpsborg definert som strekninger og punktutbedringer i handlingsdelen til hovedsykkelplanen ferdig. 15 tiltak er under arbeid, 14 tiltak er delvis ferdig/under arbeid, og 22 tiltak er ikke påbegynt.

Kommunedirektøren anbefaler at plan for *Hovedsykkelveier i Sarpsborg og Fredrikstad* revideres, og at revideringen gjennomføres i samarbeid med Fredrikstad kommune, Østfold fylkeskommune og Statens vegvesen.

Kommunedirektøren har i denne saken ikke vurdert endringer i hvilke prosjekter som planlegges gjennomført, standard på strekninger og vurdering av muligheter for å redusere kostnader, og anbefaler at dette gjøres i forbindelse med en revidering av hovedsykkelplanen. Plan for hovedsykkelveier ble vedtatt i 2017, og kommunedirektøren vurderer at en revisjon vil kunne gi et oppdatert og helhetlig grunnlag for videre utvikling av sykkelnettet og tilhørende investeringsbehov. Dette vil kunne gi et oppdatert grunnlag for videre arbeid med å styrke tilrettelegging for sykkel, og bidra til måloppnåelse i byvekstavtalen.

Kommunedirektøren anbefaler at vurdering av gang- og sykkelvei mellom Skarpnord og Opsundbrua inngår i revidering av hovedsykkelplanen.

Utredning:

Kommunedirektøren viser til bystyrets vedtak 11.12.2025, i sak 104/25:

Det legges fram en egen sak som beskriver status for gjennomførte, igangsatte og planlagte gang- og sykkelveiprosjekter i regi av Bypakke Nedre Glomma, herunder kostnader. Saken skal vurdere om det bør gjøres endringer i hvilke prosjekter som planlegges gjennomført. Det ses også på muligheter for å forenkle standarden og redusere kostnadene. Som del av dette vurderes det om planen «Hovedsykkelveier i Sarpsborg og Fredrikstad» bør revideres.

Plan for Hovedsykkelveier i Sarpsborg og Fredrikstad, heretter kalt hovedsykkelplanen, ble vedtatt i juni 2017. Planen skal ligge til grunn for prioritering av sykkeltiltak i Bypakke Nedre Glomma fase 2. Planen brukes også i kommunens arbeid med areal- og transportplanlegging. Kommunedirektøren har på bakgrunn av dette gjort en status på handlingsdelen slik den er definert i hovedsykkelplanen, herunder hva som er gjennomført, igangsatt og planlagt. Saken gir ikke en oversikt over hvilke tiltak som vil inngå i en fremtidig revidering av hovedsykkelplanen.

Hovedsykkelplanen er et overordnet dokument, som viser intensjoner om hvor det bør være hovedsykkelruter og hvilken standard som er ønskelig. Hovedsykkelplanen består av en strategidel som viser ambisjonene for satsing på sykkel, og en handlingsdel som konkretiserer tiltaksbehovet, ansvarsfordeling og prioriteringen mellom de definerte rutene.

Planen er felles for Sarpsborg og Fredrikstad kommuner, og definerer til sammen 27 hovedsykkelruter. Fem av rutene strekker seg over begge kommunene, og 14 ruter er kun i Sarpsborg. Totalt omfattes Sarpsborg kommune av 19 hovedsykkelruter.

I Hovedsykkelplanen er det definert et behov for tiltak på totalt 61 strekninger og punkter på sykkelruter i Sarpsborg, i en prioritert tiltaksliste, fordelt på tre prioriteringsnivå.

Status for gjennomføring av tiltakene per oktober 2026

Definisjoner av status:

Tiltak med status *under arbeid* er tiltak som enten er under detaljregulering, inngår i en vedtatt detaljreguleringsplan, er under byggeplanlegging eller er under gjennomføring. Hvilke tiltak dette gjelder fremgår av vedlegg 1 (Skjema, status for gjennomføring av tiltak i hovedsykkelplanen i Sarpsborg).

Tiltak med status *delvis ferdig/under arbeid* er tiltak hvor deler av definert tiltak er ferdig eller under arbeid, mens øvrige deler av tiltaket gjenstår. Det foreligger per i dag ikke finansiering eller planer for gjennomføring for de deler av tiltaket som gjenstår.

Tiltak med status *ikke påbegynt* er hvor det verken er gjennomført tiltak, pågår planlegging eller foreligger planer for gjennomføring.

På prioritetsnivå 1 er det totalt ni tiltak. Dette er tiltak som hadde finansiering da sykkelplanen ble vedtatt, og som skulle gjennomføres først. Sju av disse tiltakene er ferdig, og to tiltak er under arbeid.

På prioritetsnivå 2 er det totalt 22 tiltak. Disse tiltakene var prioritert for gjennomføring, men hadde ikke finansiering. Her er ett tiltak ferdig, åtte er under arbeid, sju er delvis ferdig/under arbeid, og seks tiltak er ikke påbegynt.

På prioritetsnivå 3 er det totalt 30 tiltak. Disse tiltakene hadde lavere prioritet, ikke finansiering, og skulle gjennomføres senere. På nivå 3 er to tiltak ferdig, fem er under arbeid, sju delvis ferdig/under arbeid, og 16 av tiltakene er ikke påbegynt.

Oppsummert er ti av tiltakene definert i handlingsdelen ferdig, 15 tiltak er under arbeid, 14 tiltak er delvis ferdig/under arbeid, og 22 tiltak er ikke påbegynt.

Prioritetsnivå	Sum tiltak	Ferdig	Under arbeid	Delvis ferdig/under arbeid	Ikke påbegynt
01	9	7	2	0	0
02	22	1	8	7	6
03	30	2	5	7	16
SUM	61	10	15	14	22

Kart

Som en del av denne saken er det utarbeidet et kart som viser status for gjennomføring av hovedsykkelrutene i Sarpsborg, jf. vedlegg 2. Kartet viser status for gjennomføring opp mot de behovene som er definert i sykkelplanen, med utbyggingsstatusene *ferdig*, *under arbeid* og *ikke påbegynt*. Hovedsykkelplanen omfatter også strekninger i hovedsykkelnettet der det ved utarbeidelse av planen ble vurdert at det ikke var behov for tiltak. Dette er strekninger hvor eksisterende standard ble vurdert som tilfredsstillende. Dette kunne være strekninger som for eksempel allerede var tilrettelagt med gang- og sykkelvei eller der boliggate med blandet trafikk ble vurdert som tilfredsstillende løsning for syklende. Strekninger uten identifisert tiltaksbehov er derfor vist med status *ferdig* i vedlagte kart, på samme måte som strekninger hvor nødvendige tiltak er gjennomført.

I tillegg omhandler handlingsdelen følgende andre tiltak:

- Utarbeide og gjennomføre en helhetlig skiltplan for Sarpsborg og Fredrikstad.
 - Dette arbeidet er gjennomført.
- Utarbeide en handlingsplan for realisering av sykkelparkering ved viktige målpunkter.
 - Arbeidet med å kartlegge, planlegge og etablere sykkelparkering pågår.
- Utarbeide en handlingsplan for drift og vedlikehold.
 - Dette arbeidet er ikke gjennomført.
- Kampanjer og holdningsskapende arbeid.
 - Dette er et kontinuerlig pågående arbeid, og hovedvekten av arbeidet gjøres i regi av Bypakke Nedre Glomma. I tillegg er det prioritert midler til Sarpsborg kommune til dette i Byvekstavtalen.

Finansiering

Gjennomføring av hovedsykkelplanen har pågått siden 2017. Investeringsoversikten i kommunens handlingsprogram for 2026–2029 er ikke sammenfallende med oversikten over tiltak i hovedsykkelplanen. Investeringsoversikten omfatter både tiltak fra hovedsykkelplanen og tiltak innen trafiksikkerhet, blant annet skoleveitiltak. I disse prioriteringene ser kommunedirektøren også til hvilke vann- og avløpsprosjekter og eventuelt andre pågående kommunale prosjekter som skal gjennomføres. Hvilke tiltak som prioriteres for gjennomføring, og når de kan gjennomføres, må derfor ses i sammenheng med fremdriften i andre prosjekter og tilgjengelig finansiering.

Bypakke Nedre Glomma, fase 2

Stortingsprop. 41 S (2022–2023) forutsetter at Sarpsborg kommune sammen med Fredrikstad kommune skal bidra med en lokal egenandel i Bypakke Nedre Glomma fase 2. Den kommunale egenandelen skal være minimum 15 prosent av de samlede prosjektkostnadene i kommunale og fylkeskommunale prosjekter. Prosjektporteføljen i stortingsproposisjonen legger til grunn 532 millioner 2022-kroner til programområdetiltak på kommunal og fylkeskommunal vei. For den prosjektporteføljen og kostnadene som ligger til grunn i Handlingsprogram Byvekstavtale Nedre Glomma 2026–2029, jf. sak 104/25, utgjør dette om lag 25 millioner kroner eks mva. per år. Sarpsborg kommunes egenandel går til mindre infrastrukturiltak for kollektiv, sykkel og gange. Dette er tiltak som bygger opp under nullvisjonen og nullvekstmålet.

Byvekstavtale

I byvekstavtalen er det i tillegg prioritert statlig tilskudd for infrastrukturiltak for kollektiv, sykkel og gange på 418 millioner (2024-kr) for 10-årsperioden. For Sarpsborg innebærer dette ca. 10 millioner kroner i 2026 til tiltak innenfor området «vedlikehold, TS (trafikksikkerhet), kollektiv og sykkeltiltak Sarpsborg».

Utbyggingsavtaler

Hovedsykkelplanen legges også til grunn i private reguleringsplaner og kan danne grunnlag for utbyggingsavtaler. Utbyggingsavtaler kan dermed også være en medfinansieringskilde for gjennomføring av planen.

Kommunedirektørens vurdering

Statusgjennomgangen av hovedsykkelplanen viser at mange tiltak i prioritetsnivå 1 og 2 er ferdige eller under gjennomføring. Flere av tiltakene med status *under arbeid* inngår i de store prosjektene i Bypakke Nedre Glomma. Kommunedirektøren legger til grunn at disse tiltakene blir gjennomført. Gjennomgangen viser også at det fortsatt gjenstår flere tiltak som ikke er ferdige. Kommunedirektøren viser til at det jobbes kontinuerlig med å øke gjennomføringskapasitet og å utnytte tilgjengelige midler best mulig, slik at flere tiltak kan realiseres.

Hovedsykkelplanen inneholder også tiltak med ulike forutsetninger for gjennomføring. For enkelte av tiltakene som ikke er påbegynt vurderer kommunedirektøren at det er behov for nye vurderinger av blant annet trasévalg, arealbeslag, kostnader og standard. Dette gjelder blant annet strekninger hvor gjennomføring forutsetter større omdisponering av dyrket mark eller større investeringer i ny infrastruktur. For noen av strekningene i planen bør det også vurderes om behovet kan ivaretas med en enklere standard enn den som opprinnelig ble lagt til grunn.

Kommunedirektøren har ikke vurdert kostnader eller standard på de tiltakene i hovedsykkelplanen som ikke er påbegynt. En oppdatert vurdering av kostnadene for gjenstående tiltak i sykkelplanen vil kreve nærmere avklaringer av standard, omfang og trasévalg. Kommunedirektøren vurderer at dette er et omfattende arbeid som ikke bør gjøres i denne saken, men i stedet i en helhetlig vurdering.

Da hovedsykkelplanen er nærmere 10 år, samtidig som det er flere tiltak som ikke er påbegynt, vurderer kommunedirektøren at det er riktig å revidere hovedsykkelplanen. I koordineringsgruppens møte 5. mars 2025 løftet Fredrikstad kommune behov for å starte arbeid med revidering av hovedsykkelplanen. Det er i etterkant av dette gjennomført noen arbeidsmøter med partene. Kommunedirektøren mener likevel det kan være riktig å behandle revisjon av hovedsykkelplanen på nytt i Bypakke for å systematisere og forankre arbeidet.

Vurderinger av kostnader, prioriteringer og eventuelle endringer i standard bør inngå som en del av en revidering av hovedsykkelp planen. En revisjon vil kunne gi et oppdatert og helhetlig grunnlag for videre utvikling av sykkelnettet og tilhørende investeringsbehov. Dette vil også kunne gi et oppdatert grunnlag for videre arbeid med å styrke tilrettelegging for sykkel, og bidra til måloppnåelse i byvekst avtalen. I tillegg er det i byvekst avtalen signert 9. oktober 2024, gitt føringer om at tiltak som gjennomføres skal ha en nøktern standard. Det er gitt føringer om å «ta vare på det vi har, utbedre og utnytte kapasitet både i eksisterende infrastruktur og transporttilbud der vi kan, og bygge nytt der vi må». Dette er føringer som ikke lå til grunn da hovedsykkelp planen ble vedtatt i 2017, og som blir en viktig del av arbeidet med revidering av hovedsykkelp planen.

Kommunedirektøren anbefaler at hovedsykkelp planen revideres i samarbeid med Fredrikstad kommune, Østfold fylkeskommune og Statens vegvesen. Kommunedirektøren anbefaler videre at dette arbeidet forankres i Bypakke Nedre Glomma.

Kommunedirektøren viser også til bystyrets vedtak 10.04.2025, i sak 21/25. Vedtaket ber om at kommunedirektøren i arbeidet med programområdetiltak i Bypakke Nedre Glomma vurderer gang- og sykkelvei mellom Skarpnord og Opsundbrua.

Kommunedirektøren anbefaler at denne vurderingen ses i sammenheng med en helhetlig gjennomgang av hovedsykkelnettet og de prioriteringene som legges til grunn for videre utvikling av sykkelinfrastrukturen. Kommunedirektøren anbefaler derfor at vurdering av gang- og sykkelvei mellom Skarpnord og Opsundbrua inngår i revidering av hovedsykkelp planen.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Denne saken har ingen direkte økonomiske konsekvenser for Sarpsborg kommune. Oppdaterte kostnadsvurderinger må inngå i en eventuell revidering av hovedsykkelp planen, hvor traséer, standard, prioriteringer og gjennomføringsstrategi vurderes samlet.

Miljø:

Hovedsykkelp planen har som formål å legge til rette for økt bruk av sykkel som transportmiddel gjennom utvikling av et sammenhengende og trafiksikkert hovedsykkelnett. Gjennomføring av tiltakene i planen kan bidra til at flere reiser foretas med sykkel fremfor bil, særlig på kortere reiser. Dersom en større andel av reisene foretas med sykkel, vil dette kunne bidra til redusert biltrafikk, lavere utslipp fra transportsektoren, mindre lokal luftforurensning og redusert støy fra veitrafikken. Gjennomføring av hovedsykkelp planen er derfor et viktig virkemiddel for å understøtte målsettingene i byvekst avtalen og nullvekstmålet, hvor veksten i persontransport skal tas med gange, sykkel og kollektivtransport.

Folkehelse:

Utbygging av et sammenhengende og trafiksikkert hovedsykkelnett er positivt for folkehelsen, og kan også bidra til å redusere risikoen for trafikkulykker. Tiltakene understøtter dermed nullvisjonen, som legger til grunn at ingen skal bli drept eller hardt skadd i trafikken.

138/26 Fastsette planprogram - Hensynssone for grunneierfinansiert infrastruktur - Endring av sentrumsplanen

Arkivsak-dok. 26/10646-16

Saksbehandler Tonje Lervik

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet 2023 - 2027	29.10.2026	138/26

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Petter Sandtangen

Kommunedirektørens innstilling:

Planprogram for revidering av kommunedelplan for Sarpsborg sentrum 2019-2031, om innføring av hensynssone for grunneierfinansiert infrastruktur, fastsettes, jf. plan- og bygningsloven § 11-13 annet ledd.

Vedlegg:

Planprogram - hensynssone for grunneierfinansiert infrastruktur
Sammendrag av innkomne merknader

Sammendrag:

Saken gjelder fastsettelse av planprogram for revidering av sentrumsplanen, som kun knytter seg til innføring av hensynssone for grunneierfinansiering av infrastruktur, jf. pbl. kap. 12 A.

En slik hensynssone skal sikre en infrastruktur som tåler utbyggingen gjeldende sentrumsplan åpner for, og samtidig sørge for at de som øker presset på infrastrukturen bidrar til å finansiere denne. Kostnadsbidraget vil bli forutsigbart for utbyggere og grunneiere innenfor hensynssonen. Planprogrammet har til hensikt å fastsette rammene for denne revideringen av sentrumsplanen.

Det er varslet oppstart av endring av sentrumsplanen, og utkast til planprogram har vært på høring. De fleste innspillene til høringen av planprogrammet er fulgt opp og innarbeidet i planprogrammet.

Merknader som kommunedirektøren anbefaler å ikke utrede videre, er å utsette innføring av hensynssone til bygge- og anleggsmarkedet er bedre, lage en overgangsordning for prosjekter som har kommet langt i planleggingen, ha en opptrapping av kostnadsbidraget til markedet er bedre og å redusere kostnadsbidraget for visse typer tiltak.

Kommunedirektøren anbefaler å vedta forslag til planprogram slik det foreligger.

Utredning:

Bakgrunn

Kommunedirektøren har utarbeidet forslag til planprogram for revidering av kommunedelplan for Sarpsborg sentrum 2019-2031 (sentrumsplanen). Hensikten med revideringen er

begrenset til å innta hensynssone om grunneierfinansiert infrastruktur, jf. plan- og bygningsloven (pbl.) kapittel 12-A.

Om planprogram

Planprogrammet fastsetter rammene for gjennomføringen av planarbeidet. Planprogrammet redegjør for formålet med planarbeidet, planprosesser med frister og deltakere, opplegget for medvirkning, spesielt for grupper som antas å bli berørt, hvilke alternativer som vil bli vurdert og behovet for utredninger, jf. pbl. § 4-1 annet ledd.

Varslet planområde

Det er ved oppstart varslet innføring av hensynssonen for hele sentrumsplanområdet. Det er en del av videre prosess å vurdere hvor endelig avgrensning av hensynssonen vil gå. Hensynssonen kan vedtas for hele sentrum, for en del, eller for flere deler.

Beskrivelse av planprogrammet

Formålet med planarbeidet:

Formålet med planarbeidet er å følge opp formannskapetets vedtak av 26.03.2026 om å innta hensynssone om grunneierfinansiert infrastruktur, jf. pbl. kap. 12 A, i sentrumsplanen. Videre er hensikten å sikre en infrastruktur som tåler utbyggingen gjeldende sentrumsplan åpner for, og samtidig sørge for at de som øker presset på infrastrukturen bidrar til å finansiere denne. I tillegg vil kostnadsbidraget bli forutsigbart for utbyggere, og det sørger for at alle som bygger ut må bidra.

Avgrensning av endringen:

Sentrumsplanendringen begrenser seg til å omfatte innføring av nevnte hensynssone. Innspill til andre endringer i sentrumsplanen vil ikke følges opp i dette planarbeidet.

Rammer for endringen:

- Nasjonale føringer, herunder nasjonale forventninger til kommunal planlegging 2023-2027, statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet, Statsforvalterens forventninger til kommunene og føringer til kommunal arealplanlegging.
- Regionale føringer, herunder byveksttalen og Fylkesplan for Østfold «Østfold mot 2050».
- Lokale føringer, herunder sentrumsplanen, samfunnsplanen, kommunedelplan for folkehelse, kommunedelplan for klima og energi, kommunedelplan for vei, vann og avløp, hovedsykkelveier i Sarpsborg og Fredrikstad, veinormen for Sarpsborg, avfallsplanen, veileder for offentlig sykkelparkering.
- I tillegg rammer som følger av pbl. kap. 12 A, samt at kostnadsbidragets størrelse ikke skal begrense utviklingen i kommunen.

Om hensynssone for grunneierfinansiert infrastruktur

Hensynssonen etter pbl. kap. 12 A fungerer ved at kommunen fastsetter en hensynssone i plankartet i sentrumsplanen, og angir bestemmelser til hensynssonen om hva som er nødvendig infrastruktur for å bygge ut området i tråd med sentrumsplanen. Deretter gjøres en beregning av kostnadene for infrastrukturen, og utbyggingspotensiale innenfor hensynssonen beregnes. Kostnadene for infrastrukturen fordeles på den beregnede fremtidige utbyggingen. Kostnadsbidraget vil angis som et beløp per kvm bruksareal (BRA).

Når grunneier eller utbygger ønsker å bygge et søknadspliktig tiltak innenfor hensynssonen, må de betale kostnadsbidraget per kvm bruksareal (BRA) før de får igangsettingstillatelse i sin byggesøknad. Dersom tiltaket ikke er søknadspliktig, er det ikke behov for igangsettingstillatelse, og de skal ikke betale et kostnadsbidrag. Utbyggere kan i stedet for betaling yte bidraget som en realytelse, ved å selv opparbeide infrastruktur.

Hensynssonen varer i utgangspunktet i 30 år, og kommunen forplikter seg til å opparbeide tiltakene innen tre år etter dette. Tiltakene forutsettes dekket inn av bidragene, samt med kommunale bidrag.

Tiltak som inngår i infrastrukturbegrepet, er blant annet teknisk infrastruktur (som vann-, avløp- og overvannsanlegg), samferdselstiltak (som veg, kollektivholdeplass, parkeringsplasser, turveger, gang- og sykkelveier, belysning og skilting), blå-/grønn infrastruktur (som åpning av bekk og etablering av dammer og vannveier), grønn infrastruktur (som friområder, torg og møteplasser, parker og trær). Det kan også være lekeplasser som en del av torg og parker, miljø- og kulturtiltak som støyskjerm og kunst i byrom, forsamlingslokaler, idrettsanlegg og lignende.

Det kan blant annet gis bestemmelser om:

- Ny/utvidet/endret infrastruktur som er nødvendig for utbyggingen innenfor hensynssonen.
- Kvalitetskrav, standard, rekkefølge for når infrastrukturen skal være etablert og forbud/påbud mot bestemte løsninger.
- Tiltak det ikke skal betales kostnadsbidrag for.
- Om sonen skal vare kortere enn 30 år.
- Justering av kostnadsbidraget etter byggekostnadsindeksen frem til betaling skjer.
- At betaling ikke skal regnes som oppfyllelse av rekkefølgekrav.
- Fylkeskommunale eller statlige tiltak, hvis de samtykker.

Det kan *ikke* gis bestemmelser om sosial infrastruktur, som barnehage, skole og sykehjem, med mindre departementet samtykker.

De samlede kostnadsbidragene som grunneierne og utbyggerne skal betale til finansieringen av infrastrukturen, skal ikke være urimelig tyngende i forhold til den forventede bruken og nytten av infrastrukturen. Ved vurderingen skal det tas hensyn til bidragene fra kommunen, fylkeskommunen eller statlig myndighet.

Kostnadsberegningen til hensynssonen må være gjort innen tre år etter at hensynssonen er vedtatt. Kommunen må senest hvert femte år oppdatere beregningsgrunnlaget for de samlede estimerte kostnadene.

Vedtak av hensynssone i en kommuneplan kan ikke påklages. Det vil si at det ikke kan klages på hvilke eiendommer som skal være med i hensynssonen eller hvilke tiltak som kommunen anser som nødvendig infrastruktur. Beregning av kostnadsbidragets størrelse kan imidlertid påklages.

Vurderinger av utredningsbehov

Følgende bør utredes:

- Hvilke tiltak som er nødvendig for utbyggingen, inkludert standard og kvalitet.
- Avveining av hvilke tiltak som eventuelt bør prioriteres, og kostnadsandelen kommunen skal bidra med.
- Forholdet til vedtatte planer og utbyggingsavtaler.
- Økonomiske konsekvenser av hensynssonen, for både kommunen og grunneiere/utbyggere.
- Om visse tiltak skal unntas.
- Geografisk avgrensning av hensynssonen.

Alternativvurderinger

Hovedalternativet går ut på å vedta hensynssonen. Det må vurderes i planprosessen om hensynssonen skal dekke hele eller deler av sentrumsplanområdet, eller om det skal være flere hensynssoner.

Nullalternativet vil si å ikke vedta hensynssonen, og videreføre dagens situasjon. Da kan andre virkemidler, som utbyggingsavtale og refusjon, brukes for å fordele kostnader mellom grunneiere. Hensynssone, utbyggingsavtale og refusjon er tre alternative virkemidler som ikke kan ikke kombineres for samme utbygger.

Planprosess

Formannskapet vedtok den 26.03.2026 at det skal settes i gang en endring av sentrumsplanen for å innta hensynssone for grunneierfinansiert infrastruktur. Videre ble det vedtatt den 04.06.2026 å varsle oppstart av denne endringen, samt å legge ut forslag til planprogram for endringen på høring og offentlig ettersyn. Høringsperioden for oppstartsvarselet og planprogrammet var 25.06 – 10.09.2026.

Sarpsborg kommune deltok på møte hos Sarpsborg Næringsforenings eiendomsavdeling den 26.08.2026, og orienterte om oppstart av sentrumsplanendringen.

Varsel om oppstart og høring av planprogram – innkomne merknader, vurderinger og endringer i planprogrammet

I høringsperioden har det kommet inn merknader til planprogrammet og varsel om oppstart fra fem instanser. Sammendrag av innspillene følger vedlagt.

Merknader som er imøtekommet helt eller delvis:

- Bane NOR SF (jernbanemyndighet) sitt innspill om at jernbanetiltak skal unntas fra finansieringsordningen, foreslås fulgt opp ved at det legges til en presisering i planprogrammets punkt 8 at dette skal vurderes i det videre planarbeidet.
- Østfold fylkeskommune sitt innspill om at det må tydeliggjøres i planarbeidet om fylkeskommunale tiltak skal omfattes. Det foreslås en endring i planprogrammet punkt 6.1, om at kommunen skal gå i dialog med fylket eller staten før det foreligger et planforslag, dersom det er aktuelt å inkludere slike tiltak.
- Statens vegvesen sine innspill om at det må
 - redegjøres for hvordan samferdselstiltak er knyttet til fremtidig utbygging og hvordan tiltakene bidrar til oppnåelse av nullvekstmålet og økt bruk av gange, sykkel og kollektivtransport. Dette foreslås presisert under planprogrammets punkt 8.
 - framgå tydeligere hvilke kriterier som skal legges til grunn for avgrensningen av hensynssonen. Kommunedirektøren foreslår presisering om dette under punkt 7.1 i planprogrammet.
 - avklares med berørte myndigheter i det videre planarbeidet dersom statlige eller fylkeskommunale tiltak vurderes inkludert i hensynssonen. Se svar til Østfold fylkeskommune ovenfor.
- Statsforvalterens innspill om å:
 - inkludere UFF-rammeverket som en interesse å vurdere planen opp mot. Dette er et metodeverktøy for langsiktig omstilling og utslippskutt, som går ut på at man skal *unngå* aktiviteter som gir utslipp, *flytte* aktiviteter gjennom å endre måten de blir gjennomført på, og/eller *forbedre* aktiviteter. Dette foreslås inntatt som en nasjonal føring under planprogrammets punkt 3.1.
 - vurdere planarbeidet opp mot statlige planretningslinjer for klima og energi (2024) og mot rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen (1995). Dette foreslås lagt til som nasjonale føringer under planprogrammets punkt 3.1.
- Fredriksborg Eiendoms innspill om at det skal vurderes hvorvidt mindre tiltak, ombygginger, verneverdig bebyggelse og transformasjonsprosjekter skal unntas fra betalingsforpliktelse. Kommunedirektøren foreslår presisert under punkt 8 at dette skal vurderes i det videre planarbeidet.

Merknader som ikke er imøtekommet:

Merknad	Kommunedirektørens vurdering
Fredriksborg Eiendom sitt innspill om å avvente innføring av hensynssonen til markedet er i bedre balanse, eventuelt kombinert med en definert evalueringsdato.	Kommunedirektøren anbefaler å fortsette planarbeidet med den hensikt å innføre hensynssonen uten utsettelse. Det må forventes svingninger i markedet gjennom hensynssonens levetid på 30 år. Videre bidrar utbyggere til finansiering av infrastrukturen også i eksisterende situasjon, men hensynssonen vil sikre likebehandling og forutsigbarhet i større grad. Som det følger av planprogrammets punkt 3, må det tas hensyn til hvilken sum som er rimelig og overkommelig for både privatpersoner og andre utbyggere. I tillegg følger det av pbl. § 12 A-5 fjerde ledd at de samlede kostnadsbidragene som grunneierne og utbyggerne skal betale til finansieringen av infrastrukturen, ikke skal være urimelig tyngende i forhold til den forventede bruken og nytten av infrastrukturen. Dette blir en viktig vurdering i det videre planarbeidet.
Fredriksborg Eiendoms innspill om å vurdere om en gradvis opptrapping av kostnadsbidraget er mer hensiktsmessig enn full sats fra første dag.	Kommunedirektøren vurderer at pbl. kap. 12 A ikke åpner for en opptrapping av kostnadsbidraget sats, og at det ikke er anledning til å vedta dette. Det er imidlertid anledning til å endre hensynssonen og dermed også kostnadsbidragets størrelse i løpet av dens varighet, jf. § 12 A-10. Kommunedirektøren legger til grunn at momentene nevnt i avsnittet ovenfor skal ligge til grunn for vurderingen av kostnadsstørrelsen til ethvert vedtak, eventuelt også ved endring av hensynssonen.
Fredriksborg Eiendoms innspill om at 0-alternativet bør legges til grunn inntil videre, med en ny vurdering når markedssituasjonen er endret.	Se kommunedirektørens vurdering til første innspill i tabellen.
Fredriksborg Eiendoms innspill om at det vurderes en praktisk overgangsordning for prosjekter som er kommet langt i regulerings- eller søknadsprosess uten enda å ha mottatt rammetillatelse når hensynssonen vedtas.	Kommunedirektøren kan ikke se at det er hjemmel for å vedta en overgangsordning for tiltak som er planlagt over lengre tid uten å ha mottatt ramme-/igangsettingstillatelse når hensynssonen vedtas. Det ble vedtatt av formannskapet i mars 2026 at

	<p>kommunen skal jobbe med å innarbeide en hensynssone om grunneierbidrag. Hensynssonen er planlagt vedtatt høsten 2027, som tilsier at grunneiere og utbyggere kan ta høyde for dette i sin planlegging. Det vises videre til at utbyggere også i dag bekoster infrastruktur gjennom rekkefølgekrav og utbyggingsavtaler. Hensynssonen erstatter dette. Kommunedirektøren anbefaler at en overgangsordning ikke utredes videre.</p>
<p>Fredriksborg Eiendom sitt innspill om at tiltak med rehabilitering, ombygging og transformasjon av eksisterende og verneverdig bebyggelse ilegges redusert sats.</p>	<p>Kommunedirektøren vurderer at pbl. kap. 12 A ikke åpner for å gi en redusert sats for visse type tiltak, og det anbefales derfor ikke å vurdere det videre. Det er imidlertid anledning til å unnta bestemte tiltak fra kostnadsforpliktelsen i sin helhet, og det er en del av planarbeidet å ta stilling til dette.</p>

Medvirkning og fremdrift

Det følger av planprogrammet at berørte offentlige organer og andre interesserte, herunder næringsliv og interesseorganisasjoner, vil få medvirke gjennom ordinære varslinger ved varsel om oppstart og offentlig ettersyn av planforslag. Videre at kommunen ønsker å tilrettelegge for særskilt medvirkning med skoler og næringslivet i sentrum under planarbeidet. Kommunens nettside og eventuelt også sosiale medier vil brukes til å informere om det foreslåtte planarbeidet.

Planprogrammet legger opp til at planforslaget skal behandles i formannskapet annet kvartal 2027, og sluttbehandling tredje kvartal 2027. Kommunedirektøren vurderer at det vil være mer realistisk med en sluttbehandling i fjerde kvartal 2027, på grunn av at en høringsperiode i sommerferien vil kreve forlenget frist, og foreslår å endre til fjerde kvartal.

Kommunedirektøren anbefaler at forslag til planprogram for innføring av grunneierfinansiert infrastruktur i sentrumsplanen vedtas.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Utredes gjennom planarbeidet.

Miljø:

Utredes gjennom planarbeidet.

Folkehelse:

Utredes gjennom planarbeidet.

139/26 Mindre endring av kommunedelplan sentrum 2019-2031 - sluttbehandling

Arkivsak-dok. 26/00236-24

Saksbehandler Katarzyna Mitwicka

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet 2023 - 2027	29.10.2026	139/26
2 Bystyret 2023 - 2027	12.11.2026	

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Emilie Cosson-Eide

Kommunedirektørens innstilling:

Sarpsborg kommune vedtar følgende mindre endringer av kommunedelplan sentrum 2019-2031, jf. plan- og bygningsloven §§ 11-15 og 11-17, slik de fremgår i vedlegg 1 «Notat med beskrivelse av politiske endringer»:

1. Endring i bestemmelser § 5.9 og retningslinje til § 7: Solforhold.
2. Endring i bestemmelser § 5.3 b.: Sykkelparkering.
3. Endring i bestemmelser § 4.1 b. og § 5.9 b. i): Midlertidig bruk av lokaler i bygninger.
4. Endring i bestemmelser § 4.16 a. iii): Bevaringsverdig bebyggelse.
5. Endring i bestemmelser § 5.10: Avfallshåndtering.
6. Endring i bestemmelser § 5.6 b.: Bebyggelsens plassering.
7. Endring i kart: Arealformål på gnr./bnr. 1/1575 og 1/1837 endres til «andre typer anlegg, nåværende».
8. Endring i kart og bestemmelser: Faresone for høyspentanlegg og oppdatering av bestemmelse § 4.5.
9. Endring i kart og bestemmelser § 2 c.: Planens rettsvirkning. Reguleringsplaner som går foran kommunedelplan for sentrum 2019-2030 ved motstrid.
10. Endring i kart: Justering av formålsgrense langs fv. 118 Olav Haraldssons gate
11. Endring i kart: Justering av formålsgrenser langs Arne Meidells vei

Vedlegg:

Vedlegg 1 - Notat med beskrivelse av politiske endringer

Vedlegg 2 - Sammendrag og vurdering av innkomne merknader

Vedlegg 3 - Merknader til begrenset høring samlet

Vedlegg 4 - Oversiktskart for reguleringsplaner som går foran KDP

Vedlegg 5 - Planbestemmelser, sist rev. 14.10.2026, versjon med spor endring

Vedlegg 6 - Planbestemmelser, sist rev. 14.10.2026

Sammendrag:

Kommunedelplan for Sarpsborg sentrum 2019-2031 ble vedtatt i bystyret 20. juni 2019. Planen er oppdatert med mindre endringer i 2021 og 2022. Det ble i 2025 gjennomført en evaluering for å vurdere om planen burde endres. Evalueringen viste at sentrumsplanen stort sett fungerer bra som styringsverktøy, men at det er behov for å gjøre noen mindre endringer.

Forslag til mindre endringer har vært ute på begrenset høring i perioden 07. april til 04. mai 2026, etter vedtak i formannskapet. Denne saken tar for seg de 11 mindre endringene som skal behandles politisk. Det er mottatt innspill fra seks parter, hovedsakelig fra offentlige myndigheter.

Det foreslås følgende mindre endringer i planen:

1. Endring i bestemmelser for solforhold.
2. Endring i bestemmelser for sykkelparkering ved skoler.
3. Nye bestemmelser for midlertidig bruk av lokaler i bygninger.
4. Endring i bestemmelser for bevaringsverdig bebyggelse (gul liste).
5. Endring i bestemmelser for avfallshåndtering.
6. Endring i bestemmelser for bebyggelsens plassering.
7. Endring i kart på gnr./bnr. 1/1575 og 1/1837, arealformål endres til «andre typer anlegg, nåværende».
8. Endring i kart og bestemmelser for faresone for høyspentanlegg.
9. Endring i kart og bestemmelser for hensynssone for reguleringsplaner som går foran kommunedelplan for sentrum 2019-2030 ved motstrid.
10. Justering av arealformålsgrenser langs fv. 118 Olav Haraldssons gate
11. Justering av arealformålsgrenser langs Arne Meidells vei

Kommunedirektøren anbefaler at 11 mindre endringer av kommunedelplan for Sarpsborg sentrum 2019-2031 vedtas slik de fremgår i vedlegg 1 «Notat med beskrivelse av politiske endringer».

Utredning

Kommunedelplan for Sarpsborg sentrum 2019-2031 ble vedtatt i bystyret 20. juni 2019. Planen er oppdatert med mindre endringer i 2021 og 2022. Kommunedelplanen skal være et styringsverktøy for videre detaljplanlegging og byggesaksbehandling i sentrumsområdet. Den er et juridisk dokument som skal styre byens utvikling i ønsket retning.

Det ble i 2025 gjennomført en evalueringssprosess for å vurdere om det bør gjøres endringer for å forbedre planen. Evalueringen viste at sentrumsplanen stort sett fungerer bra som styringsverktøy, men at det er behov for å gjøre noen mindre endringer. Denne saken tar for seg de 11 mindre endringene for deler av planbestemmelsene og plankartet som skal behandles politisk. Disse er omtalt og vurdert nærmere i vedlegg 1.

Hensikten med de mindre endringene som fremmes til sluttbehandling er å forbedre og oppdatere sentrumsplanen slik at den fortsetter å være et godt styringsverktøy for videre detaljplanlegging og byggesaksbehandling i sentrum.

Forslag til mindre endringer

Kommunedirektøren anbefaler 11 mindre endringer i planen. Forslaget er revidert etter begrenset høring for endring nr. 2, 3, 4, 7 og 9. Utfyllende beskrivelse og vurdering for hver foreslått endring følger av notat i vedlegg 1.

Endring nr. 1: Bestemmelser for solforhold

Det foreslås å slå sammen og endre bestemmelse § 5.9, § 6.3 og § 6.4, slik at det ikke gjentas under de ulike høydekategoriene, men står som et eget punkt om solforhold under bestemmelser for «bykjernen» (§ 5.9, b., iii. Solforhold):

- «Ved regulering av utbyggingsprosjekter i kvartaler langs gågata-strøksgater skal gode solforhold i gaten og i krysset St. Marie gate/Jernbanegata vektlegges. Solforhold i gågata og i krysset St. Marie gate/Jernbanegata skal ivaretas spesielt».

Det foreslås videre å slå sammen og endre retningslinjene slik at dokumentasjonskrav til soldiagram ikke bare gjelder boligprosjekter, og er knyttet til høyder istedenfor antall boenheter. Retningslinje til § 6.2 (iii), § 6.4 (iii) slettes, da det samme står under retningslinje til § 7 og derfor gjelder alle prosjekter uavhengig av høydekategori. Retningslinje til § 7 endres til:

- «Ved utbyggingsprosjekter med høyde på mer enn 8 meter gesims og 9 meter møne boligprosjekter med mer enn 10 enheter skal solforhold dokumenteres med soldiagram».

Hensikten med endringen er å vektlegge solforhold i større grad, da sentrumsplanen åpner for store høyder som kan ha store konsekvenser for tilgang på sol i viktige gater og uteplasser, hvorav gågata bør tillegges spesielt stor vekt.

Endring nr. 2: Bestemmelser for sykkelparkering

I § 5.3 b. stilles det krav til sykkelparkering som foreslås endret følgende:

Formål	Min. antall pr. boenhet	Min. antall pr. biloppstillingsplass
Leiligheter < 50 kvm	1	
Leiligheter >50 kvm	2	
Småhus/rekkehus	2	
Eneboliger	2	
Omsorgsboliger	0,5	
	Min. antall pr. 100 kvm BRA	
Forretning		1
Kjøpesenter	4	
Kontor/ administrasjon	5	
Tjenesteyting	3	
	Min. antall pr. ansatt/elev	
Barnehage	1 /ansatt	
Grunnskole og VGS	1/ansatt 0,25/elev 0,5 /ansatt/elev	
VGS	1/ansatt 0,25/elev	

Hensikten med endringen er å oppdatere sykkelparkeringskravene for skoler, da det etter befaring på skoler i sentrum ble observert at sykkelbruken for elever er relativt god. Det foreslås derfor å øke kravet til 0,5 plasser per elev og redusere kravet til 0,5 plasser per ansatt, tilsvarende som for byområdet i arealplanen.

Ved begrenset høring ble det i tillegg foreslått å endre sykkelparkeringskrav knyttet til forretning, slik at kravet være skulle være likt for sentrum og byområdet i arealplanen (4 plasser per 100 kvm BRA). Denne endringen utgår. Kommunedirektøren innser at

situasjonen i sentrum, der bebyggelse ofte ligger tett på eiendomsgrenser, er annerledes enn i øvrige områder, og det kan være utfordrende å finne areal for sykkelparkering. Kommunen har pågående prosjekter for etablering av sykkelparkering på offentlig grunn i sentrum, bl.a. i bykjerne.

Endring nr. 3: Bestemmelser for midlertidig bruk av lokaler i bygninger

Det foreslås å legge til ix) Midlertidig bruk av lokaler i bygninger under § 4.1 b. unntak fra plankrav. Plankravet gjelder ikke for:

- «Midlertidige bruksendringer inntil to år. Unntaket gjelder ikke for midlertidige bruksendringer til overnatting, bolig, skoler, barnehager, sykehjem, sykehus, eller andre lignende institusjoner».

Det foreslås i tillegg å legge til punkt c) under § 5.9 b. i) Aktive fasader:

- «For midlertidige bruksendringer inntil to år skal minimum 30% av gatefasade i 1.etasje være aktiv.»

Hensikten med endringen er å forenkle prosessen med å ta i bruk lokaler midlertidig i sentrum. Bakgrunnen er både å stimulere til økt byliv og aktivitet, samt gjøre det lettere for aktører å teste ut lokaler midlertidig før de eventuelt bestemmer seg for en permanent etablering.

I opprinnelig versjon ved begrenset høring ble det foreslått et generelt unntak fra krav til aktive fasader. Bestemmelsen er endret ved at kravet er satt til minimum 30%, det vil si halvparten av kravet som gjelder for bykjerne (60%). Dette for å ivareta mål om aktiv sentrumsnæring i større grad, samtidig som det skal være noe enklere å prøve ut lokaler midlertidig, når behov for omfattende fasadeinngrep begrenses.

Endring nr. 4: Bestemmelser for bevaringsverdig bebyggelse

Det foreslås å supplere § 4.16 a. iii) med:

- «Ved vedlikehold og istandsetting av bygninger skal de opprinnelige/historiske, verdifulle bygningsdeler repareres og ikke byttes. Historiske verneverdige bygningsdeler, materialer, konstruksjoner, overflatebehandlinger og farger skal bevares.
Der bygningens opprinnelige/historiske utseende tidligere er endret, og det finnes dokumentert grunnlag for opprinnelige stil, materialer, farger og detaljer, skal dette tilbakeføres i forbindelse med fasadeendring eller vesentlig reparasjon av byggets ytre.»

Hensikten med endringen er å presisere i bestemmelsen at i forbindelse med byggetiltak på verneverdige bygninger skal opprinnelig/historisk utseende ikke kun videreføres, men også tilbakeføres når det tidligere er endret. Bestemmelsen skal bidra til å forsterke historiske kvaliteter i bygg på gul liste. Krav om tilbakeføring til opprinnelige stil, materialer, farger og detaljer til opprinnelig utseende, basert på dokumentert grunnlag, slår inn for den delen av bebyggelse som er berørt av fasadeendring eller vesentlig endring/reparasjon av byggets ytre.

Endring nr. 5: Bestemmelser for avfallshåndtering

Det foreslås å endre § 5.10 til:

- «Ved nybygg, hovedombygging og bruksendring skal det etableres avfallsrom eller nedgravde renovasjonsløsninger. Ved færre enn 20 boenheter eller 800 kvm BRA annen bebyggelse, tillates andre renovasjonsløsninger dersom nedgravd løsning ikke er tilgjengelig/hensiktsmessig. Separat utendørs avfallsrom skal gis en diskret utforming og plassering skal vises på situasjonsplan / utomhusplan. Unntatt fra bestemmelsen er frittliggende boliger med mindre enn fire boenheter og andre mindre tiltak. Ved regulering skal det utarbeides en renovasjonsteknisk plan for det området

planforslaget omfatter. Planen skal godkjennes av Sarpsborg kommune før tillatelse til igangsettelse gis».

Det foreslås å legge en retningslinje til § 5.10:

- i. «Eksempler der nedgravd renovasjonsløsning ikke er tilgjengelig/hensiktsmessig er der avstanden er lenger enn 100 meter, der det ikke er kapasitet i eksisterende anlegg, eller der det ikke er mulig å få til et samarbeid om etablering av felles løsning.
- ii. Det skal utarbeides renovasjonsteknisk plan for løsningen som skal godkjennes av Sarpsborg kommune gjennom planarbeidet i plansaker og ved rammesøknad eller ett-trinnsøknad i byggesaker.
- iii. For ytterligere krav og føringer, se Sarpsborg kommune sin renovasjonsforskrift».

Hensikten med endringen er å legge sterkere føringer om nedgravde løsninger i sentrum, og oppdatere bestemmelsen i tråd med gjeldende føringer og Sarpsborg kommune sin renovasjonsforskrift.

Endring nr. 6: Bestemmelser for bebyggelsens plassering

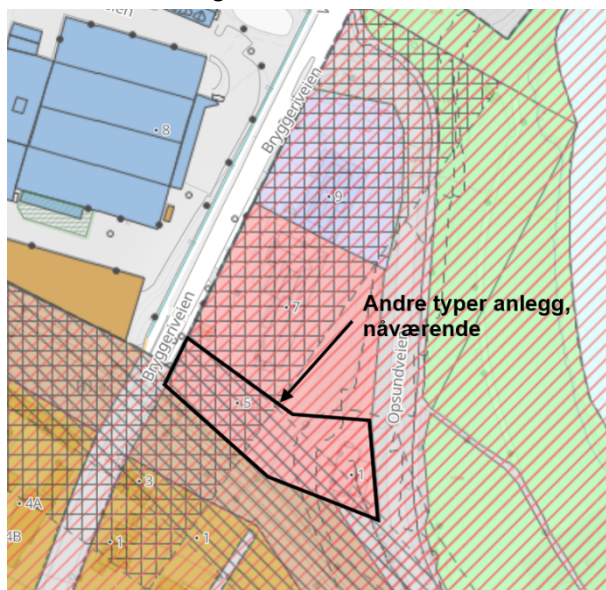
Foreslår å supplere § 5.6 b. med:

- «Bebyggelse skal ikke plasseres nærmere kommunal vei enn 3 m fra kantsteinslinje fortauslinje eller kjørebane kant (der det ikke er fortau). Dette gjelder ikke der annet er fastsatt i reguleringsplan, der det er krav om plassering av bebyggelse i fortauslinje jf. § 4.15, § 6.2, § 6.3 eller § 6.4, eller der annet er praksis. Der praksis er at eksisterende bebyggelse er plassert tilbaketrukket fra fortauslinje eller kjørebane kant (der det ikke er fortau) tillates likevel følgende tiltak nærmere fortauslinje/kjørebane kant:
 - Nedgravde renovasjonsanlegg
 - Postkassestativ
 - Gjerder
 - Støttemur/terrengendring inntil +/- 20 cm».

Hensikten med endringen er at tiltakene som er listet opp kan unntas fra bestemmelsen om byggegrense. Denne endringen kan for eksempel bidra til å forenkle prosessen med å etablere nedgravde renovasjonsløsninger (som er ønskelig i sentrum).

Endring nr. 7: Arealformål ved tidligere fengsel

Foreslått endring i kart:

Figur 1: Foreslått arealformålendring på gnr./bnr. 1/1575 og 1/1837.

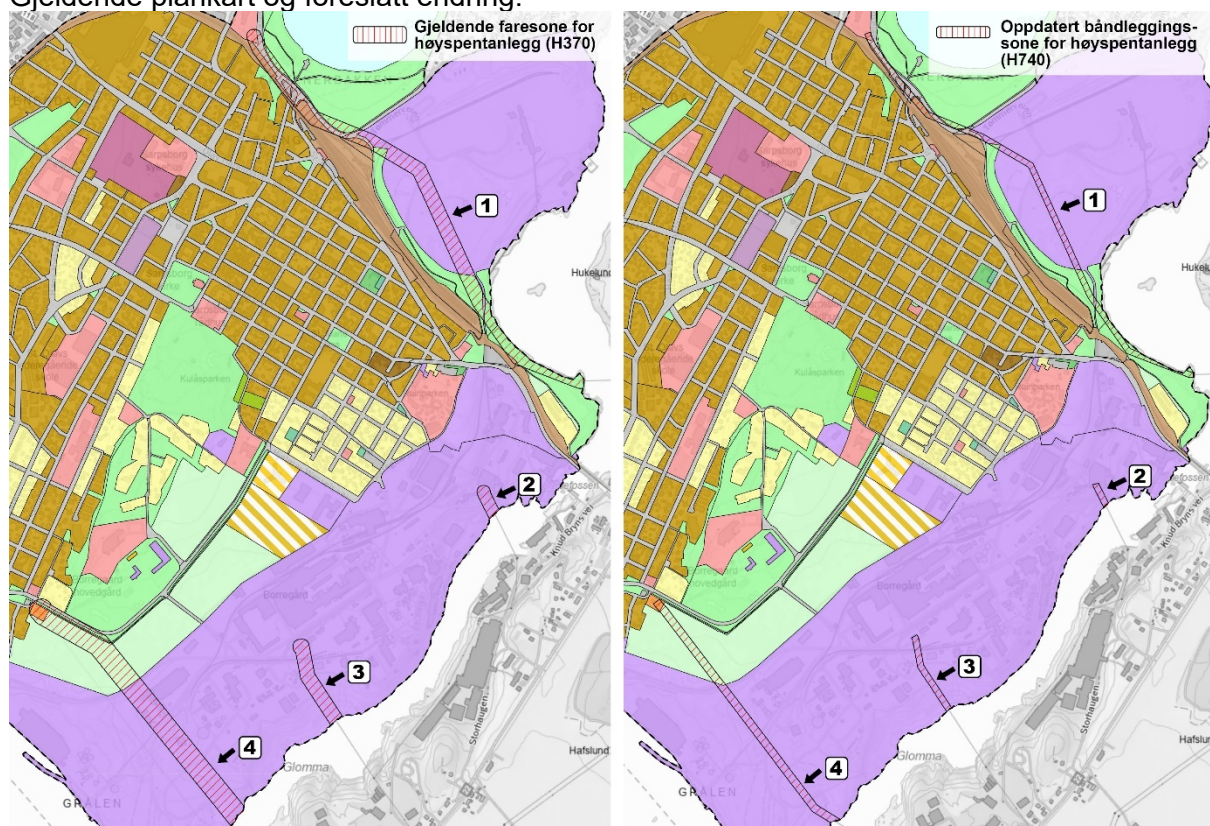
Gjeldende arealformål: «offentlig eller privat tjenesteyting, nåværende».
Foreslått arealformålsendring: «andre typer anlegg, nåværende», ca. 2,6 daa.

Hensikten med endringen er å tilpasse arealformål til dagens bruk av området (transformatorstasjon).

Opprinnelig foreslått endring for nordre del av området (Bryggeriveien 7 og 9) til fremtidig sentrumsformål med tilhørende bestemmelser krever konsekvensutredning, og denne delen av endringsforslaget må derfor utgå. Det er vurdert at dette ikke kan gjennomføres som mindre endring. Både fremtidig sentrumsformål som åpner for utvidet arealbruk og tilrettelegging for tømmertransport i Opsundveien må tas i forbindelse med en ordinær planprosess, der konsekvensene av planlagte tiltak utredes grundig.

Endring nr. 8: Faresone for høyspentanlegg

Gjeldende plankart og foreslått endring:

Figur 2: Gjeldende plankart til venstre og foreslått endring til høyre

Gjeldende plankart viser faresone for høyspentanlegg (H370_1-4), med bredder på 45 meter for nummer 1-3 og 70 meter for nummer 4.

Foreslått endring viser båndleggingssone etter andre lover (H740_1-4), med bredder på 18,2 meter for nummer 1, 20 meter for nummer 2-3 og 25 meter for nummer 4. Nr. 4 er også flyttet sørover.

Det foreslås å endre § 4.5 til:

- «Høyspentanlegg omfatter høyspentledninger, jordkabler og transformatorstasjoner.
 - a. Ved nyetablering av bolig, institusjoner, skole eller barnehage, eller ved etablering av høyspentanlegg, skal det dokumenteres at det i de berørte bygg ikke blir magnetfelt over 0,4 μ T (mikrotesla). Magnetfeltnivået skal angis ut fra beregninger

basert på fakta om anlegget og dets forventede gjennomsnittlige strømbelastning over året.

- b. ~~Det er ikke tillatt med ny bebyggelse innenfor båndleggingssone H740 1-4 (hensynssone for høyspenningsanlegg). Alt anleggsarbeid og alle tiltak i terrenget innenfor hensynssonen skal på forhånd avklares med ledningseier. Ved tiltak etter plan og bygningslovens § 20-1 a) og k), som kommer i berøring med byggeforbudssonene i plankart «Byggegrense mot høyspentanlegg», skal det tas kontakt med netteier for avklaring om eventuelle restriksjoner.~~
- c. ~~Det er generelle byggeforbud innenfor 5 m fra nettstasjon og 6 m fra kraftlinje».~~

Det foreslås videre å legge til følgende retningslinje til § 4.5:

«Høyspentanlegg omfatter høyspentledninger, jordkabler og transformatorstasjoner. Bestemmelsen viser restriksjoner som gjelder etter energiloven. Det er netteier som tar stilling til og treffer avgjørelse i saker som gjelder avvik fra bestemmelsen».

Hensikten med endringen er å oppdatere faresone for høyspentanlegg i kartet etter at høyspentledning nr. 4 ble flyttet, samt oppdatere kart og bestemmelser etter nye føringer fra Elvia. Det kommer også frem i KDD sin veileder til kommuneplanens arealdel at riktig sone er båndleggingssone etter andre lover H740 (energiloven) istedenfor faresone for høyspenningsanlegg.

Endring nr. 9: Reguleringsplaner som går foran KDP ved motstrid

Foreslår å slette § 3.9 og endre § 2 c., med hjemmel i pbl §1-5, til:

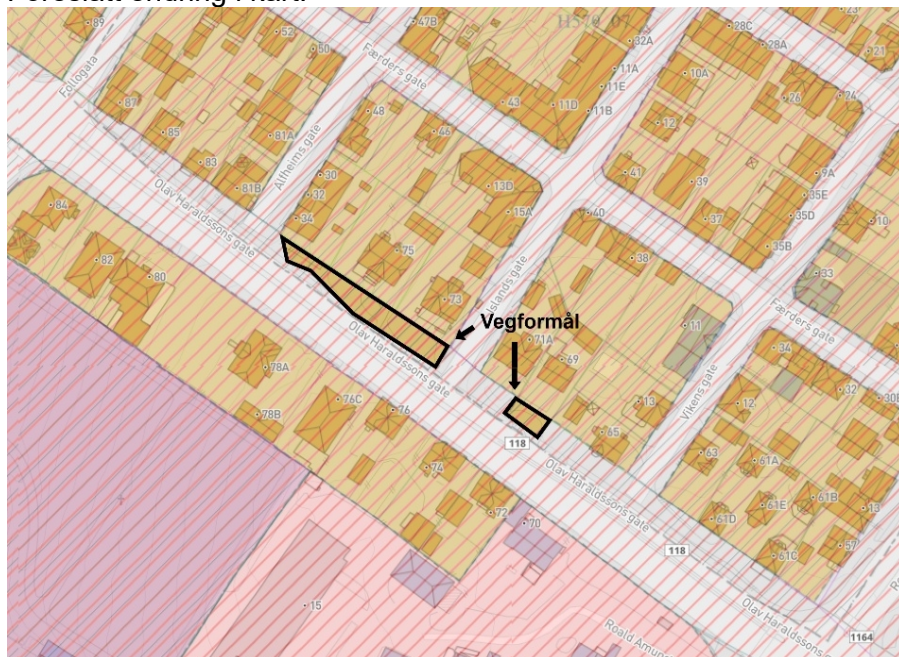
- «Følgende reguleringsplaner med tilhørende bestemmelser gjelder går foran kommunedelplan sentrum ved motstrid (vedtaksår i parentes):
 - H910_01: H910 11073 Kvartal 69 (1996)
 - H910_02: H910 11074 Kvartal 115 og del av kvartal 510 (1996)
 - H910_03: H910 12039 Detaljreguleringsplan for barneskole i sentrum, Sandesundsveien (2013)
 - H910_04: H910 22056 Fv. 109, Alvim-Torsbekkdalen (2014)
 - H910_05: H910 12040 Sentrumsbarnehage, Hjalmar Wessels vei (2015)
 - H910_06: H910 12042 Haftor Jonssons gate 36 og 38 (2017)
 - H910_07: H910 12041 Storgata terrasse (2016)
 - H910_08: H910 12045 Detaljreguleringsplan for Kulås terrasse (2016)
 - H910_09: H910 12037 St. Marie bru (2016)
 - H910_10: H910 11095 Kvartal 261(2017)
 - H910 12046 Kulås terrasse nord (2020)
 - H910 12044 Ny St.Olav videregående skole (2020)
 - H910 11098 Ny ambulansestasjon (2020)
 - H910 12050 Kvartal 314 nord (2020)
 - H910 11094 Kvartal 302 (2021)
 - H910 11103 Kvartal 273 (2021)
 - H910 11101 Pellygata 74-78, Glengsgata 29 (2022)
 - H910 12049 Sarpsborg hovedbibliotek, kvartal 254 (2022)
 - H910 12048 Parkering Torsbekkdalen (2023)
 - H910 11102 Kvartal 37 (2023)
 - H910 11100 Kvartal 64 (2023)
 - H910 11105 Del av kvartal 62B, Grandhjørnet (2024)
 - H910 11099 Kvartal 256 (2024)
 - H910 202308 Kvartal 265, Kulåsporten (2025)
 - H910 202309 Del av kvartal 345, Dovregata (2025)
 - H910 11106 Torggata 2 (2025)
 - H910 12047 Korsgata 42 (2025)
 - H910 11104 Kvartal 400, Pappen (2026)

Reguleringsplanene vises som hensynsone H910 PlanID i plankartet.

Hensikten med endringen er å bruke riktig lovhjemmel for bestemmelsen (pbl. § 1-5), for reguleringsplaner som går foran sentrumsplanen ved motstrid. Dette er i tråd med tolkningsuttalelse fra Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) den 15.05.2025. Det har også blitt vedtatt nye reguleringsplaner etter at sentrumsplanen ble vedtatt i juni 2019. Disse legges til på listen.

Oversiktskart i vedlegg 4 illustrerer reguleringsplaner som går foran KDP.

Endring nr. 10: Justering av formålsgrense langs fv. 118 Olav Haraldssons gate
Foreslått endring i kart:

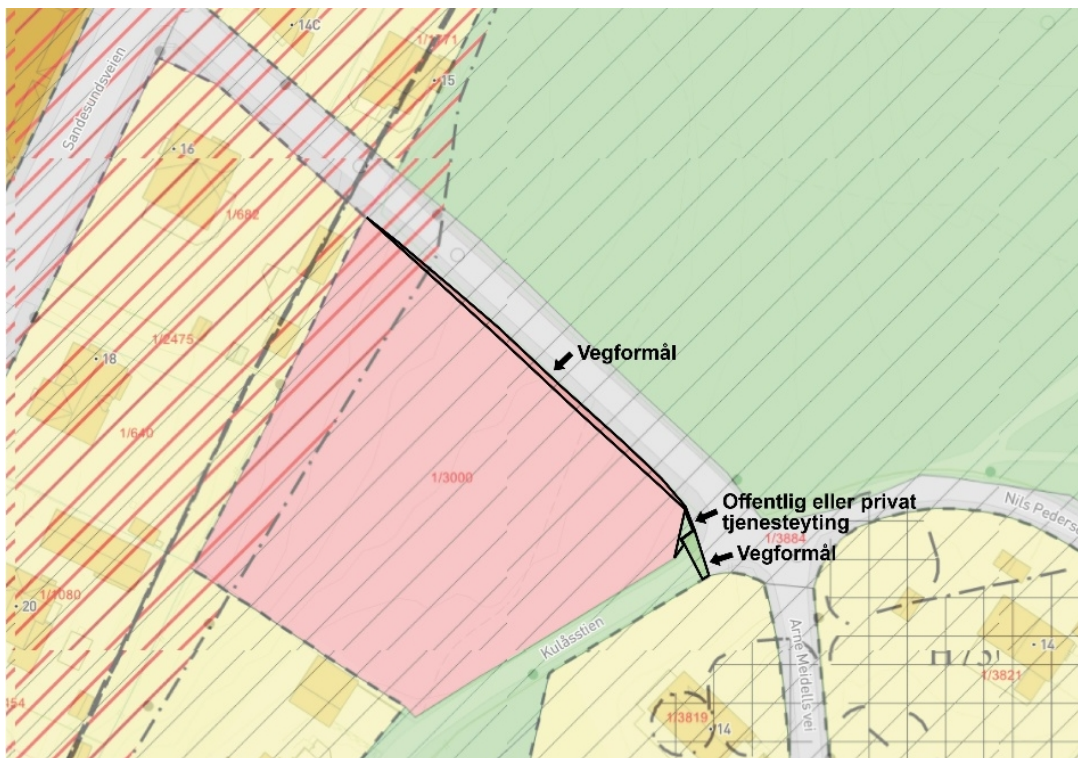

Figur 3: Kart som viser foreslått endring av arealformål til vegformål.

Gjeldende arealformål: Nåværende sentrumsformål
Foreslått nytt arealformål: Nåværende veg, ca. 0,5 daa.

Hensikten med endringen er å tilpasse formålsgrensene i tråd med eiendomsgrenser for fylkeskommunal veggrunn, på strekning mellom Føllogata og Roald Amundsens gate.

Endring nr. 11: Justering av formålsgrenser langs Arne Meidells vei
Foreslått endring i kart:

Figur 4: Kart som viser foreslått endring til samferdselsformål.

Gjeldende arealformål: Nåværende offentlig eller privat tjenesteyting og turdrag.

Foreslått nytt arealformål:

- Nåværende veg, ca. 80 m².
- Nåværende offentlig eller privat tjenesteyting, ca. 7 m².

Hensikten med endringen er å tilpasse bredde på samferdselsformål slik at det skal være tilstrekkelig areal for etablering av fortau langs Arne Meidells vei. Bakgrunnen er at dette er en mye brukt skolevei, samt at det er inngått utbyggingsavtale for fortau på denne strekningen.

Planprosess

Forslag til 11 mindre politiske endringer har vært på begrenset høring i perioden 07. april til 04. mai 2026, etter vedtak i formannskapet.

Innkomne innspill til begrenset høring

Sarpsborg kommune mottok innspill til begrenset høring fra seks parter, hvorav fem offentlige myndigheter og en privat organisasjon. Alle innspillene er oppsummert og vurdert i eget notat (vedlegg 2). Kopi av alle innspillene finnes i vedlegg 3.

Følgende høringsinnspill som er imøtekommet eller delvis imøtekommet:

Innspill	Vurdering
<p>Østfold fylkeskommune, endring nr. 2, sykkelparkering:</p> <p>Det er positivt at kommunen legger opp til at det skal være tilstrekkelig med parkeringsplasser for sykler, men ØFK er bekymret for hvordan dette skal kunne løses i sentrumsgater der det ikke er nok areal foran butikklokalene. Det er viktig å</p>	<p>Opprinnelig hensikt med endringen var at kravet for sykkelparkering i kommunen skal være lik for sentrum og KPA, men kommunedirektøren innser at situasjonen i sentrum, der bebyggelse ofte ligger tett på eiendomsgrenser, er annerledes enn i KPA-områder.</p>

<p>sikre sykkelparkering, men det må ikke være til hinder for etablering og videre drift av lokale butikker, hvor mangel på sykkelparkering kan være en begrensning. ØFK ber kommunen også vurdere hvor innslagspunktet for krav til sykkelparkering i sentrum skal være for eksisterende forretninger.</p> <p>Sykkelparkeringer på fortau må også sees i sammenheng med framkommelighet for bevegelses- og orienteringshemmede og spesielt synshemmede.</p>	<p>Sykkelparkering skal i utgangspunktet løses på egen tomt, fortrinnsvis ved inngangspartiet. Det kan derfor i mange tilfeller være svært utfordrende å finne areal for sykkelparkering.</p> <p>Kommunen har pågående prosjekter for etablering av sykkelparkering på offentlig grunn i sentrum, bl.a. i bykjerne. Kommunedirektøren vurderer dermed at det er mest hensiktsmessig å ikke gjennomføre endringen i bestemmelser knyttet til forretning, men prioritere satsing på offentlige sykkelparkeringsplasser.</p>
<p><i>Østfold fylkeskommune, endring nr. 3, midlertidig bruk av lokaler i bygninger:</i> Anbefaling om å ivareta kravet om aktive fasader.</p>	<p>Merknaden tas delvis til følge. Ordlyden i bestemmelsen justeres slik at kravet om aktive fasader ivaretas i større grad enn ved høringsforslag. Kravet til aktive fasader settes til minimum 30% ved midlertidig bruk inntil 2 år, det vil si halvparten av kravet som gjelder for bykjerne (60%). Det vurderes at bestemmelsen ivaretar mål om aktiv sentrumsnæring i tilstrekkelig grad, samtidig som det blir noe enklere å prøve ut lokaler midlertidig, når behov for omfattende fasadeinngrep begrenses. Ved å gjøre det enklere å ta i bruk tomme lokaler, bidrar det til økt aktivitet og byliv i bykjerne. Etter at tiltaksperiode på 2 år går ut, vil krav om aktive fasader og andre bestemmelser i sentrumsplanen gjelde fullt ut for permanente tiltak.</p>
<p><i>Østfold fylkeskommune, endring nr. 4, bevaringsverdig bebyggelse:</i> Anbefaling om presisering i bestemmelse for at den gjelder tilbakeføring av dimensjoner, proporsjoner og materialer.</p>	<p>Ordlyden justeres slik at det er tydeligere hvilke kvaliteter som er relevante ved vurdering av historiske verdier, samt når kravet om tilbakeføring slår inn.</p>
<p><i>Innspill til endring nr. 7, arealformålsendring ved tidligere fengsel (fremtidig sentrumsformål):</i> Statsforvalteren påpeker mangelfull vurdering av krav om konsekvensutredning for fremtidig sentrumsformål S3.</p> <p>Østfold fylkeskommune er usikker om endringen vil påvirke kulturminner i området, og forutsetter en ordinær planprosess.</p> <p>Elvia bemerker at det på eiendommen gnr./bnr. 1/1817 er etablert flere jordkabelanlegg som må hensyntas.</p>	<p>Kommunedirektøren vurderer at endring til fremtidig sentrumsformål S3 med tilhørende bestemmelser krever konsekvensutredning. Endringen kan ikke gjennomføres som mindre endring. Arealformål S3 tas ut fra forslaget.</p> <p>Vurderinger knyttet til konsekvenser ved formålsendring til sentrumsformål og tilrettelegging av kjøremønster for tømmertransport gjennom Opsundveien må tas i en separat sak, i forbindelse med ordinær planprosess.</p>
<p><i>Elvia, endring nr. 7, arealformålsendring ved tidligere fengsel (transformatorstasjon):</i></p>	<p>Arealformål for eksisterende transformatorstasjon endres til «andre typer anlegg, nåværende». Det vurderes at</p>

Anbefaling om endring av arealformål til «andre typer anlegg» (sosi-kode 1500).	formålet treffer bedre på dagens arealbruk enn «teknisk infrastruktur» foreslått ved høring.
---	--

Innkomne innspill som ikke er imøtekommet:

Innspill	Vurdering
<p>Bane NOR: De påpeker at Sarpsborg kommune den siste tiden har sendt flere høringsbrev for mindre endringer i sentrumsplanen.</p> <p>De mener enkelte endringer som er lagt ut på høring potensielt kan påvirke jernbanen som samfunnskritisk infrastruktur i den grad at ordinær prosess etter pbl § 12-10 ville vært riktigere.</p>	<p>Hovedhensikten med endringer i sentrumsplanen er å holde plangrunnlaget oppdatert. I tillegg til endringer omtalt i denne saken, pågår det prosess for administrative endringer (mindre endring), endring av hensynsone for storulykke (mindre endring), og hensynsone for grunneierfinansiering (ordinær prosess).</p> <p>Kommunedirektøren vurderer at de 11 politiske endringene oppfyller kravene til mindre endring i pbl § 11-17. Øvrige endringer i pågående prosesser skal vurderes hver for seg i separate saker.</p> <p>Jernbaneloven sikrer at Bane NOR har myndighet for å styre arealbruken i 30-meterssone langs jernbane for fremtidige tiltak, uavhengig av føringer i sentrumsplanen. Foreslåtte mindre endringer vil ikke påvirke dette.</p>
<p>Østfold fylkeskommune, endring nr. 5, avfallshåndtering: Fylkeskommunen anbefaler at det tilføyes en setning i bestemmelsen om at det bør gjøres en byggteknisk vurdering ved nedgravde avfallsdunker, for å unngå setningsskader. Det er etter fylkeskommunens syn også uheldig at kravet om diskret avfallsløsning fjernes.</p>	<p>Etablering av nedgravd renovasjonsanlegg er søknadspliktig. Byggteknisk løsning må vurderes konkret i forbindelse med behandling av byggesøknad. Tiltakshaver plikter å utføre alle tiltak uten å skade naboeiendommer, det følger blant annet av grannelova § 2. Føringer for utforming og plassering avfallsdunker følger av kommunens renovasjonsforskrift og generelle krav i pbl. Det er derfor ikke nødvendig å gjenta kravene i bestemmelser som allerede følger av gjeldende lovverk og forskrifter.</p>
<p>Elvia, endring nr. 8, faresone for høyspentanlegg: Elvia anbefaler å angi multiple hensynssoner, dvs. både «Faresone - høyspenningsanlegg (H370)» og «Sone for båndlegging etter andre lover (H740)».</p>	<p>Kommunedirektøren anbefaler ikke å legge inn dobbel hensynssone, men å forholde seg til KDD sin veileder som anbefaler sone H740. Kommunedirektøren vurderer at bestemmelser til hensynsone ivaretar Elvias interesser i tilstrekkelig grad.</p>

Oppsummering

Foreslåtte endringer gjelder mindre justeringer og presiseringer i planens bestemmelser, arrondering av formålsgrenser for veiformål, hensynsone for høyspentanlegg, samt tilpasning av arealformål for transformatorstasjon ved Opsundveien til dagens arealbruk.

Kommunedirektøren vurderer at foreslåtte endringer er i tråd med mål og rammer i gjeldende plan, og ikke kommer i konflikt med nasjonale eller vesentlige regionale interesser.

Kommunedirektøren anbefaler at 11 mindre endringer av kommunedelplan for Sarpsborg sentrum 2019-2031 vedtas slik de fremgår i vedlegg 1 «Notat med beskrivelse av politiske endringer».

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Forslag om sterkere føringer om nedgravde renovasjonsløsninger i sentrum er positivt for kommunens driftskostnader da de har større kapasitet. Dette medfører mindre hyppig tømning og færre punkter å tømme.

Miljø:

En forbedring av sentrumsplanen som verktøy generelt kan være positivt for sentrumsutviklingen, som er bra i et areal- og transportperspektiv. Tilrettelegging for fortau langs Arne Meidells vei og endring av krav til sykkelparkering kan også bidra til å fremme gange og sykkel. Sterkere føringer om nedgravde renovasjonsløsninger i sentrum kan bidra positivt til klima og lokalmiljøet/bymiljøet. Dette blant annet fordi det kan oppleves som triveligere å passere enn typiske avfallsdunker, medføre mindre lukt og sjenanse, og har som regel større kapasitet som reduserer behovet for hyppig tømning og gir mindre transport.

Folkehelse:

Tilrettelegging for fortau langs Arne Meidells vei og endring av krav til sykkelparkering kan bidra til å fremme gange og sykkel som transportmiddel, noe som er positivt for folkehelsen. Tilrettelegging for midlertidig bruk av tomme lokaler, nedgravde renovasjonsløsninger og å vektlegge solforhold i større grad kan også bidra til å gjøre det mer attraktivt å bevege seg i sentrum.

140/26 Tilskuddsordning for byforskjønnelse i Østre bydel 2026 - bruk av resterende midler

Arkivsak-dok. 25/08859-19

Saksbehandler Maria Skundberg Strøm

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet 2023 - 2027	29.10.2026	140/26

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Guro Elise Berg Weber

Kommunedirektørens innstilling:

1. Resterende midler til Tilskuddordning for byforskjønnelse i Østre bydel 2026, kr 796 637, overføres til ny utdeling av tilskudd til byforskjønnelse i 2027.
2. Reviderte retningslinjer for tildeling av tilskudd for byforskjønnelse i Østre bydel vedtas, jf. vedlegg 3.

Vedlegg:

Vedlegg 1: Gjeldende retningslinjer for tilskuddsordningen

Vedlegg 2: Endringsforslag med spor endring

Vedlegg 3: Endelig forslag til reviderte retningslinjer

Sammendrag:

Tilskuddsordningen for byforskjønnelse i Østre bydel ble etablert i 2025 for å stimulere til utvendig opprustning, vedlikehold og forskjønnelse av private eiendommer og offentlig rom i bydelen. Ordningen skal bidra til et mer attraktivt nærmiljø og styrke trivsel, tilhørighet og stolthet i bydelen.

Det er innvilget tilskudd fra ordningen i 2025 og 2026, totalt 32 tiltak. Erfaringene viser at ordningen har bidratt til private investeringer i bygningsmassen og forskjønnning av nærmiljøet. Ved utgangen av 2026 gjenstår det kr 796 637 av den avsatte rammen til tilskuddsordningen. Kommunedirektøren anbefaler at midlene overføres til 2027 og lyses ut gjennom en ny søknadsrunde.

Samtidig har kommunedirektøren identifisert behov for enkelte presiseringer i retningslinjene, særlig knyttet til gjentatte tilskudd til samme eiendom og håndtering av eierskifte. Kommunedirektøren anbefaler at retningslinjene endres noe for å sikre en mer forutsigbar og rettferdig forvaltning av ordningen.

Utredning:

I forbindelse med bystyrets behandling av handlingsprogrammet for områdesatsingen i Østre bydel 2025, ble det vedtatt å etablere en tilskuddsordning for utvendig opprustning, vedlikehold, restaurering og forskjønnelse av eiendommer i bydelen, jf. sak 9/25 behandlet 27. februar 2025. Formålet med ordningen er å bidra til et mer attraktivt nærmiljø og styrke trivsel, tilhørighet og stolthet over egen bydel. Dette er i tråd med retningslinjene for ordningen, jf. vedlegg 2.

Tildelinger fra ordningen

Bystyret avsatte inntil 1 million kroner til ordningen i 2025. Ved første søknadsrunde mottok kommunen 15 søknader med en total søknadssum på 1 167 666 kr. Det ble innvilget tilskudd på til sammen kr 998 060 fordelt på de 15 søknadene. Tiltakene omfattet blant annet fasaderehabilitering, maling, utskifting av vinduer samt forskjønnning av uteområder og gjerder. Fire av tiltakene er ferdigstilt og det er utbetalt kr 298 933 av den økonomiske rammen for 2025. De øvrige prosjektene er under gjennomføring.

Ved behandlingen av handlingsprogrammet for områdesatsingen 2026 ble den økonomiske rammen for ordningen økt til 2 millioner kroner.

Ved søknadsfristen 1. juni 2026 mottok kommunen 12 søknader fra private boligeiere, borettslag og eiendomsselskaper. Det ble søkt om tilskudd til blant annet fasadeoppgraderinger, maling, takarbeider og nye gjerder. Samtlige søknader ble innvilget med en samlet tilskuddssum på kr 910 250. Det var dermed igjen et restbeløp på kr 1 089 750.

For å stimulere til ytterligere bruk av ordningen ble det gjennomført en ny søknadsrunde med frist 20. august 2026. I denne runden mottok kommunen fem søknader, som alle ble innvilget. Samlet tilskuddssum var kr 293 113 og det er igjen et restbeløp på kr 796 637. I 2026 har totalt 17 søknader blitt innvilget.

Erfaringene fra 2026 viser at antall søknader var lavere enn forventet til tross for at den økonomiske rammen ble økt. Dette kan skyldes flere forhold, blant annet tidspunkt for utlysning, kjennskap til ordningen, private økonomiske forhold eller at behovet for tiltak er mindre enn antatt.

Justering av retningslinjene

Gjennom tilskuddsordningens første to år har det vært eksempler på at samme eiendom har mottatt støtte gjennom flere søknadsrunder. Kommunedirektøren har i to tilfeller mottatt tre søknader knyttet til samme adresse fordelt på søknadsrundene i september 2025, juni 2026 og august 2026.

Dersom enkelte eiendommer mottar støtte gjentatte ganger, kan det redusere muligheten for at nye eiendommer og aktører får ta del i ordningen.

Kommunedirektøren vurderer derfor at det kan være hensiktsmessig å innarbeide en bestemmelse i retningslinjene som begrenser hvor mange ganger samme eiendom kan motta tilskudd.

Kommunedirektøren har også erfart at en eiendom er innvilget tilskudd, for deretter å bli solgt til ny eier. Det bør i slike tilfeller innhentes dokumentasjon på at tiltaket vil bli gjennomført og hvem som står ansvarlig for det.

Søknadsfristen for tilskuddsordningen foreslås endret fra 1.juni til 1.mars da det gir større mulighet for søker å gjennomføre tiltaket i inneværende år.

Med bakgrunn i ovennevnte anbefaler kommunedirektøren følgende endringer i retningslinjene:

Gjeldende retningslinje	Endring	Begrunnelse
-------------------------	---------	-------------

3.Vilkår for tilskudd	<p>Legge til: «Hver enkelt søker og hver enkelt eiendom kan motta maks kr 200 000 gjennom tilskuddsordningen».</p> <p>Fjerne: «Unntak kan vurderes dersom det er få søknader eller tilgjengelige midler.»</p>	Forhindre at en søker mottar en uforholdsmessig stor andel av midlene gjennom flere prosjekter
3.n.	Legg til nytt punkt 3 n: «Ved skifte av eier på eiendom med innvilget tilskudd, må det skriftlig dokumenteres hvem som står ansvarlig for gjennomføring av tiltaket og/eller om søknaden trekkes.»	Tydeliggjøre hva som gjelder ved et eierskifte på eiendom gitt tilskudd
4. Søknadsfrist, saksbehandling og klageadgang	<p>Legge til: «Hovedregelen er at det er en søknadsfrist per år, men det kan vurderes flere søknadsrunder ved ubrukte midler.»</p> <p>Legge til: «Søknadsfristen er 1.mars.»</p> <p>Fjerne: «Søknadsfristen er 1.juni.»</p>	Ved å endre søknadsfrist fra 1.juni til 1.mars får søker bedre forutsetninger for å gjennomføre tiltaket i inneværende år

Endringene kan leses som spor endringer i gjeldende retningslinjer datert 11.02.2026, jf. vedlegg 2. Det vises til vedlegg 3 for endelig forslag til reviderte retningslinjer.

Kommunedirektørens vurdering:

Kommunedirektøren vurderer at tilskuddsordningen for byforskjønnelse har vært et positivt virkemiddel for å stimulere til vedlikehold, opprustning og forskjønnelse av private eiendommer i Østre bydel. Ordningen har bidratt til å utløse private investeringer og understøtter målene om økt trivsel, tilhørighet og stolthet i bydelen.

Erfaringene fra de første to årene tilskuddsordningen har vært gir samtidig grunnlag for å vurdere både enkelte presiseringer i retningslinjene og hvordan udisponerte midler bør håndteres framover.

For 2026 er det udisponerte midler på tilskuddsordningen. Det må vurderes hvordan disse best kan benyttes for å bidra til målene om opprustning og forskjønnelse av Østre bydel. Kommunedirektøren ser i hovedsak to mulige alternativer:

Alternativ 1: Resterende midler overføres til kommuneområde teknisk, øremerket tiltak for byforskjønnelse i Østre bydel.

Alternativ 2: Resterende midler overføres til 2027 og disponeres gjennom en ny utlysning i tilskuddsordningen.

Alternativ 1 vil gi kommunen større mulighet til å gjennomføre fysiske tiltak i det offentlige rom. Alternativ 2 vil videreføre intensjonen om å utløse private investeringer og lokalt engasjement gjennom søknadsbaserte tiltak.

Kommunedirektøren anbefaler at tilskuddsordningen videreføres og at resterende midler overføres til ny utdeling av tilskudd til byforskjønnelse i 2027.

Kommunedirektøren anbefaler at retningslinjene for ordningen endres som beskrevet i saksframlegget.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Tilskuddsordningen berører ikke kommunens økonomi direkte. Ordningen finansieres med statlige midler til områdesatsing Østre bydel.

Miljø:

Tilskuddsordningen kan gi positive miljøeffekter ved å stimulere til vedlikehold, rehabilitering og gjenbruk av eksisterende bygningsmasse fremfor nybygg. Tiltak som oppgradering av fasader, vinduer og uteområder kan bidra til bedre energieffektivitet, redusert materialforbruk over tid og økt levetid på bygg. Videre kan forskjønnning av nærmiljø og utearealer bidra til mer attraktive og brukte byrom, som igjen kan fremme gåing, opphold og lokal aktivitet.

Folkehelse:

Tilskuddsordningen for byforskjønnelse vurderes å ha en positiv folkehelseeffekt ved at den bidrar til bedre fysiske omgivelser, økt trivsel og styrket tilhørighet i nærmiljøet. Synlige forbedringer av fasader og uteområder kan redusere opplevelse av forfall, styrke opplevd trygghet og stimulere til mer bruk av fellesarealer. Samlet sett vurderes videreføring av ordningen å støtte opp under kommunens mål om helsefremmende nærmiljø.

141/26 Søknad fra iSarpsborg AS – Lyssetting av sentrum, Tilskudd til «Et trygt, attraktivt og inkluderende sentrum»

Arkivsak-dok. 26/17844-3

Saksbehandler Laila Irene Vestby

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet 2023 - 2027	29.10.2026	141/26

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Patrycja Korpalska

Kommunedirektørens innstilling:

1. Sarpsborg kommune støtter iSarpsborg AS med inntil 200 000 kroner til prosjektet «Et trygt, attraktivt og inkluderende sentrum».
2. Bevilgning på 200 000 kroner finansieres ved bruk av formannskapets tilleggsbevilgningfond.

Vedlegg:

Revidert søknad - Trygt, lyst, levende, attraktivt og inkluderende sentrum

Sammendrag:

iSarpsborg AS har søkt Sarpsborg kommune om 200 000 kroner for å lyssette sentrum med følgende elementer;

- Lysreir til trærne på St Marie plass
- Lyslenker over gatene
- Lyslenker til trærne rundt Torget
- Solinstallasjon på Torget

Prosjektet har en totalramme på totalt 350 000 kroner.

Økt lyssetting kan gi et tryggere sentrum og det øker opplevelsen for besøkende. Kommunedirektøren støtter derfor iSarpsborg AS sin vurdering at lyssetting kan gi økt bruk av sentrum.

I Sarpsborg kommunes avtale med iSarpsborg AS er også et av fokusområdene by- og destinasjonsutvikling, noe dette prosjektet bygger opp under.

Kommunedirektøren anbefaler at iSarpsborg AS støttes med inntil 200 000 kroner til prosjektet. Midlene bevilges fra formannskapets tilleggsbevilgningsfond.

Utredning:

iSarpsborg AS har søkt Sarpsborg kommune om 200 000 kroner for å lyssette sentrum med arbeidstittelen «Et trygt, attraktivt og inkluderende sentrum», jf. vedlegg 1.

Prosjektet har en total ramme på 350 000 kroner der finansieringsplan er som følger:

Sparebankstiftelsen Halden	kr 50 000
Sarpsborg kommune	kr 200 000
Områdesatsing Østre bydel	kr 50 000
iSarpsborg	kr 50 000
<u>Totalt</u>	<u>kr 350 000</u>

Opprinnelig hadde prosjektet en total ramme på 500 000 kroner, der det var lagt til grunn 200 000 kroner fra Sparebankstiftelsen Halden. Sparebankstiftelsen Halden har innvilget 50 000 kroner.

Prosjektet «Et trygt, attraktivt og inkluderende sentrum» består av fire elementer:

- Lysreir til trærne på St Marie plass
- Lyslenker over gatene
- Lyslenker til trærne rundt Torget
- Solinstallasjon på Torget

Kommunedirektørens vurdering:

. Kommunedirektøren støtter iSarpsborg AS sin vurdering av at lyssetting kan gi økt bruk av sentrum hele året og dermed økt attraktivitet for handel og næringsliv. Et lyst sentrum er viktig for økt opplevd trygghet og inkludering, og kan dermed gi lengre oppholdstid i sentrum og økt sentrumsaktivitet. Dette er positivt for omdømme og stolthet, og kan styrke lokalt næringsliv.

Kommunedirektøren mener det er riktig å støtte iSarpsborg AS sitt prosjekt «Et trygt, attraktivt og inkluderende sentrum». I Sarpsborg kommunes avtale med selskapet er et av fokusområdene by- og destinasjonsutvikling, noe et slik prosjekt skal bygge opp under. Avtalen omhandler årlig driftstilskudd til iSarpsborg AS, men åpner også for at selskapet kan søke ekstra tilskudd til blant annet prosjekter innen byutvikling og destinasjonsutvikling.

Kommunedirektøren anser også at elementene i «Et trygt, attraktivt og inkluderende sentrum» er godt tilpasset andre lysinstallasjoner i sentrum. Det er allerede flere gater som har lyslenker over gatene hele året. Lyslenker i trærne ved Torget vil gi bedre belysning på torget. Lysreir i trærne ved St. Marie plass vil gi et positivt bidrag til Østre bydel. Solinstallasjon på Torget vil være et nytt element i bybildet i Sarpsborg.

Kommunedirektøren vurderer at en solinstallasjon passer bra inn i Solbyen Sarpsborg. En slik installasjon kan også bli oppfattet som «instavennlig» og dermed være en attraksjon i seg selv.

På denne bakgrunn anbefaler kommunedirektøren at iSarpsborg AS støttes med inntil 200 000 kroner til prosjektet «Et trygt, attraktivt og inkluderende sentrum». Midlene bevilges fra formannskapets tilleggsbevilgningsfond. Saldo på fondet før formannskapet 29. oktober 2026 er 2 040 000 kroner.

Midlene utbetales etterskuddsvis, når det foreligger en kortfattet dokumentasjon på at prosjektet er gjennomført samt prosjektkostnader.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Tilskuddet foreslås finansiert ved bruk av formannskapetets tilleggsbevilgningsfond, som da vil bli redusert med 200 000 kroner. Før formannskapetets møte 29. oktober gjenstår 2 040 000 kroner på fondet.

Miljø:

Tilskuddet har ingen betydelige konsekvenser for miljø.

Folkehelse:

Tilskuddet kan ha konsekvenser for folkehelsen ved at sentrum oppleves som mer attraktivt og trygt når sentrum lyses opp. Det kan resultere i mer bruk av sentrum og dermed flere møtepunkter mellom folk. Møtepunkter mellom folk er positivt for folkehelsen.

142/26 Kjøp av Marker kommunes aksjer i Østfold Energi

Arkivsak-dok. 26/17936-2

Saksbehandler Ida Marie Odsæter

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet 2023 - 2027	29.10.2026	142/26

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Sigmund Vister, Hilde Lind, Knut Jørgen Johansen

Kommunedirektørens innstilling:

1. Sarpsborg kommune melder interesse for kjøp av Marker kommunes aksjepost i Østfold Energi AS
2. Kommunedirektøren får fullmakt til å forhandle pris på aksjeposten.
3. Et eventuelt kjøp legges frem for bystyret til endelig godkjenning.

Vedlegg:

Henvendelse vedrørende interesse for kjøp av Marker kommunes aksjer i Østfold Energi AS

Lenke:

[Vedtekter for Østfold Energi AS](#)

Sammendrag:

Marker kommune vurderer å selge sin aksjepost i Østfold Energi AS på 1,49 %.

Kommunedirektøren anbefaler at Sarpsborg kommune melder interesse for å kjøpe aksjene.

En eventuell sak om kjøp vil bli behandlet i bystyret.

Utredning:

Kommunestyret i Marker kommune har vedtatt at det skal igangsettes en prosess for å kartlegge mulige kjøpere av kommunens aksjepost i Østfold Energi AS. Marker kommune eier 1043 aksjer, det vil si om lag 1,49 % av aksjene i Østfold Energi AS. De har derfor henvendt seg til alle eierkommunene for å sondere om det finnes interesse for å erverve hele eller deler av Marker kommunes aksjepost. Fristen for å gi tilbakemelding på henvendelsen er 15.november.

Østfold Energi AS eies av Østfold fylkeskommune og 13 kommuner. Aksjekapitalen er på 70 millioner kroner fordelt på 70 000 aksjer á 1 000 kroner. Østfold fylkeskommune eier 45 prosent av aksjene, og Sarpsborg kommuner er nest største aksjeeier med 15,23 prosent.

Kommunedirektøren vurderer at et større eierskap i Østfold Energi AS er gunstig. Dette både med hensyn til fremtidig utbytte fra selskapet og en styrket eierposisjon.

Kommunedirektøren anbefaler derfor at Sarpsborg kommune melder tilbake sin interesse for å kjøpe aksjeposten av Marker kommune. Kommunedirektøren bør også gis en fullmakt til å forhandle prisen på aksjene. Dersom et kjøp er aktuelt, vil saken legges frem til politisk behandling i bystyret.

Formannskapet i Sarpsborg vedtok i sitt møte 24.september at Sarpsborg kommune skal melde interesse for kjøp av Hvaler kommunes aksjer i Østfold Energi. Dette var på bakgrunn av en tilsvarende henvendelse fra Hvaler kommune, som har en eierandel på om lag 0,08 prosent.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Ikke relevant.

Miljø:

Ikke relevant.

Folkehelse:

Ikke relevant.

143/26 Høring - Forslag til ny forskrift om tilfluktssteder

Arkivsak-dok. 26/15743-2

Saksbehandler Ida Marie Odsæter

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet 2023 - 2027	29.10.2026	143/26

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Lise-Lotte Torp Berglind, Knut Jørgen Johansen,

Kommunedirektørens innstilling:

Sarpsborg kommune avgir høringssvar til ny forskrift om sivil beskyttelse og beredskap slik det fremgår av saksfremlegget.

Vedlegg:

høringsnotat-av-forskrift-om-tilfluktssteder

Lenke:

[Høring av forskrift om tilfluktssteder](#)

Sammendrag:

Justis- og beredskapsdepartementet har sendt på høring et forslag til ny forskrift om sivil beskyttelse og beredskap (sivilbeskyttelsesloven), som regulerer tilfluktssteder. Forslaget innebærer at Sarpsborg kommune kategoriseres som en utsatt kommune. Kommunen må derfor gjennomføre særskilte vurderinger og utarbeide planer for tilfluktssteder. I tillegg foreslås det en endret kategorisering av tilfluktssteder som gjør ordningen mer fleksibel, og som gir kommuner adgang til å rekvirere privat eiendom som tilfluktssted. Departementet skriver at det på sikt også kan bli aktuelt å gi kommunene adgang til å pålegge tiltakshavere å bygge dekningsrom eller å bygge i egen regi, der det er behov for ytterligere tilfluktsrom. Forslaget vil medføre nye oppgaver knyttet til kartlegging, planlegging og oppfølging av tilfluktssteder, men departementet legger til grunn at de økonomiske konsekvensene vil være begrensede og at kommunene skal kompenseres for eventuelle merutgifter etter gjeldende prinsipper for statlig styring av kommunesektoren.

Utredning:

Bakgrunn:

Justis- og beredskapsdepartementet har sendt på høring et forslag til ny forskrift om sivil beskyttelse og beredskap (sivilbeskyttelsesloven), som regulerer *tilfluktssteder*. Forslaget skal bidra til at sivilbefolkningen gis et tilfredsstillende vern mot skader ved krigshandlinger og til at kritiske virksomheter kan opprettholde nødvendig drift i krigssituasjoner. Forslaget er en del av en helhetlig plan for å beskytte sivilbefolkningen i en krigssituasjon, hvor tilfluktssteder er ett av flere tiltak, og inngår i regjeringens samlede arbeid med totalberedskap. Høringsfristen er 30. oktober 2026.

Bakgrunnen for høringsforslaget er at myndighetene ønsker et mer fleksibelt system, der kommunene ikke bare ser på tradisjonelle tilfluktsrom, men også kartlegger og planlegger bruk av egnede dekningsrom og andre tilfluktssteder der risikoen er størst.

Tilfluktssteder omfatter både tradisjonelle tilfluktsrom og dekningsrom. Dekningsrom kan være eksisterende bygg eller anlegg, som parkeringskjellere eller tunneler, som gir beskyttelse mot konvensjonelle våpen, og som gir beskyttelse for en kortere periode. Dekningsrom kan ha andre formål i fredstid (parkering, idrett, lagring), men de må kunne klargjøres innen 72 timer. Tilfluktsrom har et høyere beskyttelsesnivå og skal også kunne beskytte mot kjemiske, biologiske, radiologiske og kjernefysiske hendelser (CBRN).

Forslaget innebærer at såkalte utsatte kommuner skal gjennomføre særskilte vurderinger og utarbeide planer for tilfluktssteder. Sarpsborg kommune anses som en utsatt kommune på grunn av blant annet beliggenhet, befolkningstetthet og nærhet til viktig militær og sivil infrastruktur. Kommunen vil få et overordnet ansvar for å vurdere behovet for tilfluktskapasitet og identifisere egnede tilflukts- og dekningsrom.

Å sikre et tilstrekkelig antall tilfluktssteder vil ikke bare skje gjennom bygging av nye tilfluktsrom. Det foreslås at kommunen gis adgang til å utpeke og eventuelt rekvirere eksisterende bygg og anlegg som dekningsrom. På sikt kan det også bli aktuelt å gi kommunene adgang til å pålegge tiltakshavere å bygge dekningsrom dersom det er behov for ytterligere tilfluktsrom. De offentlige tilfluktsrommene er et supplement til de øvrige tilflukts- og dekningsrommene i kommunen. Slike rom skal etter den foreslåtte modellen bygges i den grad det er identifisert et behov gjennom de kommunale risiko- og sårbarhetsanalysene. Forslaget forutsetter at kommunene involverer relevante aktører i risiko- og sårbarhetsanalyser og tilhørende planarbeid for tilfluktsrom.

Forslaget vil medføre nye oppgaver knyttet til kartlegging, planlegging og oppfølging av tilfluktssteder og dekningsrom. Departementet legger likevel til grunn at de økonomiske konsekvensene vil være begrensede og at kommunene skal kompenseres for eventuelle merutgifter etter gjeldende prinsipper for statlig styring av kommunesektoren.

For Sarpsborg kommune vil særlig spørsmål om klassifisering av dekningsrom, rekvirering av private eiendommer og økonomiske konsekvenser være sentrale i vurderingen av høringsforslaget.

Kommunedirektøren anbefaler at følgende oversendes justis- og beredskapsdepartementet som Sarpsborg kommunes høringsuttalelse:

Kommunedirektøren foreslår at Sarpsborg kommune avgir følgende høringsuttalelse:

Sarpsborg kommune støtter regjeringens mål om å styrke beskyttelsen av sivilbefolkningen og øke samfunnets motstandskraft i krise og krig. Den sikkerhetspolitiske utviklingen i Europa og erfaringene fra Ukraina viser behovet for en modernisering av regelverket og en mer helhetlig tilnærming til sivil beskyttelse. Kommunen er positiv til at arbeidet med tilfluktssteder ses i sammenheng med øvrige sivile beskyttelsestiltak som varsling, krigsutflytting, egenberedskap og beskyttelse av kritisk infrastruktur.

Kommunene får et betydelig større ansvar

Sarpsborg kommune vil samtidig understreke at forskriftsforslaget innebærer en vesentlig utvidelse av kommunenes ansvar og oppgaver, med nye og spesialiserte beredskapsoppgaver som går langt utover dagens kommunale beredskapsplikt;

- kartlegge eksisterende tilfluktsrom og dekningsrom,
- gjennomføre analyser av beskyttelsesbehov,
- utarbeide egne risiko- og sårbarhetsanalyser og tiltaksplaner for tilfluktssteder,

- identifisere og vurdere egnede dekningsrom,
- følge opp eiere av utpekte dekningsrom,
- vedlikeholde oversikter og planer over tid,
- koordinere arbeidet med en rekke offentlige og private aktører.

Sarpsborg kommune mener derfor at departementet i større grad må anerkjenne ressursbehovet som følger av disse oppgavene. Kommunenes arbeid vil kreve både beredskapsfaglig, juridisk og ikke minst byggteknisk kompetanse, og mange kommuner vil være avhengige av ekstern bistand for å kunne gjøre forsvarlige vurderinger av aktuelle dekningsrom.

Statlig finansiering må avklares

Sarpsborg kommune mener det er avgjørende at nye oppgaver og forsterkede krav til kommunene fullfinansieres fra statens side. Selv om forskriften ikke innfører byggeplikt på nåværende tidspunkt, vil kartlegging, analyser, planarbeid, tekniske vurderinger, oppgradering av utpekte dekningsrom, skilting og administrasjon medføre betydelige kostnader for de kommunene som blir definert som utsatte.

Sarpsborg kommune har 31 tilfluktsrom i kommunalt eie i dag med en samlet kapasitet til 11 500 personer, av disse er syv definert som offentlige tilfluktsrom. Det har over lengre tid vært uklart hvilken strategi nasjonale myndigheter ønsker for tilfluktsrom, og kommunen har et stort vedlikeholdsetterslep på tilfluktsrom i kommunalt eie. Etterslep på vedlikehold og nødvendig oppgradering er anslått til mellom 40 og 50 millioner kroner.

Sarpsborg kommune mener derfor at staten må etablere en finansieringsordning for nye oppgaver og forsterkede krav til kommunene, og at nødvendige midler må stilles til disposisjon før forskriften trer i kraft.

Behov for nasjonale standarder og veiledning

Sarpsborg kommune støtter at Sivilforsvaret og DSB skal ha en sentral rolle i veiledningen av kommunene. Samtidig mener kommunen at forskriften forutsetter en langt mer omfattende nasjonal støtte enn det som beskrives i høringsnotatet. Forskriften bør tydeliggjøre at kommunen ikke skal overta statens ansvar for sivile beskyttelsestiltak, men inngå som en lokal bistands- og samordningsaktør. Kommunenes rolle bør være å medvirke til kartlegging og lokal planlegging etter nærmere statlige føringer, og ikke å ha hovedansvar for å etablere eller dimensjonere et helhetlig system for tilfluktssteder.

For å sikre lik praksis på tvers av landet bør det utarbeides;

- nasjonale kriterier for vurdering av dekningsrom,
- standardiserte kartleggingsverktøy,
- nasjonale maler for ROS-analyser og tiltaksplaner,
- digitale registre og kartløsninger som kommunene kan benytte,
- tydelige avklaringer om ansvarsdeling mellom kommune, Sivilforsvaret og statlige myndigheter.

Uten slik standardisering risikerer man betydelige forskjeller mellom kommunene, både når det gjelder kvalitet, prioriteringer og beskyttelsesnivå.

Vurdering av rekvisisjonsadgangen

Sarpsborg kommune ser behovet for at utsatte kommuner gis adgang til å disponere egnede bygg og anlegg som dekningsrom. Samtidig vil utpeking og rekvirering av private eiendommer kunne medføre juridiske, økonomiske og praktiske utfordringer.

Forskriften bør derfor tydeliggjøre;

- hvilke kostnader kommunen skal dekke,

- hvordan erstatningsspørsmål skal håndteres,
- hvilke rettigheter eiere og brukere skal ha,
- hvordan eventuelle konflikter skal løses.

Oppsummering

Sarpsborg kommune støtter hovedretningen i forslaget og behovet for å styrke sivilbefolkningens beskyttelse i krise og krig. Samtidig mener kommunen at forskriften innebærer en betydelig overføring av ansvar og oppgaver til kommunene. Kommunen understreker at et effektivt system for tilfluktssteder forutsetter et tett samarbeid mellom statlige myndigheter, Sivilforsvaret og kommunene, og at ansvar må følges av nødvendige ressurser.

Før forskriften vedtas anbefaler Sarpsborg kommune at:

1. Kommunenes nye oppgaver konsekvensutredes nærmere.
2. Statlig finansiering av oppgavene avklares slik at nye kommunale oppgaver fullfinansieres
3. Nasjonale standarder, veiledere og digitale verktøy utarbeides før ikrafttredelse.
4. Tidsfrister tilpasses kommunenes eksisterende plan- og beredskapsarbeid.
5. Rekvisisjonsordningen presiseres ytterligere med hensyn til eiers rettigheter og økonomiske konsekvenser.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Ikke relevant.

Miljø:

Ikke relevant.

Folkehelse:

Ikke relevant.

Referatsaker

Saknr	Arkivsak	Tittel
29/26	23/24131-146	Protokoll Formannskapet 24.09.2026
30/26	26/18779-1	Orientering om fellingsavgift for elg og hjort
31/26	26/17747-14	Status etter konkurs i Idrettslaget Sparta Ishockey Elite